

PAUL GOMA

O S T I N A T O

r o m a n

(prima parte, abreviată)

Editura Autorului

2 0 0 2

P R I M A C A R T E

*Acum îmi zaci, cruciș în poală ;
de-acum nu te mai pot naște.*

Rilke, *Pieta*

– Ș’ cât o mai fi ceasu-ăla, fraților?

Zumzetul celulei încetează retezat de parcă s-ar fi strigat șase. Nimeni nu mai vorbește, nimeni nu mai mișcă - deși Ilarie Langa nu a ridicat glasul, a întrebat, așa cum întreabă în fiecare dimineață, ușor ostenit și tremurînd de nerăbdare să audă un răspuns bineștiut.

Cei mai mulți dintre deținuți se află pe paturile de sus, de la cucurigu. Joacă table, șptic, chibitează, discută ori, cu privirea petrecută, își pregustă liberarea. Jos, pe ciment, în culoarul dintre cele două rânduri de paturi, Lemnaru: se plimbă zvâcnit, cinci pași, nu mai mult de cinci, totdeauna cinci, de la ușă. De fereastră nu-i pasă, pentru Lemnaru lumea demult nu mai are ferestre. Doar ușă, ca celula; cu clanță pe dinafară. După cei cinci și încă cinci pași, ajunge iar la ușa de care se lipește cu întreg trupul și ascultă, dintr-o bucată, ce se petrece dincolo, în coridor.

Glasul lui Langa i-a încremenit, i-a tăcut - ca de obicei. Învățați, liniștiți, așteaptă. Îl așteaptă pe Ghinea - vine? nu vine?

– Cât să fie : noo juma’!, zice Ghinea și nu e prea devreme, nu e prea târziu, exact atunci când întrebarea lui Langa este pe punctul de a se pierde, pieri - așa că Ghinea o readuce la răspunsul-întrebare cel-cea care, pentru urechile neinițiate ar vrea să întrebe și : Ce întrebare-i aia : cât e ceasul?

– În jur de - nu chiar fix pe fix !, îl corectează Lemnaru, dezlipindu-se de căptușeala de tablă a ușii dincolo de care, fără îndoială, se va fi aflînd un ceas auzit și citit numai de el.

– Să vezi că iar l-apucă bătutu-n ușă, o, Doamne-Doamne!, gâjâie cu șoapta lui sonoră Gabrea cocoșatul, cocroșetînd o cocruce sumară.

– Ș’ ce dacă-l?, face Ghinea fără convingere. L-apucă, l-apucă; bate: bate!, oar’ ce, bate dîn gamela ‘mitale? Dreptu lui ăl mai sfânt, să – ce-ai cu bătutu lui?

– Iooo?, se apără Gabrea, crucindu-și încâlcrucea. N-am nemica, fratele meu, că ce-am avu’ și ce-am pierdu’ – da chiar la no’ juma? Despre partea mea, bață, fratele meu, păn’ ce-o ieși cu pumnu dâncolo, pă sală - da chiar la no’ juma, nene?

– Io-te! Chiar la no’ ju’! ‘Gza, oar’ ce : la oara aia fixă ai matale o-ntâlnire d-afacere? – Ghinea chicotește. Ai o-ntâlnire urgen’ dă to’ și de nu permite, de să zici? Și bătutu-n ușe te deranjează, de nu-ți permite, domnule? Păi spune, clar, că te deranjează dă la mas’, dă să fim ș’ noi ’formați!

– De să lòm măsurî degrabnice!, bubuie, de dedesubt glasul lui Iacob, iehovistul. De să nu-l mai dirânjjeze pe domnu Gabria! Că-l dirânjiază, nò !

Gabrea se apleacă peste dunga patului, căutîndu-l cu privirea pe Iacob. Nu dă de el. Face un gest de lehamite și se lasă la loc, pe-o coastă.

– Și cât o mai fi ceasu-ăla, fraților?, se aude iar glasul lui Ilarie.

Mocanu sloboade un picior și caută cu el în patul de sub el; găsește: capul moțăitor al lui Igna. Îl izbește, repetat:

– Tu n-auzi, Mărine? Sal' d-acolea ș' trej' la-nteres!

Marin Igna coboară din pat, dîndu-și drumul ca pe derdeluș. Cu ochii închiși pipăie cu picioarele după galenți. Nu-i găsește. Zice:

– Io-te-acușa, dom' Ilare, io-te-acușa...- renunță la galenți, lipăie desculț pe cimentul spart, se oprește în dreptul lui Ilarie: Este că vrei să bați, este? Este - io-te-acușa... - se cațără pe paturile din dreapta ferestrei ca pe o scară, privește peste oblon: Stai, c-acușa, dom' Ilare, acușica-ț' comunic... 'T' comunic totu', absolut, acu-i comunicarea de vine, io-te-o, acușica-acușica...

– Acuș-acușica-i bușeala d-acolo-șă și darea-n primire, taman în prag de liberare!, îi strigă Mocanu. 'Șteptarea, Mărine, tu nu vezi că dormi pe tine, domnule?

– Lasă, bre, c-acușa, ce mă tot...?, protestează Igna moale, frecîndu-și gospodărește ochii.

– Nouă juma', ce mai atîta vorbă și discuție!, face Ghinea.

– S-o fi făcut zece de când te to-ot..., zice Mocanu. Păi, bă Mar'nică, măcar atîta să fi-nvățat la școala aia de tractoriști și-n atîția ani de pârnaie : dacă nu dăschizi oichii, nu vezi, domnule! Clar!

– Lasă, bre, ce mă tot fuț' la icră...- în sfârșit, Igna a deschis ochii, acum numără ceva, arată cu degetul: Două... Treișișiși... Trei și... Și trei...

– Care trei, ești diliu la cap?, se supără Mocanu.

– Lasă, bre, că mă-ncurci la numărătură...

– Ce s-o mai lungim, e nouă juma', hai zece fără-un sfert!, revine Ghinea. Acu numa ce : Zdrang, ușa. Și-ăla: Plimbaaaa' șicili!!

– Șșșt !, îl oprește Gabrea, arătînd ușa.

Ghinea se sperie, dar constatînd că ușa nu se deschide, că nu se aude nici un zgomot îndărătul ei, prinde curaj :

– Ș' ce dacă ? Păi ce-am zis, nu-așa se-'sprimă el ? Nu se-'sprimă de 'ice: Plimbaaa' șicili, că i-i lene de să se-'sprime ca lumea: Plimbarea și servicili, de să-nțelegem și noi,ăștia sempli...

– Zece fără douășpatru fix!, anunță Marin, coboară victorios, îi spune în șoaptă lui Langa: Fără douășpa', poa' să bați! - după care urcă la loc, în pat.

– Fără 'șpatru - hai s-admitem. Da ș' câte secunde, eg-zac-te? – Ghinea izbucnește în rîs înainte de a sfârși întrebarea.

Marin se înalță într-un cot. Zice cu durere:

– Hai, bre nea Ghineo, ce faci mișto de mine, bre? Ce tot te legi de mi', păi ce, io mă leg de mata, m-am legat io v'odat' de mata cu... cu... cu...

– Cu cucu, Mărine ! – Ghinea e foarte vesel. Cu ce, nene ?

– Cu ce! Cu - las-că știu io! Ș' mata. Păi ce, că doar și io... Că ce-ai zice dacă și io, de mata, că toa-a-tă ziulica frecangești la frecan-gica aia dă cip'lică! - și Igna se năpustește în răs nebun, cu sughițuri.

– Ce-are cipilica cu...? – Ghinea e descumpănit, întoarce pe toate părțile căciulica pe care o croșetează zilnic (și zilnic și-o descroșetează).

– Are! Că ce-are sula cu prefectura!, hohotește Iacob din bârlogul de la parter. Hă-hă!

– Hă-hă!, îl imită Igna, îndoit peste marginea patului. I-auzi-l și p-ăsta, 'ce că : hă-hă... Vai dă capu la curu tău!

– Ba vai de capu mume-ti!, se rățoiește Iacob.

– Ba de curu mă-ti!, i-o întoarce Igna.

– Măăă!, răcnește Iacob și răsare dintre paturi cu ochii ieșiți din cap de mânie.

– Hei!, strigă Mocanu, bătînd din palme. Mucles în celulie! Ș' tu, Mar'nică! Dă-o-n pisici, ca să mă exprim...

– Ce, ștumarnică?, i-o întoarce Igna. Mata n-ai urechi de s-auzi cu ele, nea Georgică?

– Ce s-aud, domnule: că vă-njurați ca porcii?

– 'Ce că: Ș' câte secunde?! Ș' paispe, e bine? Ș' paispe secunde, că mi se-mpaispe mie de miștocăreala de mă iei la perpulis, nea Ghineo, de faci pă deșteptu, cu secundili. Și paispe, na - e bine?

– Bine de tot, Marinică și mersi frumos d' informație!, râde Ghinea. Ce baftă pe noi cu ceasu-ăla, egzac'! Egza' dă cărămizi!

– Egzag' dă ce-am și io... Cărămizi, nu zic, da zice el ora? Zice! Că ce-ar fi de să fac și io mișto de mata, nea Ghineo, cu ceasu-ăl cu cuc dă cântă stegleții-n capu lu mata? Ai?

Câțiva chicotesc. Igna prinde curaj, se ridică în șezut :

– Cu cuc oar' cu stegleț'! Cu țuța de la Mărcuța..., adaugă, radiînd.

– Cine vorbește ! Cu ce-o fi, chestia-i că nu depinde ca-al tău, de soare - asta ziceam!

– Ziceai, da tre' să depinză și el de ceva - ce, al lui nea Ilie nu depinde de...? Și el, ca omu, de...?

– Ca omu, de?, îl îndeamnă Ghinea. De ce depinde-al lui nea Ilie?

– De asta... Chestii, zi-i pe nume... Hârdaie!

Râsete. După un timp râde și Igna. Gabrea:

– Orișicâtuși, Marine, tot tu rămâi responsabil cu timpul pe celulă. Tu ești ora noastră exactă.

– Ce este, este!, acceptă Ghinea. Că, de n-ar fi Mărin cu ceasu lui,

de să ne spuie că câte minute și că câte secunde, egzaglafix, la milimetru, păi ce drac' ne-am face noi?

– 'M 'târzia la servici! Hă-hă-hă! 'Zâia de to'! Șî cherde condi-ca! Și tăia prima, hă-hă-hă!

– Hă-hă, tăia capu tău, ăla prostul!, aruncă Marin.

– Păi, nu! intervine Mocanu. Păi așa te-adresezi tu la un om în etate? Păi nu se face, domnule!

– Da el se face, domnule?, se apără Igna. Ș' ce dacă-i în eta' - să-ș' vază de-'tatea lui! Este? Ș' de iehovie - este?

– Mă muciosule!, țâșnește Iacob din vizuina lui afară, între paturi, la vedere. Da di ce te lej' tu de credința mè, mă, ha? Ian' spune! Di ce?

– Lassă, bre, ce să-ț' ha-tot spun... – Igna bate în retragere. Lassă, bre ha-nea Iacobe...

– Ce, lasă, mă muciosule?! - Iacob îl smucește pe Marin de un crac al pantalonilor. Ce, lasă, breneaiacobe? Io nu-s bre cu tine, așe să știi tu cu tot neamu tău! Io nu-s bre cu niminea!

Marin izbutește să-și zmulgă stofa nădragilor din ghearele iacobești și, după ce se retrage acolo unde nu mai poate fi ajuns:

– Și-n aldă ori dé né ori de né dei, breneaiacobelimiaisula, zice Igna și-și rotește privirea prin celulă, să afle efectul. Păi ia mai sictirescu d-acilea și plimba-mi-ai ursula - hă-hă-hă !

– Ce hă-hă, mă muciosule!?

– Și-n altă oridine dă ideii, brenia' și mai mânca-mi-ai pula, na!

– Ce, mă? Da mîncă-ț-o sîngur, mă obrrraznice!

– Că n-ajung, iote...

– Marine!, strigă Mocanu, indiferent.

– Auz', bre nea Iacobe, zice Igna. Mi-o belești, nene? Zi, domn'e, să știu, ca omu, de nu, să caut în alte părți, la concurență...

– Cõtă-ț'! La ce-i vrè!

– Că de ce, că dacă găsesc acilea, la dispoziție, de să-mi și mie-un pic, că și io-s omu lu Dumnezeu, am și io dreptu să...

– De să, ce, Marine?, îl îndeamnă Ghinea.

– De să ! Știu io! Aia-i! Că ce,-i și dreptu meu de om, pe lumea asta mare...

– Dreptu tău nu se discută - da car', Marine? Dreptu de să faci ce, domnule?

– Ce, să ce... 'M uita', nu mai știu...

– Mar'nică!, zbiară Mocanu abia acum și, crezînd că Igna se află în același loc, se apleacă, lovește - în gol.

Nereușita îl înfurie: părăsește șepticul, coboară în patul lui Igna, îi cârpește câteva scatoalce peste scăfârliă noduroasă. Marin nu se supără, nu se apără; chicotește ca gâdilă, dar nu-și descopere întrepicioarele apărat(e) cu mâinile amîndouă. Mocanu scuipă repetat, urcă la șeptic :

– Ş' cu asta, basta, domnule! Mucles în celulă! Fii atent, Mar'nică, ăla de faci pe tâmpitu: cu mine-oncurci, așa să ştii, domnule! O-ncurci rău de tot! Greu de tot ncurci de te mai legi de oameni şi află de la mine c-o să fie penultima oară - eee, 'tu-i ceara mă-si dă viaţă! Ş' matale, nea cutale, Iacobe: că ce-ar fi de să-ţi vezi de-auto-biografie şi de scurta-puşcărie de-o mai ai în faţă, ai? Ce, ori vreţi să ne vină dom' sergent după sală, de să-mpartă el, dreptatea dânsului, aciiia,-n celulă la noi, domnule? Păi ia fiţi băieţi de comitet, că schimb foaia şi ce pizdamăsiazişimăine, frăţioare!?

Linişte. Iacob s-a retras în bârlog, bodogănind, bombănind, bondărind.

Ilarie Langa: în picioare, între paturi. Cu ochii la uşă. Lemnaru simte cu spinarea că e privit, că împiedecă privirea, așa că se dă numai-decât la o parte - iar pentru că tot nu mai are nimic de făcut, intră la tinetă, după rogojină.

Oamenii aşteaptă. Obişnuiţi cu aşteptarea asta - resemnaţi şi compă-timitori şi curioşi încă.

Ilarie Langa face un pas în intervalul de plimbare, însă rămâne ancorat de pat cu mâna stângă

şi ce dacă şi ce dacă am întârziat

ba nu

şi nici prea

devreme nu-i atât doar

că n-am învăţat să

trebuie să înveţi clipa ca

tabla-nmulţirii

n-am şi n-am nevo ştiamedetotdeauna

n-am mă' m-am

născut ştiind că nu oricând se bate

ştiamed cum să nu ştiu dar am învăţat

tabla-nmul

ţirii cu ure' cu urechi' cu urechile celui cu urechi se-astupă exact când

exact atunci când se-astu' exact astupă când bat eu când ele când bat eu bat eubateu bateuba când ele se

Bat Bat BAT ba' BatînUşiÎnchi' şi uşaNchisă

în uşi închise cine ba'?

BA BAT BAT astamafăcutdecândmăştiu

am Bătutîn

BAT

cine-mi cinemin terzicesă Ba'

BAT

BAT

BatBa

şi parcă mie şiparcămiefric' că parcă aş avea alături un

câi' o câin' de BAT-BAT-BAT și mi-e frică să nu mi-o așa că îl rog frumos pe îfrogfru mos de Tot pe CăineleLupului:

– Lasă-mi-o nu mi-o lua sub pumn sub strigăt e nevoie de ceva ce-o să fac cu golu-n loc?

Nu se grăbise, nu întârziase. Pornise, lăsînd totul pe seama semei, se lăsase lăsării pornit pe pronitură, primul pas fusese doar așa, sprijin-detentă-prag, abia cu al doilea urma să

urma să urmeze să vrea să încerce să

iată am început și iată și pasul al treilea cel de acoperit ce mai rămăsese cel mai scurt dintre scurți satură întreaga celulime a lung'

întreaga lungime a celu'

dar nu pot să uite ce-mi face mîna

mîna

lui Lemnaru oaseleluid epăianjen urechileluiîmputite tuidumnezeului

– Pst, șase !

– Ce-i, nea Ilie, aduce pe careva la noi, la liberare ?

– Pst, să 'idem..., și Lemnaru se lipește de ușă, repus în drepturi.

– Ps, bă mucus na celulovniță, de să vază nea Ilî'!

vazăvazăvază

pepizdamasi vază vazătornic nenorocit și profitor vază eu ce mă fac cu

eu ce mă fac eu atunci când mă-nterupe

cad

mă cad pe mine-n

mi' n-o să mă rostogolesc chiar până-n adîncădere și nudeto' încep doar să încep să mereucurg înjos înșurubat avionat pe-o ari' pe-o aripă avioaneledehârtie de la ferea' fereastra liceului rupte avioa'

cândosă

când o să isprăvescdeînceput atunci întâi și-ntâi tâmpla de tâmpla de restată crestată de creasta crrr cimenstului ciment și pielea despieli-crată cu zrimțrr și srângrele crurgrînd inversr pe dinăuntru îmi uuum-flă nărfilr umpflă pifcioarele

umflă picioarele și pfac

BFUM-Bum

cele două

picioare două dintre picioarele sunt țevile puștiei ca ia nu ia foc păsăricai cu no și după Bum vine iing coarda plesnitadunată cîrcel vine vine

de pe celălalt mal

– Apă ! Apă ! Dați-i apă că iar l-a

apăapă iarla și după apăiar la

urmează patul cumse

cade al lui cumsecade ignamarin

băăă mar'nică bă
frăţioare ai juma din porţia de mălaidereiri deovezilanoitu ne-o
neoapu' şi-un sfert din ceofilaprânz fiindcă mi-ai potrivit patul.

Aşa cum numai tu ştii, Marine, frate al meu.

– Pe cine 'iceai c-aduce, nea Ilie ?

– Pst, să văz

să vază mnealui şi s-aşterne pe văzute când ţi-e lumea
mai dragă şi uşa aproape şi cornulin şi se bagă ca un porc de mâine cu
coisprezece sporzi şi cu tot cu urechile lui de păian' de liliac n-aşteaptă
la rând ca oamenii păipoate că am şi eu ceva de-auzit păipoate vreau şi
eu s-aud ori să mă prefac a a a treabamea

din cauză de 'neata băineailie
care totdeauna şi mereu într-una to-ot de douăşcinci de primăveri
ascuţi

to-ot vezi

aude pe-auzirea mă-si nu s-ar dezlipi de uşa aia nici
pe-o gamelă plină-ochi cu jumări cristosumamiului da ce,-i uşa lui
celula lui înclisoarea lui de s-a-nstălpănit peste toarte de douăşcinci de
ani de să mereu tot auză 'mnealui că de n-aude crapă, doar n-o să-i
asta flice furechile flâfălitoare dacă mă lasă şi pe mine niţel lauşă să
batînuşă să uş şi eu ca omul un sfert de zece minute pe ceas cinci că-
ntr-unminut termin de bătut ţi-ai găsit să te lase, de parcă ar fi
primit-o cu inventar de cum simte că ai puţină treabă hop c-aude el
ceva mai cu moţ că el totdeauna are ceva de-auzit de parcă noi ceilalţi
am fi surzi şi livrizi

să vază-i drept că-i în stare să spună ce mâncare-
aduc cărătorii în hârdaie numai după cum le pună saşii be gimendul
golidorului

– Hai cu apa aia!

haicuhaigu dar cum rămâne cu

– Şezi acilea, dom' Ilarie

acilea dar unde că nu mi-aţi tat pancă nici
bat ji nuinimiganuinimica merge şi fără-de c-aţi v-am săru sātu ratde-
mine şi de-ale nele nu narinică las-aşa las' azi nu-i cu aspsă aspă apă

– Ține-i mâna-n sus, ce dracu - ai uitat ?

– Stânga, nu dreapta ! Mâna dinspre inimă, stânga, nu...

– Ej' doftor, nea Gabreo ? Când oi termena facultatea-aia dă-mi
şi mie-on telefon de să mă ții la corent cu, pân-atuuuunci... Aşa,
Marinică, așa e bine

bine cum să nu fie şi mă lipesc recunoscător de pat mă agăţ cu
aripa omoplatului de muchia fierului marinică urcat pe un pat de la
parter îmi stăpâneşte cu amândouă mâinile mâna una dintre ochii
închişi capul răsturnat mult pe spate înghit cogâlţ-cogâlţ sângele răs-
turnat în gură vărsat cu noduri fierbinţi şi sare adineauri m-a umplut pe
neăşteptatea aşptată ca în fiecare zi de la Dumnezeu lăsată de dumne-

zeu din ceruri în aste ultile opt luni

optluni

ob'lun' mușchii se destrună
se dezmușchează de jus în sos mă curăț de ei ca de jegul răjguit sub duș
ooooo am oostenit de mereu mușchiordați tremurân'rân-rîn mereu
gata de salt mortal ooo m-am săturat am osteniit cu sânge-n mi-e cald-
cu sângele aș plânge-un picule și mi-i lene mi-i dulcene ca-n boale nu
nu-i nimica nuinimi ca dacă nu aziatunci mâi' ne MÂI' și vorba lui
Ghinea ZDRANG! ușa Caaareș' Langa-ilArie? și-mneata IO! și el
Ejbărbieriii'? și-mneata zici BĂR'! ș-atuncea el ce zice zice FĂ-ȚI
BĂGAJU! și gaaata dom' Ilarie

și gaaaaaa'

asa că unpas înapoi și încă
unul lateral pe margine de unde totul e limpede și mai ales

Lemnaru părăsește ușa printr-un salt și-ncremenește cu fața spre
celulă cu mâinile-ndepărtate de coaste și-ndoite în unghi drept, cu
palmele-n sus. Candelabru cu trei.

– Zi, nea Ilie, pe cine-aduce? Oar' nu la noi? - glasul indiferent al
lui Ghinea.

– O fi Zorileanu, presupune Mocanu. Are termen pe doispce.

– Ț!, neagă Lemnaru. Nu-i Zorileanu. -I Guliman Politicu.

Ignă dă se se repeadă la ușă, să asculte și el coridorul, însă
Lemnaru îl oprește cu un deget la buze. Se aud apropiindu-se două
perechi de pași. Ai gardianului : măsuța, bocănituri, sunînd din pot-
coave atât de exact, de parcă acele cizme și acel coridor nu aveau să se
sfârșească vreodată: ai lui Guliman: șovăitori, o anume ezitare caldă și
sigură de sine, parcă glumeață, parcă icnind de un răs cu greu stăpânit.

Glasul lui Guliman răzbate dintr-o dată limpede - și se simte,
vede, vorba lui Lemnaru, că țiganul se adresează, nu gardianului, ci
urechilor dindărătul ușilor:

– Ce 'iceai că să-i tranzmi' condiții matală personale, don' genera-
lazimânemareșal? - apoi în șoaptă sonoră: De-l jignești pe băiatu c-o
țigare dă tutunu de-ăla bunu, -i tranzmi' să-ți vie urgent cu pache - este
că n-ai mai beneficiat? Dămult? Dacă dai doo cuie dă coșciug, pui
vorba bună un'e tre', de să-ți acorde d-un vorbitornic - este că ți-ar
cădea gând la gân cu bucu' ș' la 'șternut...? - ajuns aici, Guliman
explodează într-un chiot de răs tabagic, curmat oportun cu palma bine-
crescută la gură: Par-don! Scozațbonsoar!

– Vezi să nu-ț pardonesc io una... Gura și mișșș'!

– Mij', donlocotinen', păi ia să nu miș',da cum facem, soro, cu
trampa?

– Io nu-s soră cu tine, hoțule!

– ...să nu zici că ți-i târșă de-o favorizanie, că nu te mai considèr!
Pardondonior - ș-on epure chior...

– Gura, c-acu te-ntorc la ezgzecețe!

– La-gzecuțe? Uliu, maică, păi ia dă-ți doo peste gura-aia, dom' plotoner, păi ce vorbă-i că mă-ntorci la suspin, întoarce-l-ai pe cin' te faci de nu știi - este, dom'? Pe mine,-napoi, la egzecuțe, care-ți făcui câtamai reclama luminoasă-n rându maselor largi dă deținuți dăla ora' și sa'? Păi află că regret ș' nema cuvinte...

– Bă, acesta, Gulimane, tu te-ai umplut de radicale pe unde-ai umblat, ce-ar fi să te duc la-nfermelie, de s' te cauți nițal ?

– Mersi, nu-i cazul, că nu-i boalipsitoare, nu se ia, dă matale,-n special, că mi te-a blindată ră cu tot felu d-imunități...

Chicote și un zumzet ca de stup mișcat arată că întreg celularul a auzit. Râde și sergentul. Trebuie să fie Marcu, licențiatul în liceu, 'telectualul Jilavei, cu oricare altul Guliman ar fi fost dus, nu doar înapoi, pe secția de execuție a pedepsei, ci la izolare. Pașii se opresc, cheia caută broasca.

– Ai, dom' căpitan, facem contratu' dă muncă că care pă căcare? (dacă nu mă înșală urechile, Guliman i-a ars gardianului un ghiont complice). Nu-ți pretind nimica, e-n virtutea conformului de-ajutorb frățescovietic,fiu al dracu' dă-ț' percepuiesc ceva, da-așa, ca-ntre co-, domnule sergentule, de ne zice, că vorba aia, tot o co-pârnaie făcēm, tot la co-umbreliștea-aia ne-o co...

– Vezi să nu-ți coesc io una - fii atent la ce-ți iasă pe gură!

– Păi, ce-mi iasă? Adevăru ș' numaadevăru, s' trăiț', doamnelor și domnișoarelor - păi nu? Păi cum nu, deosebirea de ne diferențiază vine numa dinspre uniformă : mata cu epoleți, io cu pijama-n dungulizde - păi nu? Chiia și broasca! Și încă una esențială de tot, cum zice un mare profesor și tot felu de chestii pe la Sorbona - zice ăsta: Păi io-s liber, dom' sergentule, căci alții mă ține la popreală, da nu-i cazul cu matale, de vii acilea de bunăvoia mata... Și nesilit de niminea după lumea asta mare...

– Și ia mai taj', dra', din gura-aia! - sergentul însă ar tot asculta. Vorbești prea mult și gura bate curu!

– Guru-o bate pă cură - mamă ce-o caftează ăla p-aia pă la fesili bucilor!

Ușa se deschide, în sfârșit. Însă gardianul (nu, nu e Marcu, ci unul de la munci) își face de lucru pe la zăvor, așa că Guliman rămâne tot pe coridor,de acolo se ițește când peste, când pe sub brațul sergentului.

– Păi ce-mi faci, dom'...? - de astă dată Guliman scheaună. Păi nici su' lacăt nu-mi permiți? Să știi c-a doua oară nu te mai solicit să m-acompaniezi, m-adresez la 't-o-n concur' dă rență aia dă se scapență...

Gardianul, râzînd, îl lasă. Apoi, din prag:

– Băi acesta, Guliman! Te-ai cam jmecherit pe-acolo, pe la politici!

– M-am, să trăiț', că n-am bău'!

– Că n-ai băut... Eș' dat în mă-ta!, face gardianul cu admirație

sinceră și scuipă în coridor.

Guliman, pășind de-a-ndăratelea și cam pe loc, cu gâtul scurtat-îngroșat:

– Mersi dă complemen' ș' idem gramnic - astea le-a spus cu glas scăzut și turuit, acum scoate boneta și strigă spre deținuți: Ura ș' la gară, fraților !

După ce Guliman a dat mâna cu aproape jumătate din celulă, gardianul, din prag :

– Fii atent, Gulimane că, după ce ieși o gură de aer de-afar', tot aici, la noi, te-ntorci.

Guliman, aflat în celălalt capăt al celulei, sub fereastră, își trănțește balotul pe ciment, apoi, ridicându-și smucit cracii pantalonilor:

– Mă-ntorc, ai ? Asta-mi doreș' tu mie, dulce Românie, țara mea dă uăgne, țara mea dă uăfuri - să mă-ntorc, zici ? Ce-ai mai da dâncoadă-ai de ți s-ar 'plini rugaunuidac...

– Ce, mă? Ce-ai ziiis? - gardianului i s-a încrețit cumplit fruntea (cumplit de groasă). Fii atent, băăă... - suprinzător, se destinde, acum zâmbește. Fii tu atent... Că-ți țin celula rezervată - hă-hă-hă!

Lui Guliman nu-i place... Dar deloc nu-i place gluma sergentă. L-a cuprins spaima, încearcă să braveze, râde strident:

– Hi-hi-hi ! Și ia mai râdeți, măi, aho-aho, copii și frați, ca ce chestie la mine vă uitați, păi uitați-vă la ăsta, de 'ice că mi-o ține rezer', păi ține-mi-o, dom', la anu ș' la mulțani, - vată, 't-on cur dă - lată! Păi îți fac cado' compartamentu, domnule sergentule, ți-l cedez în 'losință-vejnică, că ce-am avut și ce-am pierdut, dăcît lanțur'li dă le găsi cumnatu - ca la broșură. Că-mi ții celula rezervată - pă asta-i 'orbă d' om, domle? - lui Guliman i-au dat lacrimile, îi pâlăpăie glasul.

– Hai, bă, c-am glumi', ce dracu', face gardianu. După câte mi-ai zis tu pă sală... 'Pare rău...

Amărit că nu fusese înțeles, gardianul închide ușa. O încuie. Ușa.

Ușa. Se lipește, verde, de canat și de cealaltă parte a lui Guliman, decupat. Așa, întâi zăvorul în lăcașul lui. Apoi cheia. O dată, încă o dată. Cizmele bocănesc, se îndepărtează, bocănicind. Guliman a mai câștigat o dimensiune: grosimea. Printre ea și ultimele cuvinte al gardianului, rămase rătăcitoare prin cameră ca niște smocuri de tufișuri de floare de fum vâtos, pornesc și eu; încerc și eu să mă strecur:

– Domnooooo sergent, sânt de opt luni în camera de liberare, cen-seamnăasta, vreasuăies lagrefă, laprocuror, să știu dacă mi se dă condiționaldemuncăorinu

mă aflu alături de cuvintele răspicate fără grabă fără grabă aglutinate le văd cu coada ochiului fără să le privesc nu arată a cuvinte și le știu și nu pot ieși din așa nu sunt chiar ele ci imaginea lor răsfrântă în oglinda paralelă cu drumul mă înfig în ele cu lopata să le împrăști să le trimit pe calea ce abună dar lopata e furcă de nuci nu izbutesc decât să le zornăi pe loc în morman vin încoace în

șir strâns ca o bară metalică în ordine lucioasă tralalînd peanul nostru
 și rîp-rap rîp-rap laaa-la-là alunecă de când le știu curg pe urma adînc
 săpată roata nu mai are scăpare nu mai poate ieși așeza roti altfel altun-
 de decât poate pe-acolo pe unde cuvîntul dă peste o piatră și saltă un
 pic dacă aș putea să să-l susțin să-l țin prelungesc și deviez saltul ca să-
 l depun alături oriunde

numai în făgaș să nu rămână

și mereu e prea
 târziu și mereu cuvîntul prea greeu mereu urma afundă mereele din
 urmă dau buzna rostogolite pe lespezi tumba-tumbe și sîc-sîc din
 Isarlâclânced nu le iau nule nu le

iar ultimul din coloană trage ușa după

ca un plug de astupat șanțurile amin

Așa că Ușa

Ușa

Lemnaru a spălat-o cu o cârpă neclătită au rămas ba nu igna a
 spălat-o lemnaru se ocupă de văzut nu de așa că apa murdară uscată în
 relief aiciacelaaceea ceva ca o pară ca o Pară cu oche' cuochele' 'lari
 avînd ramă rotun' deasupra

Inga MRn 19 iuli

nu-i nimica nu-i nimica marinică dacă ne
 liberăm te-nvăț carte ca lumea cel puțin numele să ți-l

Pst, bă, lăsați-l la ușă, să-și ceară dreptur'li

Ceară-și, da să nu-l supere pe dom sergen'

Supere, pe mă-ta - bate, dom Ilarie

igna a spilat oșa cu curpa cu care mai

întâi a fleoșcăit bine-bine pardoseala de ciment în schimb lemnaru are
 doi 'ocanci doi cocanci de librera'

Bate, domne, să-l mai prinz'

Să fi bătut la raport

Dăștep' mai ej', la rapor' se cere pe gură, pe cale bucală, na, că-ți place
 radicalili, de bătu'-acum se ba'

Da, bre, da' iar scandal, că ce, că cum, că aia cu condiționalu-ăla de
 nu-l mai

Păi ce, -i dreptu lui, de-a muncit de-i ieșiră uăichii pân bonetă

Al lui, nu zic, da să și-l ceară al'dat', după ce mă liberez io, ce-l apucă
 taman acu'

taman acu' ochelarii au pară nu mă răsucesc spre cameră nu-
 i nevoie pentru că așa ceva așa ceva-mi trebuie așa le tre' și nu-i nevoie
 asta-i legea legea asta-i oamenii vorbesc pe șoptite îndărătul meu ceva
 apropiat mie se plimbă pe plimba lor nu-i albina mea grija lor pentru
 mine grijilor mă înmoaie iar și iar aș plînge înduioșat de mila lor
 săracii de ei vai de steaua care nu-i veghează alături la nici un metru în
 dreapta mea rezemat cu umărul de canat și gata s-o ia la fugă la prima
 părere de lătrat Lemnaru singurul care știe să tacă pentru mine îi

pâlpâie urechile transparăstrăverzului sub sunetele numai lui dezvăluite îi palpită urechile moi mobile rotitoare pe care privindu-le doar îl și văd pe-âl-cu-cheie tocmai în celălalt capăt al coridorului

oamenii tac șușotesc îmi îmbracă dulce spinarea în răsuflările lor grijulii

așa mă învelea Ute în paltonul ei de cartelă și cu un ac de siguranță uriaș îmi unea în față mânecile ooooo palto' ei gre' și buuu' și de cartelă cu buzunare aplicate, bărbătești în care ute mă învelea după cursă pe când eu continuam să depăn din picioare să vâslesc din plămânii arși după ce treceam linia de sosirea ea alerga în urma mea cu paltonul pregătit din fugă mi-l puneazvârlit pe spinare din fugă prindea mânecile în față cu acul acela uriaș de siguranță singura ei bijuterie îl purta la bluză la fustă uneori în păr și o vreme alerga alături iar când încetineam mă lua în brațe pe la spate mă învelea în ooo peste palton oooo concursurile de cros de la Sibiu o-toamnele oprimăverile de cros din Parcul Arinilor alergam pentru mai ales după-cursă pentru paltonul ei mirosind a bucătărie săsească la urma urmei nu am fi avut nevoie de învelime de după eram obișnuiți și mulțumiți dacă aveam o pereche de pantofi cu cuie care să nu fie cu trei numere mai mari ori mai mici chiloții ni-i croitoream singuri din capete de cearceaf tăiat de maiouri ce nevoie alergam în cămașă important fiind să alergi mult mai important după ce treci linia de sosire să te îmbrățișeze Ute cu paltonul ei ce și ce nepăreche făceam noi eu aveam deja unu optzecișiopt ea exact și nouăzeci dar cu treizeci de kile mai puțin iar când ne îndepărtam destul de sosire ea îmi trecea iar în față desfăcea acul de siguranță și mă oprea vâându-mi mâinile la subțiori: Unerhört! Kolossal!! Das ist unerhört și mă săruta cu sărutarea gurii sale de aruncătoare de disc-suliță-greutate oooo perechea noastră monstruoasă văzută din afară însă înăuntru era căldura dumnezească a paltonului de cartelă și albastrul spălăcit și drag al ochilor ei și mâinile ei kolossale cu care îmi lăsa vânătași când mă mângâia în odaia de la subsolul propriei case naționalizate unde ea însăși dulgherise două priciuri suprapuse pentru cei șase membri ai familiei și ooo fragilitatea kolossalei când în lipsa de acasă a celorlalți făceam dragoste pe jos ca să nu stricăm dulgheria goală nu părea nemăsurată ba chiar neliniștitor de mică când se plângea scheuna mieuna întrebându-mă pentru a câta oară după a câta oară nu te mai doare pășă' așa-i zicea ea 'rica vogelein îi era mereu ca prima și eu nu știam ce să-i răspund și tot ea mă consola zicându-mi că în problema respectivă e vorba de inversorportionalitate

ce s-ar spinteca de răs ceilalți dacă le-aș povesti de Ute și de inversproportia ei cea dulce dar n-am vorbit niciodată vreo silabă cu toate că nu mi-a lipsit timpul nici dorința nici în demnurile din afară de a

nu cumva și mie ca și celorlalți deținuți

femeile avute cu adevărat ori numai dorite ori de-a dreptul inventate le apar așa de kolossale în unsprezece ani nu-mi aduc să fi auzit cum unu o regulase pe alta fără ca aceea una să nu fie mare-babană-multă mamăăăă ș-avea nește craaaaa' și arată cu brațele îndepărtate cât de craci erau picioarele acelea maică doamneee ș-avea on cuuuuu' și-arată cu brațe rotunjite și balansate atât cantitatea de cur cât și mișcare din mamă-mamă și ce de-a țââțeeeee iar cu brațele tot rotundoite în față indică palpitul kolossal al kolossalelor cantități gemene de macră ziceam că nu exageram în gând cu Ute ea chiar fiind multă numeroasă babană dealtfel i se mai zicea Ulte-Multe și cu siguranță că noi toți megalindu-ne femeia nu ne construim în juru-ne după rețeta covrigului ogaurădefutut ci mai încolo mai înăuntru o peșteră de adăpost un pântec o matrice

dar ia încearcă să le explici că în fapt ei nu-și doresc libovnicele ci mamele te trezești pe dată cu pătura-n cap dacă nu cu gâtul cosit însă acum nu de muieri li se scoială altceva au în nădragi și pe limbă știu prea bine ce vor de la mine amărății amărății amări

m-au învelit în paltonul de răsuflări ca într-o arvună mă năimesc cu ziua cu bucata ca să urlu eu cuvintele lor să izbesc în ușă cu pumnii lor cu picioarele tot ale lor să cer pentru ei gamelă și pizdă sub denumirea de clan'

Clanțăăă ! Vrem clanță, cum să trăiești făr' de clanță, dați-ne clanța-napoi, doar nu s'tem pe secsia de-ecstermina', 'pușcă-mă, dacă-i pe cine-i mai cu pușca-n mână, da' dă-mi clanța-napoi, clanța, clan' asta ați vrea voi să cer, să urlu pentru voi, să-i zic ăluia cu cheie: Dă-mi clanța mea-domnule! - dar voi, de ce nu vă cereți clanța-voastră, domnilor? Eeee, păi noooi s'tem oameni simpli, 'mneata cu studii, de ai și facultăți, 'telectual fin, Aici suntem cu toții la fel, egali, deținuți, Om fi, unii-s mai ieșali decât alții, am fumat la chestia-asta, așa că cere matală și pentru noi, adică cere pentru matală personal, de să nu fie pluralele politice, că adicătelea rebeliune-n locu și, de pică ceva, ne pasezi și noo, dacă pică cu șucăr cu izolare și caft, fii matală sănătos și trage-o personal, ce să ne mai bagi și pe noi, ăștia, poporu, dă, că nici noi n-am prea vrut, matală personal ai bătut în ușă de-ai cerut

sunt veninos, rău, afurisit, oamenii nu sunt chiar atât de popori ba sunt și proști și răi ba prost și rău și cu picioare strâmbe ești tu, fiindcă te-ai lăsat pușcărizat, otrăvit, în timp ce-ți spuneai la ureche că îi iubești pe oameni ca pe tine însuși, când ar fi trebuit să începi prin a nu-i urî nu-i urăsc, dă-i înzdamamelor lor de vite, ăștia-s, cu ăștia defilăm, așa că, înainte de a cere pentru ei, le iau ca arvună ascultarea cuminte a discursului:

Oameni buni, fraților, puțină liniște și răbdare, mucles în celulă, nu s-aude?!, ei, păi ce credeți voi că de clanță ducem noi lipsă?, de clanța aia de fier, din alamă, din ce-o fi?, aflați că vă-nșelați, că

ne-nșelăm cu toții : cei cu cheie au făcut ușile fără clanță pe dinăuntru, nu pentru că le-ar fi fost frică să ne piardă de mușterii, nici că noi am fi putut-o apăsa și ajunge dincolo de ușă, la cerul și la aerul și la iarba lui Dumnezeu, că ce i-ar fi costat să pună o clanță pe dinăuntru, din moment ce tot nu ne-ar fi fost de folos: ei au cele două zăvoare mici, pe-ăl mare și cheie, tot deținutul știe: treci de ușa asta, ei și?, dai de alta, de altele, ușile nu se isprăvesc decât odată cu termenul - oameni buni! Oameni buni și oameni buni - cei cu cheia ne-au furat, nu doar dara-vela cu care se descuie ușa, dar ne-au confiscat și ceea ce nu se confiscă, nu-i omeneste să se - uite, de-o pildă matale, nea Georgică, să nu mai poți zice, dar nu că nu ți-ar da voie ăla cu cheia, ci uite-așa, că nu ai pe ce să-ți rezemi zisul din suflet, din ochi, pur și simplu să nu-ți treacă prin cap că ai putea spune: De am chef, mă duc la ușă, apăs clanța, după aia văd eu ce-i de făcut, treaba mea, dau un tur pe coridor, o raită prin curte, îmi fac de lucru pe sub ferestrele de la secția femeii, ori numai așa, casc gura la nouri, dacă nu, rămân aici, în prag, rezemat de canat și bând la tutun, oameni buni și oameni buni, ei nu ne-au jefuit de clanța de fier ori de lemn, cea adevărată, ne-au furat-o pe cealaltă, cea care ne place nouă să știm că se află acolo unde e omeneste să se afle, chiar mincinoasă, de nefolosit, dar acolo: promisiune, posibilitate, treaba numai a noastră dacă amânăm clipa, e clipa noastră, clanța noastră, ne privește dacă nu ne slujim de ea nici acum nici niciodată, faptul că încă n-o, o face și mai a noastră, ne privește dacă nu ne slujim de ea nici acum nici niciodată, faptul că încă n-o, faptul că încă, faptul - așa, oameni buni: faptul o face și mai a noastră și mai adevărată și mai clanță!

Oamenii tac. Oamenii așteaptă. Oamenii știu că în cele din urmă voi cere. Pentru ei, nu în numele și al lor, s-au obișnuit să aștepte, să vadă : se pot strecura și ei fără pagube prin găuri date de alții, străinii, fraierii, tolomacii?, ai zice că neamul nostru a făcut, de veacuri, de milenii, nu catedrale, ci pârnaie și s-a dedat ca mioara cu, zi-i pe nume, capul ce se pleacă, pe aceștia neamul îi împinge în față, dar el se ascunde sub țol și-l roagă pe fraier să facă el, străinul, fraierul, ne-neamul, serviciul ăsta, tot nu mai are el nimic de pierdut, pe când el, hă-hă, are și mamă și chiar cumnat - ah, cumnatul la neamul ăsta de profitori păguboși!

Oamenii tac, oamenii așteaptă. Cunosce, cu spinarea îmbrăcată în răsuflările lor, atâta istorie, ca să accepte inacceptabilul, anume că așa au supraviețuit: răbdând, așteptând, tremurând și făcând mișto în șoaptă, cu gura strâmbă a taină batjocoritoare. Dar nu eu le voi fi judecător. Nici dascăl de așteptare.

Oamenii tac, așteaptă. Dacă pică ceva, foarte bine or să le stră-pice și lor niscai firimituri; dacă fraierul va fi pedepsit pentru îndrăzneală, ei vor pretinde că nu sunt frate că el, cumnat cu atât mai puțin, nici nu-l cunosc («mă cunoști de undeva?») și că, la urma urmei

S-O

stâng – drept
 stâng – drept
 bum – bum
 du – du'

asa mă mișc respir gândesc bătînd
 în ușa de când îmi aduc aminte de mine așa mă știu bătînd în ușa nicio-
 dată altceva decât bumbumbum-ușă la început ca s-o oblig să
 se deschidă să dispară însă pe măsură ce creșteam eu se înălța-lățea și
 ea ne-am 'trecut copilăria depreună adolescența la fel pușcăria
 față-n față bumbuindu-ne reciproc la oglindă
 – CEVREIMĂDECEBAȚI

ușa se înclină ușa se culcă ușa mă varsă
 alături stingher între pumni se sparge dreptunghiular lumea și iată
 ochiul nu ochiul cuiva ci ochiul-cu-cheie

– DECEBAȚIMĂ

cumdecebat păi eu-ăăăă cumsăiexplic
 – TUEȘ'ĂLCUUU

eu cuuu-ăăă cu-ce cu-cum-ă
 – CUPRELUNGIR'LIȘ'CUCON DIȚONALU

eu dom-ăăă
 – PĂICEȚIAMspusIO ieri ș-ALALTĂ
 mie, dom ?

– DACUICĂNUMie

- Domnoooo, vă-nșe'

– Ce domnOOO, ce-nșelaț', bă ?! STAIȘIAȘTEAP' ! Șezînban-
 ga da j-așjdeab'

- Dar CÂT să mai aș'

– Cât trebe ! Cădotărîm NOI ! 'Șteap' !

izdamăți, zdamăți, damăți,
 Șteaptule, altceva nu mai știi să ragi, vită cu cizme, decât AȘTEAPTĂ,
 'ȘTEAPT', 'ȘTEAP'

ah și ce greu ce greu am mai dormit am visat mult
 și rău uite-mi carnea tocată auzi-mi-o cum mă doare fierbinte - 'șteap'
 nimic altceva decât 'șteap' unul din cele treisprezece cuvinte pe care le
 cunosc albafel alfatebi alfa' cu elopeți cu lepoeti cu pștea!
 pșteatpă! - ah, să mulți să domri să mromri să dormezi
 să murezi cum nibe cizea iar mi se tul tultblu mi se implo împler
 împelte împlulecă plimba

Ilarie Langa caută o privire de care să se atârne, umilit. Își ține
 pânțele cu amândouă mâinile, un zvâcnet îi mulge, ritmic, un colț al
 gurii. Își caută orbește galenții uitați, îi găsește cu tălpile, îi întoarce cu
 bareta în sus, își vâra labele și pornește spre pat, cu genunchi moi.
 Ținîndu-și mațele în palme.

– Fra-fra-fra... - dar e pe făgaș nu alături, așa că își dă drumul:
 Fraților! Fra-a-aa-aaa-aaaaa' - și o ține așa, lung, a bocet, de parcă ar

fi fost dus la “fabrică” și l-ar fi fabricătu pe daiboj, de parcă pe lângă loviturile încasate, la urmă i-ar fi fost scufundat capul în tinetă, s-ar fi pișat pe ceafa lui și ar fi zis ce i-ar face ei mă-si.

Și-a ascuns privirea, dar își întârzie pasul, așteptînd: ce face sufleurul, până la pat i-au rămas patru secunde trei secunde două uuu’

– Las’, dom’ Ilarie, matale să fii sănătos, că belelele curge gârlă ș’ muld a fos’, puțin a rămas.

Bravo, Mocanule, la urma urmei ești băiat bun, chiar dacă șef de ca-meră, ești punctual, deși regățean, dar ce face lălăitul de Ghinea, el trebuie să

– Pe moment are și el cheștiili lor, că până calculează la condiționalu-ăla, până face formili dă libe’

bravo, Ghineo ai intrat la țanc, mulțumiri, acum însă, ah, căscatul de Marin, totdeauna uită, își uită intrarea, se uită pe sine

– Păi, ce ?! Păi cum ? Păi nu ? - păi da !

bravo, Marine, bra’, dar ce-i asta, tu nu ești tu, cine s-a

– Be-he-he-he !, păi făcea-m-aș io comandan’ dă petetenciar

halo, car-te bagi, domle, e-o regulă, o ordine pe lumea asta, acum tre’ să intre Igna, nu tu - tu de unde dracu-ai mai apărut, țigane și, dac-ai apărut, ‘șteap’, îți facem rost și ție de-un rolișor, deocamdată să

– Că, de dat, îți dă, galantonii, că ce-i costă, bagă mâna-n sarsana: ia d-acilea nește ani !, da’ s’ te ierte dă impozit, mai încetoleano

‘re-ai tu al dracului de cioroi, ți-am spus s-aștepți, uite, ai stricat ai dat peste cap

– Doar decretu ce ne mai mântuie pre noi ș’ mai adu-l, Doamne, că ș’ mata faci parte dînd comisia d-amnistii

lua-te-ar benga, baragla’

– Io cre’ că mâne

bravo, Ghinea, ai reușit să

– Mâne, să vezi numa’ ce s-arată ăsta-n ușe ș’ ‘ice: Car’ eș’ Langaila’, ‘ice și-mneata: Io! ș’ el ‘ice: Mama-tata-și-baraca!, ‘mneata-i dai datili ș-atuncea el: Ej’ bărbieri’?, mneata, de colo: Băr’!, da el: Ia sculili de te mai băr’ o dat’! - ș’ dup-aia la juma de ceas, numa ce: Zdrang!, ușea ș’ el: Caaaarejlangailaaa’?, aiurea, că nu știe, știe, dă-l în mă-sa, da’ asta-i pesa d-o jucăm ș’ mneata : Io, dom’! - ș-atuncea eeeel

hai, Ghinea, să nu cumva să te împotmolești chiar la

– Ș-atuncea eeel, păi ce zice eeel? Păi el ziiice astaaaa: Fă-ți băgaju’! Ș’ gaaaa’

și Gaaaa’, uf! ‘aaata! Am ajuns.

Ajuns, Ilarie Langa poate să se așeze pe pat, pe o coastă, piesa a fost re-așezată pe șine. Întins pe pat, pe o coastă, oftează adânc, pentru ca Lemnaru, în așteptarea semnalului, să spună :

– Duduia Catinca - aia femeie, nenicule! Nu ca altelea - a mea,

eah, ceamavușiceampierdu'...

Pentru ca Ghinea să:

– Că crezi c-a mea-i mai brează, nea Ilie! Ș-avem doar copii, frățioare, doar copii avem, da' ea!

Acum vine rândul lui Melnic să:

– Toate muierile-s scroafe, în afar' de asta-a-ăstuia, măcar că el e-un porc!

Și Mocanu, trecînd peste Melnic:

– Duduia Catinca? O sfîntă, domnule, ce mai!

Și din nou Ghinea:

– Pă, de să fi fost a mea măcar pe juma', măcar pe sfer' - avem doar copii, frățioare, copii avem, doi și ea, f'tu-i curu' ei dă cur'...

– O sfîntă, duduia Catinca, îl acopere Mocanu bătînd din palme. Sfînta Catinca, domnule!

Acum-acum-acum e rândul lui Ilarie. Cu inima bătînd în gât, scoate capul dintre paturi cât să:

– Ei, nea Georgică... Să nu exagerăm... Nu-i chiar!

– Care, nu-i chiar, domnule? Care, să nu exagerăm, domnule?, se uimește, se revoltă, se răscoală Mocanu cu mereu aceeași prospețime îndurerată. Care, exagerăm, dacă vine băieții după teren, de la fațalocului și raportează precis?! Ăsta-i adevăru' și numai!

Ilarie își retrage capul, își sloboade trupul la loc, pe saltea. Piesa merge strună, oamenii, ce băieți grozavi, au reparat-o din mers, au trecut peste intervenția-din-sală a lui Guliman, au astupat absența lui Melnic (s-a liberat ieri, alaltăieri, dă-l în mă-sa, ne-a liberat pe noi de el) și-acum o țin așa, la trap domol și spornic.

De-aici, de la revolta cu aproape lacrimi a lui Mocanu, drumurile se bifurcă; nu se îndepărtează cu totul, continuă paralel, supraveghindu-se reciproc, ajutîndu-se din umeri uneori.

Ușurat, Ilarie Langa și-a lăsat mușchii să atârne moi de oase și mușchii nu mai zvâcnesc. Stă pe spate, cu mâinile la piept, colegii de celulă ieșiseră, se liberaseră, ori el plecase, oricum, un șanț îi separă. Nu mai comunică. I-i cald așa, destrunat: coatele la locul lor, pe coaste, menținîndu-le împreună, tălpile în V deschis - și bâzâitul aromitor al celu'

Mai întâi și mai întâi trece-un nor; norul nu se vede, se bănuie după stinsul frunzelor, închisul florilor; mai întâi și mai al doilea vîntul se târăște prin iarbă, sperîind moțurile de pătlagină; moțurile de pătlagină se înclină, se închină, pregătind cărare; cărarea zvâcnește, șovăie, știe pe unde s-o apuce, pornește iar, ușor alături, ca picătura pe geamul aburit; aburul se șterge, șterge și sticla geamului - când se răstoarnă culorile în florile, din dreapta, totdeauna din dreapta încep a curge cuvintele:

*tu erai în fața unei vitrine cu poșete neapărat cu poșete
când eu ajungeam în dreptul tău mă luai de braț fără să mă privești*

mă așteptai

n-au decât să fie și câteva mii, oricum, primul stol cuprinde treizeci și trei, din ele nouăsprezece lucrătoare cu, în frunte, regina: tu, își spune ea numele și se înalță, rămâne suspendată, așteaptă să se scurgă pe sub ea șaisprezece, ca să mai coboare o dată, deghizată în lucrătoare și așa să se ducă la mijlocul șirului; șapte vor striga de câte două ori, una singură de patru - tremur pentru fiecare, mi-e frică să nu se încurce în straie, picioare, roluri, rosturi, să nu se prea-grăbească, să nu prea-ntârzie, ooo, dar ele sunt mult mai ascultătoare decât deținuții, zumzăie just, bat exact măsura iar când ultima dispăre trăgând după ea firul de păianjen, descopăr ca de fiecare dată aceleași, mereu proaspetele trăsături: noi și, simultan, știute până la sațiu, însă recunoașterea de aici, atâta câtă, nu se face cu tristețea și spaima abia ascunse însoțind celelalte duceri-dusuri, ci cu bucuria calmă a reîntâlnirii periodice la un vorbitor dorit - vin ca albinele, cu aur, auzinde, înșiruinde și nu am decât să-mi doresc o altă ordine, se împlinește

dar pentru clipa asta, ultima înainte de prima, revin la ordinea în care ea, prin fereștrua ghișeului de la oficiul telefonic

glasul întâi, depus ca un grund, glasul ei de telefonistă, învățat la ei, la petetele lor, ascuțit, măcăit, nazal, trâmbițial - ca cică să se audă - cu codițe răsucite, căzute la sfârșit de frază, de cuvânt, eu, auzind scârlionții sonori și antipatici, i-i mutasem, lucioși, pe tâmpile, pe frunte, de unde și cum stăteam dincoace, în picioare, nu-i vedeam, prin gemuleț decât mâinile, ușor cam mari, puțin cam multe, dar la urma urmelor la locul lor acolo, alergând mânuind fișe pârghii butoane poate datorită inelului subțire cu o boabă de roșu și desigur pentru că mă scote din fire glasul ei târcovnicit ca să-l fac să înceteze ori doar să bruiez spusese ceea ce am spus deloc convins că ea mă auzise printre atâtea aloalouri telefonisite și mai ales pe urechi casca așa că am fost cu totul surprins nu doar că mă auzise dar că se declara de acord cu propunerea chiar dacă acceptarea era sub formă de întrebare :

Cum? Vreți să spuneți că eu? Cu dumneavoastră?

asta o intrigă nu propunerea de a ne întâlni în viitor și de a nu-i așa și pe dincolo ci inegalitatea pozițiilor de plecare și nu-mi dădeam seama dacă ea mă privea de foarte jos ori de nemăsurat de sus oricum părea de acord cu o condiție nu mă interesa care era aceea pentru că eram convins că n-o să ajungem până acolo ce dumnezeu mă apucase nu-mi stătea în obicei și nu-mi ședea bine pentru întâia oară agățam necunoscute și încă o telefonis'

Bine, atunci la cinci și un sfert spusese și spusese altcineva și abia atunci îmi îndoisem genunchii ca să pot privi drept prin fereștrua

Și nu erau scârlionții presupuși, ci un coc sever; și nu bărbia ascuțită, dată pe ascuțitoarea alburilor, ci rotundă, poate cam larg rotunjită și erau ochii și mai ales fruntea, nimic de telefonistă, totul de oarecare fată?, femeie?, cine să-și dea seama, tot căutând, mă trezisem

fixându-i întâlnire, dar nu acolo, pe loc, în sat, ci la Făgăraș, în fața cofetăriei și nu la ora cinci-și, ci la șase-fără

renunțasem să mai aștept legătura telefonică cerută, mă întorsesem acasă, îmi călcasem o cămașă, oprisem în șosea primul camion, savurînd acea oră dinainte de întâlnire, cu atât mai plină, cu cât ea n-are să vină

s-a prefăcut că acceptă, ca să scape de mine: nu consimți la întâlniri cu necunoscuți fără a fi schimbat mai întâi câteva cuvinte despre vreme - la șase fără un sfert eram la Făgăraș, în fața cofetăriei, mulțumit că îmi făcusem datoria, aveam de gând să lustruiesc Corso-ul o oră, apoi să mă întorc liniștit acasă

însă ea era acolo, se vedea că nu era de prin partea locului, altfel nu s-ar fi plantat chiar în fața ușii cofetăriei, clienții se împiedecau de ea, plimbăreții o priveau lung, cu poftă și dezprobator, întâlnirile la Făgăraș se fac din mers, ea nu cunoștea obiceiul și nu părea să se sinchisească

mă apropiasem

Ea mă văzuse venind, coborîse de pe trotuar - și o pierdusem, dispăruse dincolo de un grup de plimbăreți. Îmi desfășurasem întreg trupul, privisem în dreapta, în stânga. Urcasem pe trotuar - așa eram cu trei capete mai înalt decât toți făgărășenii - tot n-o vedeam. Eram într-o situație, cum ar zice Guliman: ridicolă; silit să stau locului - deși localnic (dacă m-aș fi mișcat, aș fi avut și mai puține șanse).

era alături

În stânga mea. Foarte aproape de mine, de mirare că nu-i simțisem căldura. Privea și ea, drept înainte, pe deasupra capului plimbăreților intrigați de nemișcarea noastră. Era alături, dar nu m-am răsucit spre ea, voiam să-i dau de înțeles că nici o clipă n-o pierdusem din vedere, că tot timpul o știusem acolo. Chiar mă pregăteam să spun ceva, orice, dar care să dea impresia continuării

Sper să nu rămânem aici până la ultimul autobuz, zisese, apucîndu-mă de braț. Era atîta surpriză liniștită în gest, încât am scuturat capul, încercînd să-mi aduc aminte când mă plimbasem cu ea ultima oară, ba ne și sărutasem, de aceea mă grăbisem s-o asigur că nu și, strângîndu-i mîna între coaste și cot, aproape o silisem să intre în cofetărie

ne oprisem în dreptul primei mese libere

și-atunci, în timp ce îmi căutam orbește scaunul, îi spusese, nu neapărat ei, telefonistei de la Șercaia, nici femeii care se așezase, punînd poșeta pe marginea mesei, ci așa

tu erai în fața unei vitrine

cu poșete neapărat cu poșete când eu ajungeam în dreptul tău tu mă luai de braț fără să mă privești neapărat fără să mă privești mă așteptai

îi spusese și nu prea, poate deloc, poate numai pe jumătate -

atunci încă nu mă aflu în camera de liberare și ea zice :

Nu încercați să păreți mai mic de statură decât sânteți, un bărbat nu e niciodată prea înalt pentru o femeie, iar eu :

Aveți dreptate, chiar dacă nu aveți

îmi mutasem privirea în lături, mulțumit, resemnat, telefonista era telefonistă, chiar fără cârlionți pe tâmpile și pe glas

Catinca mă cheamă, în cazul în care veți simți nevoie să dați un nume telefonistei de serviciu, a rostit aproape antipatic de corect, de ca la școală

Pe mine mă cheamă

Știu cum vă cheamă, v-ați spus numele când ați făcut comanda, însă știam dinainte cum te numești, telefonistele de țară știu totul, chiar dacă știința nu le folosește la

– Te deranjez, dom' Ilare ? 'Caz contrar, trec la raport, pecumcă fusăi iar pe la duduia Catin'...

Ilarie s-a ridicat în coate, cu albul ochilor însângerat, luminat tulbure. Îi zvâcnește buza.

– Șterge-te ici-șă, ți-a rămas ceva sânge - to' cu necazu'?

Ilarie zvâcnește din umeri, își duce o mână la nas, dar numaidecât o deviază spre pieptul lui Guliman :

– Lass'!, și se trânteste la loc, pe spate.

– Ba io nu las', dom' Ilare, zice Guliman în șoaptă, cu nesfârșită dulceață. Nu las, neam - de duduia vorbesc, te-așteaptă-ntr-una, sărăcuța, brava fată...

– Lassss'... Bine-bine, vorbim mai târziu, acum am treabă, lassss'...

Descumpănit, Guliman se ridică de pe patul lui Langa, își scutură turul nădragilor cu degete rășchirate, țepene:

– 'M înțeles, trec după ce te termini de rugat, dom'

treci, trece-te-ai, dom' și de te-ai termina-n pizdamăti de borît, trebuia să-i fi-mpușcat un picior baragladinei, duuute, duce-te-ai și laaas' pace, să rămân măcar trei secunde și-un sfert sin-gur, sin-gur, sin-gur!, nu-i destul că fierbem în cazanele comune, mai vii și tu cu chestii implicative, cine va fi lumina lumii care pretinde că, de vrei să fii singur, vără-te-n mulțime, poate-afar', în libertate, când te sature de singurătatea în unu și-atunci o pluralizezi, dar aici?, aici?, lasss', nici afar' nu-i mai, mulțimea-i o crocodilă, domnule, te-nhață și te-nghi-ghite, hap, hap, lasss', lassssă-mă, nene, pentru căci da' de ce să dăm cu var, ce vrei tu, bă ?

tu, Gulimănache, băiat bun, pe de-asupra departe de-a fi tâmpit ca ceștialalți : închiși, închizători, de nu știi care-ce-i, ai dres-o din merso, ai pus pe seama eventualei rugăciuni răgazul pe care mi-l acorzi, știi bine că nu mă rog, poate știi și că, într-un fel, ba chiar din contra - unde rămăsesem?

a-ha, da, parcă da: cu Tina pe pas, în fața vitrinei și nu mai sunt

în stare să mă reiau, urnindu-mă, dacă acolo-i capăt de linie: mă trag îndărăpt, adunînd firul pe ghem ; dacă-i abia începutul, să-mi umplu bine plămîinii cu aer - dar uite: firul nu-i înghemat, ci înnodat, nod, punct mort și nedumerit, cineva a șters tabla neag'

Ilarie Langa se înalță în capul oaselor, rezemat în coate, căutînd ceva de care să se atârne. Paturile de la parter sunt goale - în afară de al lui Iacob: iehovistul mănîncă ascuns, pe furiș, rumegă lateral, ca rumegătorul ce este el, bovinistul! Glasurile s-au mutat la al treilea nivel, pe patul lui Ghinea și vis-à-vis, la Mocanu. Lemnaru păzește ușa cu urechiaripile-i străverzului.

– Și io-te-așa, frățioare, asta fu: tare! Cu toa'c-avem doar și copii, doi avem..., oftează Ghinea, sfârșind porția de poveste.

– Păi, dè, n-ai ci fa': coîn... cidentă! Și-n găleată! - Igna a scos radi-calul la mal dar, după obicei, l-a înecat acolo, iar cum, istovit și fericit, se șterge de sudoare.

– Ia fiți atenți acia, la mine!, intervine Guliman - se simte că suferise, obligat să tacă el, el să asculte. Ia trecet' pe recepție, să vă fac vorbire d-o babetă dîn Piteș'!

– Las-o pe ba' în beta mă-si - este?! îl întrerupe Mocanu. Dă-o-n babețivenia fie-si, dacă are - este? Mai bine zi-o p-aia cu Catinca, domnule! Aia, poveste, nuu...

– P-aia-o știți, cin' n-o știe? , face Guliman. Da' dacă onorata insistență asistă, io, cu cea mai largă plăcere, doam'lor și don'lor d-aveți domnișoare și pentru noi, ăștia, proletarnicii...

– Las-te de goange, povestește de-a serioaselea - cum să nu-nsistăm, că-n primu rînd n-o știe toți - alde Ilie n-o știe, este, băi nea Ilie?

– Este. Ce este, este. Că dacă este... N-o prea...

– Și-n al doilea, că nu strică - este că nu strică

Ilarie nu aude ce răspund ceilalți. Își curăță cojile de sânge de pe buza de sus și de pe aripile nărilor. Acum s-ar putea lăsa iar pe spate, întins, luuung, cât să se zmulgă de la vitrină, atît; cât să se desprindă de pe acel decimetru pătrat - restul are să vină de la sine.

Acolo, sus oamenii își deapănă poveștile lor tocite, roase până la urzeală; și le zic, iar când le ascultă ei, își dau cu părerea cuviincioși, indiferenți - acest murmur al celulei devine cea mai dreaptă cărare spre Tina. Ilarie se întinde bine pe spate, își potrivește coatele pe coaste, palmele pe piept, își aranjează deschiză tura în V a tălpilor și ce odihnitor e să primești ceea ce îți aparține: sus, Guliman deapănă acum, nu o poveste; ci romanul, așa-i zice el, așa l-au acceptat ceilalți, însoțindu-l cu pocnituri din palme, plescăituri din limbă, înjurături de admirație, se revoltă amabil când e întrerupt și abia așteaptă întreruperile, pentru că el are pregătite întreruperi ale întreruperilor - la urma urmei, fiecare în rolul său, chiar și el, exclusul:

– Douăzeci!, strigă Ilarie înspre sus. De ani, vorbesc. Douăzeci,

ea, el: douăşdoi!

– Păi cum al'fel?!, se miră-aprobă Guliman. Păi asta vine de se loveşte că erea om în toată firea - io de ea vorbesc. Păi, nu? Păi, la douăşde ani eşti

eşti cum eşti povestea se rostogoleşte caldă bună romanul e o mămăligă răsturnată pe masa rotundă cu trei picioare cei din jur întind mâna fără oprire, fără grabă mai rostogolind câte un oarecare cuvânt fără înţeles şi fără rost dar de acolo fiind şi însemnând ceea ce înseamnă la urma urmei de ca ar fi obligate cuvintele să semnifice ceva doar romanul nu e povestit ci zugrăvit ca la tablă

une'va, cam p-acolea,
'iceam că trăieşte o femeie - şi ce femeie, nenicule, io-te-o - şi femeia aşteaptă şi-aşteaptă cum numai o femeie ştie; nu-i logodnică, de să zici, nici nevastă şi nici nu trăiseră-mpreună, de să zici ce-i dulce la zis, dar şi mai de făcut, poate că n-avuseseră ocazia, timpul, domnule!, după ce s-au cunoscut, peste el a dat ceasu' rău: veniră, 'l luară, 'l duseră - io-te-acia, la umbrelişte; pe şapte ani ; ş-acuma, fratelor şi soriilor, vine ce tre' să vie - ea 'ice Te-aştept cât o fi, da' el, în gându' lui Nu eşti tu singura de să promiţi, om muri ş-om vedea, da' cu glas ce zice - zice: Nu m-aştepta cât-o-fi, aşteaptă-mă cât oi putea. Şi, sorelor şi soriilor, să vezi şi să nu crezi: ea îl aşteaptă, oameni buni! Îl aşteaptă de-adevăratelea, mai întâi şapte ani îl aşteaptă; după aia încă doi - că fu cu evadare; şi-ncă doi, altă evadare, unşpe-n cap şi devine că are şi ea treişunu şi, la vârsta respectivă femeia intră la panică - altele da, ea ba! Ea-l aşteaptă cum l-a-şteptat, e-n stare s-o țină cu aşteptăciunea încă pe-atâta, dacă-i nece'

şi-o cheamă Catinca

şi-o cheamă Catinca

Doamne ce bune sunt basmele la casa omului fiindcă în romane sunt şi femei aşteptătoare, adică se-ntâmplă să fie şi-un pic de lumină pe lume de-acord doar în basme dar cu ce altceva să ne ţinem de cald şi de dulce şi de mult dulce dacă nu cu basmele ce ne-am face dacă-ntr-o bună zi ar veni unu de la Minister şi-ar zice că-ncepînd de azi se suprimă romanele deţinutu de-aia-i deţinut, de să nu beneficieze şi ce ne-am face dacă ni le-ar lua interzice suprima romasmele aşa cum ne-au furat şi clanţele pe dinăuntru

Ilarie coboară din pat, se apropie de cel al lui Igna. Mocanu îi face semn să urce alături de el. Ilarie nu-l ia în seamă, rămâne acolo. Ascultă romanul zis de Guliman. Ascultă cu gura întredeschisă, clipind mărunţ. Guliman are abur peste ochi, în glas îi zornăie mărgelile de sticlă ale lacrimilor venit, ținute la gard; gesturile i s-au făcut moi, rotunde. Ghinea zâmbeşte, cu boabe strălucitoare în ţepii din colţul gurii. Mocanu îşi mulge sprincenele şi mugeşte, stins. Lemnaru a încremenit, cu ochii holbaţi, lângă uşa numai a lui. Guliman o lungeste, o răsucesce, o reia, trage de timp cu ea, cu povestea. Cu el, romanul.

Mai găsește ceva amănunte, mai presară niște floricele, își mai aduce aminte câte ceva, de-o pildă cum era îmbrăcată la proces - și o tot îmbracă; deși tatăl lui zicea că n-o cunoaște, cine-o mai fi și asta, o domnișoară de la telefoane?, dar ea stă, nu se lasă, se zbate, umblă, ba pentru haine, ba pentru avocat, ba pentru țigări, ba pentru. Și cum la recurs; și cum, după primii șapte ani; și cum, în cele din urmă bătrânul zice Hai să mergem împreună, să nu ne fie prea urât pe tren; și dup-aceea Hai să stai la noi, c-a rămas casa prea mare pentru mine; și Hai să-l așteptăm împreună pe băiat. Că-i mai ușor de așteptat în doi. Și câți candidați la mâna ei a trimis la plimbare, zicînd că-i logodită, ba chiar măritată; și cum din bănuții ei de telefonistă la dracu,-n Cucuieții de Făgăraș a făcut cruce de marmoră cu fotografie sèpia la mormântul soacră-si; că așa-i zice: mamă-soacră; deși n-a văzut-o-n viața ei, vie - și cum; și cum numai la vorbitoare nu se duce, asta-i dorința bătrânului, că adică numai el; și cum; și mai cum

Câtă vreme oamenii nu mă bagă în seamă, totul merge bine, facem împreună baie în căldicel și în culorel, ne batem unul pe altul pe spinare și ne facem cu ochiul, ne mai dăm coate complice și așa o tot ținem, înainte, pe drumul nostru, în grupul nostru vesel, las-că vedem noi ce facem acolo unde va fi să ajungem

Guliman a isprăvit Romanul Catincăi. Si dă cu ochii de Ilarie. Nu rostește nici un cuvânt; nu dă semne că ar vrea să, nu tresare dar nici în apele lui nu prea. Se uită, așa, cu un zâmbet dintr-o dată ostenit și strâmbat. Pe cărarea trasată de țigan se târăsc spre Ilarie și privirile celorlalți, împâclite încă de romanul cu Catinca-cea-care-așteaptă. Ghinea: primul care nu mai poate îndura, se lasă pe spate, în coate, cu capul atârînd îndărăt, ca frînt și își sloboade văicăreala :

– Că aia-i, că unii are noroc în toate, da io, că am copii doar frățioare, doar copii, doi... Că a mea... s-aștepte ea cinci minute...

– Parc-a mea... - e rîndul lui Mocanu să-și dezlipească privirea de Ilarie. Că n-am io-nformații precise cu cine și-o frecventează...

– Leana, de v-am povestit..., se bagă și Igna în vorbă cu buza tremurînd. Leana mea s-a măritat cu altu, de i-am transmiz' iò: Mărită-te, că io, vorba-aia, așa că-z transmi' s'te măriți cu altu...

– Eah, transmi', face Lemnaru, întorcîndu-se la ușa lui. Căcat, transmi'!

Doar Guliman a rămas cu ochii la Ilarie. Se uită la el, cu tristețea-i lungă, neagră. Ilarie vrea să se îndepărteze, însă privirea țiganului îl ține locului, ca o ventuză.

Nu și-o fi dînd seama ce-mi face, gîndi Ilarie, iar eu nu-i pot spune.

– Eh, 'tu-i cristoșii mă-si!, se bate Guliman cu palma peste coapsă.

Din acest moment Ilarie : liberat. Se îndreaptă spre patul său. La mijlocul drumului se oprește, trezit:

– Cum? Dar ce? Ce vină am eu? - face un gest de lehamite, se trânteste pe pat, de acolo zice: Doar v-am spus de-atâtea ori : nu i-am promis nimic, ea singură... N-am nici un merit, nici o vină că ea aşteaptă - voi credeţi că pe mine m-aşteaptă? - a strigat. Pe mi-ne ?! - acum a urlat.

– No ba nu, că pe min'..., bubuie, după o vreme, Iacob.

– Dumneata fă bine şi nu te-amesteca!, îl repede el. La urma urmei...

– Ce te superi?, îl întrerupe Mocanu, Că doar de bine ți-o vorbim!

– V-o, nu ți-o!, îl corectează Ilarie, dar constatînd că celălalt nu înţelesese, renunţă. Cine vă interzice s-o vorbiţi de bine? Nu eu - în schimb voi... Cum: să n-am şi eu dreptul? Nu-s şi eu aici, înăuntru? N-am făcut unşpe ani?- am şi eu măcar atîta drept...

– Am io o impresie că una vorbim, başca ne-nţelegem, încearcă Mocanu împăciuator.

– Ai înţeles foarte bine!

– Ia ascult-aciia, dom' Ilarie...

– Ia ascult-aciia să-i spui ştii tu cui, nu mie, Gulimane! Tu, care... Numai tu, din cauza ta - tu-ai început să te uiţi la mine ca un... ca o...

– Care-nceput şi uitat, domne, doamne fereşte! - ȝiganul îşi face o cruce speriată, încâlcită.

Ilarie coboară iar, dar numai cu un picior. Împunge aerul în direcţia lui Guliman:

– De ce? Cu ce drept? Voi să ascultaţi, eu nu? În numele a ce? Şi, când mă apropii şi eu, ca omul, vă uitaţi la mine de parcă vi le-aş fura, de parcă cine ştie ce le-aş face - ce, eu vi le-am zmulc din braţe şi vi le-am... Dar eu sînt aici, cu voi!

– Dom' Ilarie, se poate să crezi una ca asta?

– Se poate! V-am spus, repet : puţin îmi pasă de Catinca, n-aveţi decît să faceţi borş din ea, faceţi-i chip cioplit, închinaţi-vă la ea...

Ilarie se retrage, se azvârle pe burtă în pat.

Oamenii tac. Ghinea îl înghionteşte pe Guliman, îndemnîndu-l să se ducă la Ilarie, să-l domolească. Ȟiganul ridică din umeri - că el nu se bagă.

– 'Imbaaaa-rea şiceleeee!! - gardianul prin vizetă, iar acel cineva şterge din nou tabla.

În urma gardianului creşte zumzet de celule, bufnesc tunurile pline, zăngănesc recipientele pentru apă, goale. La întoarcere, gardianul deschide iar vizeta :

– Car' te liberé, a'?- nu-şi apropie obrazul, îi licăreşte un nasture bine frecat.

– Toaaa-tă pârnaia se liberariseşte!, strigă Guliman din coada şirului. Veni decretu', dongeneral, o s' te cam şomezi, ca la capitalişti, 'i mumancur, asta-i 'presia mea personificală...

Mocanu îl pâstâie să tacă, se apropie el de vizetă, cu boneta-n

pumn:

– Azi, nimeni, dom' sergent, s' trăiț'. Măine-i ziua lui Lemnaru - îl arată peste umăr.

– Guliman, tu n-ai plimbare!, spune gardianul după un timp.

– Io, dom'?, se miră țiganul lung, pe loc, apoi își face pârtie din coate spre ușă: Păi da' di ce, dom'? Păi da' di ce-am zis? Păi da' di ce, c-am zis și io-on banc - gata? Păi că ia să ies la rapor' la dom' comandan', de să văz cine dădu ordinu' cu discriminarea dă urădărrrasă, pă bază dă coloare...

Gardianul nu l-a luat în seamă, a închis vizeta, s-a îndepărtat. Guliman, speriat, străduindu-se să pară doar ofensat, umblă de colo-colo după martori:

– Ce făcui, domne, ce făcui? Spune și mata, nea Georgică, 'ce-l jignii pe husăn? Că-l avansai general?

Oamenii îl evită; dacă nu tac, spun:

– Cin' te-a pus să te iei în bețe cu el?

Îl urmăresc peste capetele celorlalți cum se-agită, se vânzolește, se zbate, din ce în ce mai plângăreț, cu trupul tot mai scurtat. Știu: joacă. Ăsta-i Guliman: speriat, dar jucînd, îi distrează pe ceilalți și-i trece sperietura, o sparge, face să curgă din ea nisipul ca din sacul ciupit. Vine spre mine:

– Este c-asta-i on scan-dal, domnule?! Este că-i abuzdăputere - auzi: să mă pri-ve-ze dă aer! El pă mine ! Eeee, păi nu ține nasuleala... Ce zici, dom' 'Larie?

– Zic: azi împlinesc patru mii de zile, sânt bun de cinste...

– Uliu, maică, mult-al dracu', da' las-c-az'-măine - ș-apă duduia Catinca, dom' Ilare, o sfântă, ce mai, te-așteaptă cu credință, doar îți raportați, știi cum: cu costum de ștofă-nglezească, prima, ersteclase, îl pipăii și io, să n-am parte - da' ce mă-sa-n cur are fraieru cu mine?...

– Patru mii... oftez, dar Guliman are patru miile lui:

– Fă-te că rămâi cu mine, dom' Ilarie, te pomenești că i se scoală sculamentului cu cacaschetă de să facă șucăr cu năvălire la-adresa mea, 'mputitu' - e-n stare, ce zici? Ai, dom' Ilarie, rămâi, domnu' ? Te rog io, mul' dă to'. Cu matale-alături n-am voie la panică - he-he-he, ce timpuri din tenereta-gioveneta noastră la Grădină, în Baltă, cân' cu generalu' de-l adusăși alasilans, mișto dă tot, alafransé - rămâi, dom'?

Îi strecurasem în glumă cele patru mii de zile împlinite. Acum mă învăluie cu adevărat: nu mă mai pot gândi la altceva; nici la altul. Guliman turuie, în continuare, dîndu-mi roată, lăudînd-o pe Catinca, lăudînd costumul englezesc - îl știu tot de la el, de ultima oară - eu sânt cu cele patru mii și din ele îl număr pe Guliman și pe cei care-or mai fi pe-aici.

– Camera de liberare! Solaru doi! Mai mică gălăgia, capu-n pământ, ia pe doi și ține-aproape!

Guliman se năpustește în fruntea șirului, îl dă la o parte pe

Ghinea, apucă el toarta recipientului. Gardianul deschide ușa, se trage în lături, lăsându-i pe deținuți să treacă, însă când ajunge țiganul în dreptul lui, îl bate ușor pe umăr, din cap îi face semn să iasă din rând. Dacă l-ar fi tras, îmbrâncit, ori strigat la el, Guliman ar fi declanșat târaboii de proteste, obișnuit, dar semnul aproape amical l-a dezumflat, dezarmat, dezbrăcinat. Lasă toarta altei mâini, se mută lângă gardian și pentru că de-acum i-i tot una, își saltă nădragii, își coboară boneta pe-o sprinceană și :

– Gu-rrra, cățaplicultu-rrra! Ține-aproaaa’ dă Marea Uniu’ Sovetică! Capu-n pământ, omule, dă ce mișto suni tu din cuvânt!

Din fericire, gardianul nu înțelege. Sau înțelege “pe pozitiv”. Oricum, continuând să zâmbească, îl prinde pe Guliman de-o ureche și-l azvârle la loc în celulă. Încuie, pornește cu pas liniștit în urma noastră.

Ilarie vine ca de obicei, în coada șirului, pășind lălău în bocancii desmerecheați și înflorați ca verzele pleznite de prea ploaie. La început, în primul an, își păstrase cu încăpățănare mersul de afară, lunecat, unduios, pe catalige de cocostârc. Pentru că “greii” îl sfidau, credea el cu călcătura lor crăcănată și târîșă, vâslind pe loc din brațele îndepărtate, scurtate, îndoite din cot. Are și pușcăria aristocrația ei, gândise atunci. El n-o voia, se aproape lua la trântă cu mersul fascinant de urât, înduioșător de cabotin - îl atrăgea, îl sugea, îl respingea cât să-l înhațe mai temeinic. Uneori, la izolare, singur, se trezea “înotînd” și el, și el trăgîndu-și bocancii în remorcă, precum lanțurile, însă la zece seara, după stingere, sfârșindu-și rugăciunea improvizată, se ruga, înfiorat:

«Și apără-mă, Doamne, de mersul greilor».

Adormind, se prăbușea în vise groase, băloase, noroioase, cu biserici, struguri, cu mers “à la MSV”, urla, se trezea, se ruga, dârdâind:

«Și apără-mă, Doamne, de mersul greilor».

În al treilea an nu s-a mai împotrivit, dar s-a luptat să nu-l încalțe decât după ce va fi mutat în altă închisoare. Ajuns acolo, printre oameni noi, “ușori”, a gustat din plăcerea îmbătătoare a... greutății: disprețul, mirarea, dar mai ales invidia celorlalți îl oblojiseră, îl consacraseră; își confecționase o eleganță crăcănată, o distincție scurt-vâslitoare: marca, armoriile, particula - obținute pe drept, pe merit, după o condamnare lungă și un îndelungat stagi

îmi târâi pe ciment bocancii, patinînd legănat, hurducat dulce în coada șirului de bonete pâlپâinde, în aburul luminii porții, urmăresc cu privirea netocită lalelele zugrăvite cu șablonul deasupra brăului de păcură în tot lungul coridorului, lalelele galbene, verzi, roșii, violete închinat

întovărășind, păzind canalul de întuneric al coridorului, străjuind duhoarea de tunuri și cimentul spart și sonor, ușile, ah, ușile și becurile etern aprinse, iar oamenii, oricât de obișnuiți cu ele ar fi, își dau coate, arătându-și-le: Uite, lălelele!, amuzați, bucuroși, în bătaie de joc și cu dragoste, chicotind ca de cine știe ce porcărie dulce, mulți întind mâna ca spre ceva oprit, ating peretele zgrunțuros, brăuit pân-la brâu cu păcură, deasupra cu bărăganuri de lălele îndoite rotund, apoi își cercetează degetele, mirosindu-și-le, adulmecându-și-le, gustându-și-le cu un cu un șfichi de limbă și chicotesc gras, ca de-o pizdorcărie, ori spun doar așa, cu glas alb: Uite, lălelele... - sau părtași la minunia lor: Ale dracu', lălele

era toamnă de tot atunci în gară mirosise iute a fum de toamnă apoi se pornise o ploaie grăbită de netoamnă cu alice duruind pe acoperișul dubei ilarie înghesuit într-un colț lângă cineva râgâitor încerca să despică împartă despartă duduțul motorului de darabana ploii mărunțite pe tabla dubei și izbutise și mai izbutise să nu se fie pe sine liber noaptea în șură pe fân în aer înăbușitor de ierburi mustind de uscat despărțit de doar țiglele zruinde sub ploaia cu proaspăt ori în casă pe divanul de piele frumos obosită prin scocul spart din cornul casei scapă șuvoi pe buza ligheanului și nici altfel-altundeva ci să-și spună că ploaia cade repezită pe un acoperiș de dubă

după oprire dînd să coboare se fulgerase ascuțit cu glezna în colțul brățării vecinului râgâiciosul înlănțuit alături și ajunsese sub un bec înalt fără stâlp ploua mărunț licărea șuvoiul pe panta dinspre poartă veniseră lanterne și pelerine ude și glasuri perfect tăiate în cuburi ăla nu mai râgâicnea dispăruse în jos pe derdelușul ud spre un dreptunghi luminat egal merge crăcănînd și cosind sfărâmînd oglinzile de sub gang scriind în noroi cu lanțul un zigzag și el răsuflase ușurat îl pătrunsese frigul iar îndărătul lui dărdăia și se bocea un moldovean de sus maiculițîi, cî ci ț-am pacatuiii' și iar lanterne și o lanternă dibuind hârtii sub o glugă dimitrescugheorghe prezent dă-i drumul coțovelestan aici să trăiți să trăiesc io tu dă-i drumu' zumbeneșid car' eș' turc bre ce nu răspunzi zumbetreci la dreapta bre huleaseptimiu de față se spune prezent jmechere prezent așa vezi c-ai învățat alfabetedaru' dă-i și tu drumu ploua atât de mărunț încât duba oprită cu farurile aprinse proptite în noi și dincolodenoii era și ea în apă ea avea frâne se oprise lângă mal dar doi neînfrânații alunecaser încoace spre fundul iazului langailarie prezent dă-i drumu'

și i-am dat printre lanterne și pe sub becul plutind la suprafața iazului sub bec ploua mai văzut de asta scăpătau genunchii și dintr-o dată miros de naftalină și iar coțovelestan zeghe pantaloni manta cămașă izmană pătură bocanci huleaseptimiu zeghe pantaloni manta bonetă cămașă izmană pătură bocanci următorul car'eș' urm' langailarie zeghe pantaloni manta bonetă cămașă pătură bocanci ia

numără ca la armată tu cocostârcule treci în față langa ori cum te cheamă așa langa ia numără unu doi patru opt optsprezece ia pe doi și ține-aproa' și din nou ploaia acum fără pantă fără oglinzi suptă cu nisipul cu scrâșnet dintr-o dată apropiat lumini multe la obloane multe liniște zumzăită număr-u-doi-bineeee și trei-bineeee ține-aproa' și potcoavele auind pe ciment și scurt cotul aceleia peste măsură de firesc în nerușinare:

Ia te uită, lalelele, ale dracu' putori, mânca-le-ar tata curu' lor !

apoi coridorul și încă:

Uite,-ale dracu', lalelele și lațațele

duhoarea frigul de mucigai

lalelele și lațațele înflorind încoace și ieșind pe ieșire cu mâna-ntinsă ca să le oprească pe furiș în gând pună-mânapecur și peretele zgrunțuros și umed și degetele de naftalină și catran adiind îmbătător a curdemuie'

ceas limpede sfâșietor de înalt aducînd a iarbă sfarogită de arșiță iarbă de margine a cărării tocată cu praf scândurile încă noi ale solariilor împrăstie tămâie de rășină pietrișul sună ca nucile totul e necrezut de tăios pentru simțurile noastre umezite bontite retrase în ele și la măsura luminii și aerului celulei pe taluzul înierbat de deasupra porții-mari trec la trap zelos deținuții de la munci-afară în uniforme de doc cafeniu ieșit de soare au pielea cărămizită de soare duc în coșuri și în lăzi pepeni galbeni răssătui de soare și de mirozne gardianul bătrân cu cizme înalte descheiat la pieptul alb cu piele albă cu păr trist de alb își șterge cu o mână sudoarea pe sub cozoroc cu alta bate numai așa în tocul de lemn al revolverului din cale-afară de lung față de trapul harnic al șuților de la munci cu pepenii lor tămâinzi și cu țurloaiele lor noduroase nedeprinse cu pantaloni scurți cerul prea limpede ca în zilele tari de toamnă lungă pașii din solarii răpăie ori se stârșăie ajungînd uneori până la pas alergător când mergi în șir nu se poate altfel iar șirul e un cerc moale luînd forma feliei de tort după felia scobită a solariului dai cu nasul în ceafa celui din față cel din spate aproape te îmbrățișează te calcă te mai și descalcă de bocanc și de undeva de foarte departe de dincolo de poartă unde cică ar fi blocurile administrației se aude muzică de la un radio frânturi de sârbă de sonată cioburi de marș de doină până aici răzbat stropi răzleți sau ni se pare nouă că e muzică mi se întâmplă s-o aud numai eu și gardianul din prepeleacul înfipt ca o osie în inima solariilor zice Solaru' cutare Gata plimbarea Poartă ia-i în primire! și un șuvoi de pași scăpătați din ritm și istoviți taie de-a curmezișul răpăiala celor rămași între pereții de rășină fierbinte o taie în două zăngănesc înăbușit recipientele umplute între timp hodorogesc tunurile goale golite între timp robinetul din curte curge-ntruna suitor oamenii rămași grăbesc pasul intrînd de-a binelea în marș forțat de parcă plimbarea s-ar măsura cu pasul nu cu secunda cât mai mulți cât mai mulți pași sudoarea ustură ochii zeghile rod aprinse piele gâtului

bocancii se târâie de-a valma capu-n pământ solaru-doi n-auzi bă ăla slăbănogu eu sânt ălaslăbă' și ca acum unsprezece ani când mi s-a strigat întâia oară îmi simt pielea arsă ca de gârbaci și nu-mi plec capul

uite-așa nu mi-l ple' o să strige și restri' și p-ormă n-o să mai o să tacă-n mă-sa dacă n-o să-i treacă prin epoleți ideea de a-mi tăia plimbarea taie-mi-o ca să-i arăt că puțin îmi pasă de el și de plimbarea lui nenorocită am să-l plec însă numai când el are să privescă-n altă parte ce-i nea mocanule inima dom ilarie că goniți ca bezmeticii ho că nu-i suplemen' stai colea-n mijloc doar ai fișă păi da ies la plimbare ca să stau la mijloc cei de la grădini grăbesc pasul prin dreptul bătrânului cu pistoloi unii stăpânesc lădița ori coșul cu o singură mână cu cealaltă își înalță boneta și desigur îl înjură-n gând așa sântem noi jmecherii așa am ajuns să salutăm-înjurăm Solaru cutare Gata plimbarea Poartă ia-i cei care pleacă își dezlânează brusc pașii de parcă li s-ar fi scos ața mărgelelor nu mai au nevoie de ei ca să-nfulece cât mai mult din plimbare rămașii gonesc în triumghiul strâmt și-ncețoșat de praf și răr-răr-răr-răr mai repede, mai mulți pași pe secundă c-acu ne vine și nouă cu Gata plimbarea capu-n pământ solaru doi eu sânt solaru-doi dar nu e capul meu poate al lui igna rămas uitat autonomizat plutind cine știe unde în țării ba nu la soare se uită el drept și cu gura căscată ca la un robinet răcoritor liberator la urma urmei nu-i rău în baia de abur a pașilor gâfâiți osteneala vine mai greu și se împarte pe cap de mărșăluitor iar când revine face bine pe la gândire vorba gulimană gândești ușor tăios sticlos aproape ca-n a patra zi de grevafoamei când de-atâta foame ești sătul de-aceea ești ca acul ca briciul acum e oarecum altfel dar nu mult mersul răr-rap îți atârână-n cui gândul pentru o vreme rămâi ușurat nu mai faci tu lumea ea gata făcută ți se propune și te lasă pe tine făcătorul să te deschizi pentru soare pentru pepeni galbeni iarbă de taluz păpădia târzie fluierînd ascuțit la botul cizmei gardianului și pentru vrăbiile de muzică sburînd sfârâit peste poartă și cerul prea albastru ca să fie al unui iulie de bărăgan s-o fi întors toamna dar n-am prins de veste nu mai țin calendar pe săpun de când cu măgăria asta lăbărtată de opt luni

ob' luni, 'șteap'

s-aștepte-n mă-sa nu se poate dom-nule sântem în iulie azi împlinesc patru mii de zile șapte sute paisprezece săptă' o sutătreij'două de luni unsprezece ani fără cincisprezece zi' cifre numere semne nu le mai simt nici traduc altădată le-am lăsat să mă tragă-n țeapă cumplit era atunci când puține apoi din ce în ce mai șters și mai ale altuia acum sânt doar obosit de plimbare atât nu atât osetnit încât să nu-mi mai aflu osteneala și s-o pot lua de la capăt proaspăt acum sânt ostenit cât trebuie ca să cred că e destul că peste cînșpe zile-i termenul

atunci când chiar de vrei tu să mai rămâi nu ești lăsat așa-i legea uite dacă aş avea chef să mai frec gazul p-aici m-ar da

afară-n ghionți porcii cu cizme-n cur m-ar da cizmorcii he-he-he așa i-au făcut bătrânului boboescu după douășcinci de ani de pușcărie cinstită e-ha ce mutră ar mai face alexandriu căpitanul cu evadarea una dintre ele nu contează care când i-aș zice

ascultă radule n-am ce face-afară domnule rămân aici la voi e-hu-hu ce-ar mai râde chiar de nu-i mai arde că nu mai are patru ba chiar nici o stea ca să vezi dragi-tovarăși-și-druzia cum au devenit timpur'li după ce l-a luat de la coada ciocanului și l-a făcut căpitan și i-a dat pe mână soarta a o mie două sute de suflete hop că nu mai are nevoie de el că n-are liceul asta trebuia să se bage de seamă când au constatat că n-avea șapteclasele e-he ce timpuri timpurile când avea șoferul lui acum șoferește el pe-o basculantă pe-atunci îl trimitea pe-un sergent după țigări victoria grețoase parfumăcioase și avea manșete tulburător de albe și întreba-rea aceea a lui

dac-ai vrut să fii liber de ce-ai evadat

și doar i-am explicat răbdător că întrebarea e tâmpită deși el părea băiat dezghețat s-a supărat abia când am zis că nu-i răspund el n-a priceput ce-i răspundeam refuzînd avea ochii îngustați rău ca trași de cozi în mongolia lor și celelalte de după dă-le dracului acum să fur cât mai mult din pașii în cazanul de rășină aburind de praf îndurerat până-n burtă de soare și de pepeni și de

– Solaru doi! Cameradeliberar', gata plimba'! Poartă, ia-i în primi'!

Ne oprim, ne ciocnim unul de altul, ne călcăm - fără supărare: așteptasem ordinul gardianului ca pe o liberare. Sântem sătui de soarele prea soare, de aerul prea pe potriva altor plămâni. Asudați, cu uitătura tulbure ne îngrămădim în dreptul ușii solarului. Știm cerul deasupra noastră, nu ni-i de folos, jinduim celula, acolo ne vom croșeta altul.

Ne deschide un gardian nou cu dinți de viplă într-o parte și zâmbet-rânjet modelat în jur, pe stânga. Îl întreabă, strâmb, pe Mocanu ce boală are, șeful camerei se plânge disciplinat, cu boneta-n pumn, strâmbul însă e vesel în altă parte, i se fâlfâie lui de inima deținutului. I s-ar și de-a lui fra-su. Ne luăm tunul gol, apa plină și iarăși trecem în revistă lălelele. Lațatele, lacurvele.

Guliman: lângă fereastră, cu mâinile la spate. Se saltă pe vârfuri. Se arată grozav de mirat de apariția noastră - nu băgase de seamă lipsa.

– Avusăi o scur' 'versație cu ăsta, fraieru'...- zice el plictisit de moarte, însă băiat bun fiind, ne-o comunică. Sanchi, că ce-l pun la ziduiubit cu criticii meli, constructivili și justlinistili - auzi, că de ce! Cum de ce, nenicule, zic, păi nu știi că la noi, la politici...?

– Car' la voi la politici? - Mocanu îi tuflește boneta. Laudă-te, poate-nnemerești iară!

– 'Fii matale serios, nea Georgică, intervine Igna, nu mai e politici de la decret, gata!

– Las-că face alții, se bagă Ghinea. Și-n ‘55 a fost decret pentru politici, după nici noo luni, hop, lalocomanda, cu-Ungaria!

– Vorbești în totală necunoștință, Ghineo, scuipe Guliman ascuțit. Io n-am intrat ca ungariot, io pe con’ prop’iu, ca să zic așa...

– Cunoaștem dosaru’, tu-ai fost de-ăia de se-mbată la MAT ca porcii și zice chestii interzise la-adresa guvernului nostru popular...

– Io și matist! ‘Pare rău, nea Georgică, to’mai matale, șef dă post pă celulă - păi io-am fost un caz, domnule Mocanule! Păi io n-am zis la adresa, de să cază guvernul’, bachiardîncontra...

– Bachiarinvers!, îi sare-n ajutor Igna.

– Așa ie: egzac’invers! Fapta ? Mă matolesc io on picoleano, urc la tribună, p-o masă - ereum în Obör, la o bōmbă d-o demōlară ăștia dîn partūdū cōmūnis’...

– Al dracu’! Cu gura lui dă cur dă găină! ‘Ce că... partūdū...

– Obior... Comiunist... Demiolară...- Igna, cu multă salivă.

– ‘Mi zic zicerea ca tot creștinu’...

– Ia zi, ce-ai zis ?

– Fu tare? Fu neică or’ fu teică?

– Las’ te d-ocsesii ‘suale!

– Păi ce: mi-o iau și io la la’ pă cale buca’!

– Ia, mucle, să zică ce-a zis!

– Ca tot omu: “Păi ia să trăiască republicanii, până vine-Americanii!”

– Al naibii, cioroi, ce să cârâie el: ‘ricanii...

– Ați auzit, domle? ‘Ce că până vine-Americanii...

– Minciuni d-ale tale!, râde Mocanu. De strigai cum pretinzi, îți dădea decorății - da’ numa’ pentru prima parte...

– Punctu’ pă i!, ridică Guliman un deget, apoi împunge aerul în direcția lui Mocanu. Că, de rămâneam, filozo’ ‘lozofam!

– Ce-ți veni de să-i bagi pe-americiani, de ne borbândără-n pașpa’, ‘le muma-n cur dă capitaliști borîți?

– E-te, habar n-ai dă poizie! - păi poizia fără-dă rimă-i ca...

– ...ca bășina fără-de lăutari!, strecoară Igna.

Pauză. Nimeni nu suflă. Igna se face mic-mic, se topește în umbra subpaturilor.

– Cum ‘iceam doam’lor, domnișoarelor și nea Georgică: irea nevoie dă rimă, nene: republicanii-americianii - ai matale-o rimă mai rimătoare?

– Lasă-mă, dracu’, io și fără-de rim-o-ncurcai.

– Păi vezi? Ce să pui la: republicanii? Marocanii? Iese hor’ dă discusion, cum zice franțuzu’. Alte neamuri de să rimeze la fix?

– Bulgă... ranii, propune Ghinea.

– Hop și bai Ghinea dânde ardei - haida, bre!

– Lasă-l, frate, c-a zis bine, da’ nu de tot, aci-i mare necesitate dă rimăperfectă, domnule, nu te joci cu perfecta, cuvântu’ tre’ s’ se-

ncheie la şliţ cu: -icanii!

– Țăganii!, aruncă Iacob.

Mocanu îi arată obrazul: că nu se face. Guliman înghite în sec:

– Caută, Nicușoare, rimă perfectă la republicanii!

– Angloamericanii!

– Bravo, Ghinea - ‘ce nu te făcuși poiet?

– Întâi să-mi termin cipilica.

– Pă vedeți, doam’, domnișoarelițelor că n-ai rimă pe la republicanii? Dăcât americanii?

– Câți coți ai ‘casat pă rima-aia?

– Zece!

– Luni, frate? Zece luni de zile?

– Luni ! se supără Guliman, râzînd. Păi, la noi, la politici, nu ne-ncurcăm cu lunili - ani, domnule, zece cotołani!

– Minciuni de-ale tale. Zece ani pe-un căcat de rimă?

– Ce, nea Mocane, ai fi vrut să-i dea mai mult? În ăi zece intră și epoleții de i-a rupt.

– De unde știi de epoleți, Igno?

– De la nea Nicu personal, acu-un an, tot aci, da’ p-a doua - nu mi-ai zis mie personal, nea Nicule? Că, după ce veniră să te umfle, te-ncontrași...

– Cam așa-cumva, oftează Guliman. ‘Tu-i în ‘poleți dă poponeți - da, domne, zece coți îmi lipiră ca marca dă scrisoare și, de nu venea decretu,-i făceam pe toți, pân-la fundament! Ieșeam la rapor’: Să trăiți dom’ general, cu mine s-a comis o mare eroare judiciară, io nu-s politic, păi ia uitați-vă: am io profil dă? Io-s șut cinstit, dragi tovarăși, cetățean cinstit al Répéré, io n-am nimica cu-orânduirea, că și io-s proletar, trimeteți-mă la Văcărești, domle, la drep’ comun, acolo-i sediu’ meu stabil...

– Și? Ce zicea ge’a’lu’?

– M-asculta cu curu’, că nu-i eroare, c-am uneltit contra...

– Chestia cu-americanii, Gulimănache, aia-i uneltirea-contra. ‘Mericanii-ți mâncară capu’!

– Mâncară cacapătu’, ‘le muma-n cur ș’ la ăia, cu numili de-l poartă, că după ce tot mereu nu mai vine, ne bagă și la suspin, pe bază de rimă ‘rfectă!

Ilarie se întinde în pat, pe spate, cu picioarele rămase jos, pe ciment. Somnul îi îngreuiază pleoapele, atât, nu se apropie.

– Te fac on mic șeptilic, dom’ Ilare?, îl întreabă Igna, în șoaptă. Unu mic de tot’?

Ilarie nu răspunde. Se bucură că nu vrea; că poate să nu vrea.

Avem altceva de făcut. Avem treabă. De unsprezece ani așteptăm după-plimbarea - ca să ne. Cu adevărat, plimbăm. Liberăm. De patru mii de ori în tot atâtea zile.

Afară, în curte, în solar sânt dezgolit, lipsit de apărare, cerul,

aerul, lumina, mă înțeapă, mă sfâșie, mă jupoaie, mă răstignesc cu tălpile străpunse de piron la jumătate de palmă de pământul bun - acolo, așa voi rămâne. Afară îmi lipsesc tavanul, zidurile, becul chior, ele mă apără și mă ajută.

Oh, și dacă n-ai ști de la început : liberarea se face din afara înăuntrului în afara adevărată și nu din celulă, trebuie să treci prin purgatoriul curții - ei și?, aceea va fi altă liberare, asta se face de-aici, direct. Și drept. Nu-ți poți face singur liberarea din curte : acolo e prea aproape libertatea, te desparte de ea un gard, un zid, taluzul - prea înalt ca să te poți sălta peste, trebuie mult avânt iar avântul se ia trăgându-te îndărăt, și mai, încă până în celulă, de unde cerul se ghicește peste buza oblonului, unde aerul e altfel alcătuit, nu te poți libera de acolo unde nu ești deloc - dacă ieși la plimbare, dacă accepți tortura, o faci numai pentru că în solarii alergăm-galopăm, ca să scurtăm timpul, să adunăm pe ghem drumul spre celula izbăvitoare - acolo e trambulina.

Alergase și el în triumghiul de scânduri, tremurînd la gândul că, întors, nu va mai găsi patul, celula, aerul, lumina; că nu se va găsi. Dar iată: celula e la locul ei; și patul și duhoarea de; și totul. Istovit, se culcă peste sine, recunoscător, îngrijorat: cum are să fie azi Scaunul? Iar El în ce toane? Își apasă până la durere coastele în dreptul inimii, vaaaai, biata mea inimă, în vreme ce cu spinarea, cu călcâiele, cu ceafa își caută locul în saltea, în pernă, în aer. Și le, se găsește încet, încetișor, cu mișcări mici pe care cineva din afară le-ar lua drept zvâcnituri ale mușchilor. Se pregătește de întâlnire, a mia, aceeași, aceleași între-, aceleași 'spunsuri, ancheta s-a-ncheiat de mult, s-a pronunțat și sentința, ba s-a și executat, dar nu s-a 'at nimica. Totul începe. Mereu și proaspăt.

Când ultima și cea mai mărunță cută a hainelor se lipește la locul ei, de saltea, când nu mai simte că salteaua este altceva (între timp răsuflarea s-a iuțit, cu poticneli), Ilarie trece prin cei unsprezece pași : își înclină fruntea; își supraveghează verticalitatea corpului și se bucură găsind-o cum trebuie, dar și rușinîndu-se că trișează. Își clătește glasul - dar glasul îi iese, ca totdeauna, știrb și răgușit.

= Iar am venit, doamne și nu m-am răzgândit.

= Șezi de-a stînga mea, acolo.

Acolo pe al treilea taburet și cu o treaptă mai jos. Își pre-simte în perna de pluș forma și căldura de ieri. Nu se așează. Rămâne în picioare. Așteaptă. Ca totdeauna. Ca totdeauna celălalt are să tacă o vreme - ca la anchetă. Apoi are să se căineze, lung - însă prima zicere are să fie scurtă, răstită:

= Să nu ucizi!, - te-am învățat prin Ea, Ea te-a învățat, prima.

Așa ar fi trebuit să se întâmple, ca de cele 999 ori până azi. De astă dată nici nu mai așteaptă întrebarea-acuzație și se precipită :

= Tocmai de aceea - am făcut bine că!

= Sau rău. Mai ai timp să te răzgândești..., spune el azi parcă și

mai ostenit, cu acea tristețe întristătoare a anchetatorilor, săracii, oameni și ei, spre deosebire de noi. Ai ucis. Ai făcut rău.

= Nu, rău n-am fă'... Am fă' - tot n-am găsit cuvântul potrivit - mă ajută? Suflă-mi prima silabă - aștepți să-ți suflu ce să-mi sufli?

= Nu, nici eu nu-l.

= Mi-ai mai spus - nu te cred. Te cred - de-atâtea ori te-am văzut pierzând pasul, rămânând în urmă. Te-am auzit străduindu-te să înveți de la noi ce-ai uitat, ce n-ai știut, ce n-ai vrut să afli. Te-am văzut, la cârmă: ești bătrân, picotești, îți scapă din mâini roata cu coarne - tu dormi, ea se-nvârtește încolo, încoace, stă...

= Vezi? Stă singură! Dacă m-a furat somnul o singură dată...

= De fiecare dată spui că o singură. Și că, dormind, veghezi, iar ce s-a-ntâmplat pe când dormeai, s-a-ntâmplat fiindcă așa ai vrut. Zici că așa ne pui la încercare - cu lovituri de picior?, de bătă?; ca să vezi dacă sântem morți ori încă nu? E nedrept.

= Nimic din ce pornește de la mine nu e nedrept.

= Nici drept.

= Vorbești ca să nu - am început să arăt a voi?

= Vorbești ca să - încă nu, dar nu pentru mult timp. Altfel nu m-ai nedreptăți: de unsprezece ani mă ucizi, cu Ea (care m-a-nvățat, prima, să nu). Știi bine că n-am, dar cum tu pirotea la cârmă și-am luat-o cu toții razna...

= Am spus: a fost voia mea s-o luăm razna, ca să ne punem la încercare, să ne pedepsim... În cazul tău n-a fost pedeapsă, ci ajutor.

= Ajutor... De asta mă convoci în fiecare zi? De ce mă chemi după fiecare plimbare?

= Să stăm de vorbă. Să-mi spui ce mai e pe-afar'.

= Afar' e bine, toți, te-așteaptă cu credință, pantofi, costum...

= S-a întors Guliman...

= Bine spus: întors. Zice că afar' - ce să fie: soare, aer, femei, femei, femei, femei...

= Altceva în afară de femei?

= Nimic în afară de femei. Decât, ba da: spaima de soare, de vânt, de aer - de femei. Așa o să fie mereu? Chiar după liberare? Chiar după unsprezece ani de la liberare?

= Nu știu, nu cred, ai încurcat una cu neuna - ce mai zice Guliman de-afar'? S-au copt strugurii văratici?

= Dă-i dracului de struguri, destul îi visez. Cumplită, nedreaptă: libertatea să-ți fie, aici, unde n-o ai, mai amenințată decât acolo, în ea...

= Dar pepenii galbeni - am văzut azi...

= ...libertatea să-ți fie mai închisoare decât închisoarea.

= ...și harbujii - eh, un harbuz...

= Sau altfel: libertatea să fie pentru totdeauna amenințată, minată, să conțină virmele îndoii și în același timp să fie viermele, să

trăiască din viitoarea închisoare, ori din perpetuarea ăsteia...

= Nu mi-ai spus: harbu'...

= Lass's! Harbujii tăi - căcat! Când nu știam că există, nici nu existau. Tu, făcându-mă să aflu, m-ai făcut s-o fac - eu am, nu?; inventat-o?

= Poate că da, poate că.

= Poate că sigur: locul cel mai neprimejduit: cel mai din adânc, din inima fundului, din fundul inimii primejdiei...

= Măine, dacă te mai apuc, îți povestesc ziua a treia - a fost mai ceva ca la Mărășești...

= ...acolo de unde nu mai poți coborî, de unde nu mai ai ce pierde...

= Totdeauna ai ce pierde, uită-te la neamul vostru, el se teme că mai are ceva de pierdut; după ce-a pierdut totul, își spune că va mai fi rămas ceva pe undeva, altfel ce rost să trăiască, dacă nu mai are ceva de pierdut? Nu-ți dai seama c-ai avut decât atunci când ai pierdut - și-i prea târziu.

= Pentru mai-rău nu-i prea-târziu. Deci, să fiu fericit: știu că mai pot coborî în nefericire. Guliman...

= Mai ales el. Pentru minciună...

= Asta-i bună! El pentru minciună, eu pentru omor - de acord, am ucis, dar Guliman? El îi înviază pe oameni din morți cu minciunile lui - de ce-l pedepsești?

= Ca să vă răsplătesc pe voi, cu el - ce v-ați face fără el?

= Am muri de tot. Eu însă nu - eu nu-l cred.

= Ce te-ai face fără el: ai supraviețui.

= În sfârșit, un adevăr: pedeapsa, pentru moarte, nu e moarte, ci...

= N-am vrut să spun asta!

= N-ai vrut, dar asta-i!

= Nu. Taci!

= Nu tac - deci, prin moarte, treci pe celălalt mal, unde pedeapsa nu te mai atinge.

= Lass'să...

= Nu las - în viață rămânând, rămâi cu memoria - asta-i: memoria, judecător și călău.

= Taci, te rog. N-am vrut să fac să fie așa.

= Nu tac - să-ți dai iluzia că mi-am pierdut memoria? Asta ai vrea: să uităm... Tu să spui cu glas tare că ne-ai iertat pre noi pentru greșalele noastre, în fapt, să tragi foloase, fiindcă n-o să mai știm ce-ai făcut, ce ne-ai făcut...

= Încetează!

= Să încetez - eu? Dar tu? Tu ai încetat, la Pi'...

= Nu! Te rog...

= Roagă-mă - la Piteș'...

= Te rog, te implor...

= Imploră-mă - la Pitești, la Pitești, la Pitești - astupă-ți urechile, să n-auzi, deși ce-ai mai avea de auzit, tu, care l-ai făcut?

= Nu, nu eu! Voi l-ați... Eu nu știam nimic, nici nu eram acasă, aveam gripă - voi...

= Ține-ți gura, doamne! Fii bărbat, nu fi român, ce dracu'! L-ai făcut, l-ai făcut - du-ți-l!

= Nu. Nimeni n-are voie să vorbească despre...

= Zi-i pe nume, de ce te-ai oprit : Pitești, Pitești, Pitești, Pitești...

= Tu vorbești, care n-ai fost acolo? N-ai fost - nu știi, gata! N-ai voie să vorbești despre ce n-ai văzut cu ochii tăi!

= Nici Tolstoi n-a văzut cu ochii lui lupta de la Borodino - s-a născut mult după...

= Nu, nu! N-ai fost - nu știi! Nimeni nu știe cum a început, cum a...

= Nici chiar tu? Așadar: cine n-a fost acolo - să nu vorbească. Iar cei care-au fost, dacă n-au murit, să tacă din gură, ca să nu-ți maculeze creația!

= Lassă, taci.

= Să tac. Să nu mai am memorie. Să ne luăm pe după cap și să uităm cu toții, să jucăm Hora Amneziei - pentru ca tu să moții în continuare, nesupărat de nimeni, de nimic...

= Taci! Nu hulești!

= Să nu hulesc, să nu vorbesc, să nu țin minte - să uit, să mor - ți-ai zidit puterea pe interdicții, pe nu-uri, pe tăcerea noastră, pe lașitate, pe frica de a ne folosi de memorie...

= Taci...

= Taci, nu huli, nu te plânge, nu-ți aminti, rabdă, taci și mișcă - de ce ne-ai mai făcut, dacă într-adevăr tu ne-ai...?

= Te îndoiești? Pui la îndoială...?

= Acum întreb eu, tu răspunzi: De ce ne-ai făcut pentru Pitești?

= Ești nebun, nebun.

= Răspunde la întrebare: De ce...?

= Taci, nimeni n-are voie să rostească numele blestemat...

= Tu i-ai binecuvântat blestemul.

= Nu. N-a fost cum crezi. N-ai fost acolo, nu știi. Numai cei care au trecut prin ce-au trecut pot să vorbească, iar ei nu pot vorbi - au uitat, tac. Despre Pitești se tace.

= "Despre Pitești se tace" - nu sună rău, dar asta nu mai este o nevinovată recomandare, ci ordin - de la cine ordinul? Despre Pitești trebuie să se tacă - cine are interesul să se tacă despre Pitești? Călăii?

= Și ei, dar mai ales victimele.

= Cum așa ? Dar o victimă mi-a povestit...

= O excepție - dar și excepția a povestit numai o parte: partea de victimă, nu și pe cea de călău.

= Pentru mine hotarul între victimă și călău nu trece prin mijlocul

unuia și aceluiași om, deținut - ci îi desparte pe deținuți de gardieni, politrucii, generali, secretari-generalii !

= Nu pricepi nimic, simplifici lucrurile, vorbești numai de victime și numai de călăi, ca și cum... Ce te faci cu Țurcanu?

= Țurcanu face parte, cu Popa Țanu din categoria a doua. Ei n-au luat măcar o palmă în timpul reeducării. Ce bine le-ai întors, răsucit, porcăit, doamne - de-ai zice că erai cel puțin ministru de interne - ai fost coleg cu Teohari? Cu Nikolski? Subaltern al tovarășului nostru Ghiță Dej? Superior al iubitei tovarășe Ana? Ce-ai făcut la Pitești?

= Dar cum îndrăz'...

= Ce-ai făcut la Pitești?!

= Lassă... Sânt bătrân, bolnav, nu mai văd bine, aud prost...

= Să te fi retras la azil, înainte de a...

Lângă fereastră s-a încins o bâză-americană. Fraierul cel mai devotat: Igna. Nu-i displace, ba i-i bine-așa: încasează, însă-i în centrul lumii. Guliman îl atinge ușurel peste scăfârlie cu un sfârc de palmă, în schimb ceilalți... Până și Mocanu - dacă are ocazia, de ce-ar pierde-o: când o să mai poată el cafti pe altul? Gabrea, cocoșatul, cu ochii arzînd, lovește, icnind, apoi se ascunde îndărătul celorlalți. Igna nu-l "prinde" niciodată, deși uneori îl simte, îl vede. Nu-l va fi socotind printre jucători, din pricina cocoșei. Iacob, în bârlog, privește cu interes, cu participare: hohotește gras când Igna încasează una mai țeapănă și nu ghicește. Igna... Și el e un fel de Guliman - pe invers. Face și el bine-n jur; cu ce poate.

Guliman are praf de scărpinat pe limbă, nici la bâză nu dă stingere. Hârâie, cârâie, bârâie după tipic chestii de-ale lui, cu "eee, păi la noi, la politiici..."Nu încetează din măcinat decât atunci când cade el de fraier și trebuie să-l ghicească pe caftitor.

- Eeee, păi la noi, la politiici... Ce mai zeamă-lungă, una ș' c-una face doo, ăl de nu crede-n vise nu-i om, păi cum, fratele meu, să dai tu cu picioru' la singura po-si-bi-li-tate de să-ți pătrunzi viitoru'? Păi e un mare profesor, doctor docent academician și tot felu' dă chestii, unu Froaid, d-a scris el cărți io-te-așa dă groase despre pisică, în fine o analiză de-i un fel de nemțoaică, atât că nu-i zice Anelize, păi noi, la politici, aveam o grămadă dă pro'sori, unu era mare dă to', făcuse f'o zece cărți, cinci copii, două guverne, cu cumna-su-l 'cătuise, în total doi și la partidu respectiv îi zicea și partid și național și creștin și țărănist și monarhoregalist și 'publican și progresoindustrial și mai erea ceva cuvinte, nici el nu le ținea minte pe toate, Burcuș îl chema ne ținea dânsu to' felu' dă conferințe cu Froaid - în fine, vă fac desenu' al'dat' că cum devine cu pisicanalitica de-i zice psihaanaliză - și ho, domne, care dai ca-n dujmanudăclas'? Nea Georgică!

- Repetent, n-ai ginit.

- Păi da, că erea cazmaua lu'...- ia, nea Gabreo, fă-te că faci șchim' dă locuință cu mandea, că mandea nu dă cu pumnu-n cap la

codeținut - de ce să-și dea codeținuții-n cap când este atâția caralii ?-las-că te prelucrez al'dat' pă teme dă morală. Cum vă spuneam don'lor, iubitelor don'șoare și nașflorilor, visez io,-ntr-o noapte, Gherla, asta-i extrem de-nteressant, ca să-l citez p-on amic, fost ministru - oi fi io purtat prin toate pârnăili dupe suprafața republicii-pularomâne, da la Gherla nu mă onetisem... Mă soilesc io-, aci,-n Jilava, ș' ce văz? Gherla, fratele meu! Cum se vede ea și Șargahaza dîn gară! 'Xtrem de-nteressant ! Și să vezi: a doua zi - era Blagoveștenia, 25 martie fix - hop, că vine unu c-o listă pe bază-de: - Guliman, fă-ți băgaju'!. Ce să vă mai relatez: ne bagă pe f'o doo s'te dă suflete pă dubă și dă-i cu Tururomâniei sub steagu' meaîului! Frecăm noi șinili ca la patru zile ș' ob' nopt' și, așa maipândiseară ne descingem - unde? La Gherla!

– Gherla-Gherla?

– Gherla, fratele meu. Când să ne debarcarisească dîn tren în mașină - trăsese duba cu curu la gura vagonului - cân' să, vorba unui mare savant : cădem dîn lac în puță - ce văz peste 'coperișu mașinii? Panarama, domnule, c-așa-i zice când ți se pozează dîn profil: panaramadeșertăciunilor! Ș-acu-ntrebați-mă, doamnelor, cum arăta orașu' dîn profil, adică dîn panara' - păi arăta egza', da-egza' la fel ca-n visu meu de-l visai la Jilava! Ei, cum îți explici această mare eni'mă?

– Care 'nigmă: aia cu pizdilocili pe la domnișoare?

– Nu, domnule, căci să nu fim porci, tovarăși! Vorbesc de vise: cum 'ți-explici ?

– Și io, când muri mama, tot așa se 'cea...

– Las-te tu de scur' biografii, Mar'nică, Dumnezeu s-o ierte pe babaca că te făcu, io-ntreb dîn pun' dă vedere științific: cum explici această dilemă dîn care nu mai ieșim? Cu visili, bre, de prevede ele dînainte pîn ce-o să treacă omu călător... Mă dibuiși, fi-ți-ar urechile-alea, Igno - da' să dați cu dragoste de-aproape... Ghinea!

– Repetent!

– Ghinea! Ia să schimbăm locur'li... Și, ca să continuăm ordineazăi...

– De ce trăncănești atâta?

– Ai al'ceva dă făcu'? Și, cum ziceam, văz peste 'coperișu dubii ce văzusem în visu' personal și dau să mă-ntorc, de să-l trag de atenție pe Burcuș, să-i confirm chestia cu Froaid... Nici n-apuc să casc pliscu, mă po-menesc cu-un pumnoi cât o gamelă, drept în numele tatălui, ici-șă, la origineagândirii: - Capu-n pământ, 'mnezău' mă-ti de bandit, aci-i Gherla, mă!

– Cine era: Goiciu?

– Goiciu-Petre-de-la-Gherla, nea Nicule? Ăl cu gogoășă?

– Ce gogoășă?

– Cum, ce gogoășă, păi să ți-o relatez, că mie mi-a relatat-o Titi-Aviatoru, de-a făcut șapte ani la politici, 'icea Titi că la Gherla erea o

fabrică de ceva cu mobilă, lucra cu deținuți, ăl de făcea norma primea porția-ntreagă, al'fel câtlasută din normă, mâncarea câtlasuta-aia și, ca spuliment dormea la izolare,-n picioare. Da-ăi de depășea norma primea câte-o gogoasă.

– Gogoși de-ale tale, Marinică - gogoși la politici?

– Așa mi-a relatat Titi, așa v-o relatez. Și era un puști, unșpe-doișpe, că la politici minorii nu se separă de noi... Normă de să-mplinescă - sula, da' foame pe el, cât capra! 'Tr-o zi, când Goiciu personal distribuia la depășitori gogoși, puștiu: harșt!, ciupește o gogoșă, a' mai rumenă și mai dolobabană și cât ai clipi, o dă, cărel, pe gâtograf! Goiciu - fuga după el: – Dă gogoșa, bandit'le, tu nu meriți gogoșa poporulu-ncitor! Pune mâna pe el, îi bagă puștiului deștu-n gură de să scoată ce n-apucase ăla micu să-nghiță...

– Să-i scoată? Cu deștu?

– Păi ce: politic!

– Al dracu', om! Să fi fost copilu lui și să-i fi făcut careva figura cu deștu!

– Nea Nicule, ai mai relatat, da-am uitat: Goiciu-i ăla de-a decapitat la unu' picioarele cu toporu'?

– Ăla, Marinică, futu-mi-l în decapitare pe mămicuța lui dă fiară uădioasă și săl-ba-ti-că, domnule! Că-și dete duhu și crăpă, fie-i crăpătura doamnei mă-sa până-n fundu pământului - fiți numa' atenți, don'șoarelor d-ascultați la uși, la fereșt'i...- Guliman se strâmbă, arătînd ușa, fereastra... Car'va'zică acu doi ani iese la pensie, că erea coșcadâr, dă-l în tămâia mă-si, trecuse câtamai anii dă când tot dedea dovadă la ăștia și nu mai termena, iese cu grad dă colonel de Secu'... Da' nu trece juma' de an și moare, domle!

– Din cauză de... asta, zi-i pe nume... 'Nacti-vi-tă-țili... chico-tește Igna, fericit că a scos cuvântul la mal.

– Pleacă, mă, cu radicalili teli!

– Care, să plece, nea Ghineo, dacă-i puru' adevăr? Păi ia judecați și 'mneavoastră, doam', don'lor : se uită el în oglindă, se vede făr-d-activități, 'nactivități cum bine zice amicul nostru Mar'nică... C-al'ceva ce se pricepea el? Ciocănar de felu lui, bătuse roțile la vagoane pân gară la Galați, dup-aia Dej l-a pus să bată capetele deținuților, la Gherla - to' cu ciocanu'! Și io-te-l la pensie, pă linie moartă ! Că'n se trezi el făr-d-activități, în plină nedreptate 'cială, drajtovarăși... Nici nici tu socetate dă mâne dă făurit - dîn ciocan - nici cap dă deținut dă să-l reieduci tu, cu paru', nici tu viitor 'minos dă zidit, cu ranga dă fer, că asta erea melodia lui preferată, nici pârnaie la dispoziție dă proprietate personală, că-nchisoarea erea și casa lui și băătura lui, ogoru', de, și câmpumuncii dă-l muncea el cu drag... Ce să facă, bietu', la un caz ca ăsta? Ce să: s-a pus jos ș-a decedat!

– Știa el de ce procedează-n consecințe: adicătelea muri la-opor-tun, că, de mai întârzia un pic...

- Ce-i făcea? ‘I belea prazu’!
- Încasa douășcinci, ca popa! La speța asta se acordă și moartea, fratele meu !
- Pă, da și dup-o s’ tāmână i-o comută, după alta îl grațiază și-i dă și salaru’ din urmă și despăgubiri.
- Păi nu-i bine, fratele meu!
- Nu-i - dacă-i comunistă...
- Da, nene, da’ ăștia, la politici, a omorât oameni, domnule - io-te, nea Ilie și-a ucis nevasta, a făcut douășcinci, da-ăia, de-a ucis doi-cinci, cinșpe oameni dă căciulă...
- Dujmanu dă clasa nu-i om!, ridică Guliman un deget. E-o datorie dă onoare să stârpim dujmanii!
- Las’ te de lozinci, vorbim de realitate...
- Și ce, la ei lozincili nu-i realitate? Vorbiți în habar de cauză! Aștia-i oamenii lor, cum să-i pedepsească după faptă? Cine-i anche-tează, judecă, condamnă - nu tot ai lor, tovarăși dă ciocan pă la vagoane, dă rangă de fer pă la oasili dujmanului? Cor’ la cor’ nu scoate oichii, cum zice zicerea.
- Bre nea Nicule, da mata ziceai mai an că pe-ăia de la Canal, pe-ăia de la Salcia, de omorî auriști, îi condamnă, îi băgă la crimă-contraomenirii...
- Îi băgă Mar’nică, da’ cum se potoli străinătatea - c-a fost șucăr șucăr cu voceamericii - le dădu drumu, și nu ca pe noi, cu-un șut în cur pe poart-afar’, nu tovarășe! Ca la ei: salaru din urmă, gradu-napoi, despăgubiri, nu știu dacă și scuze, da-o caldă strângere de mână tot a căpătat fiecare de la veșnicii lor tovarăși...
- Să tot fii d-al lor - ‘le muma-n cur dă ‘oți! Ș’ de cremenali! Cum ies d-acilea, intru la ei! Păi, ce?!
- Și ia zi mai departe, cu Goiciu, Nicușoare!
- Ce să mai zic, n-auzi că decedă? Amin!
- Bine, da pân-la deces... O fi fost bolnav nu se egzicstă să nu fi-avut el ceva...
- Bolnav, Goiciu? Ca feru! N-afirm că nu l-o fi ajuns și pe el obosteneala, da după calculu meu dă-l calculam, nu dormea două ceasuri pe noapte, la el acasă, la măsan-cur, domicilstabil, căcamașînel, to’ pîn pe’tenciar umbla, pân-ce-i era tunica learcă d-activități... Cu paru-n mână erea el împărat...
- Țiganu-mpărat.
- Nu era țigan d-a’ lu’ Guliman - era bulgar d-a’ lu’ bai Ghinea...
- Păi, da..., face Guliman după o vreme. Așa s’tem noi, dacișiromanii - c-adică voi, că io... Cum dai de unu-al dracu’, porc și câine - cum tre’ să fie țigan, bulgar, jidan, or’ce - numa’ româna-che nu...
- Ce să-ți fac Nicușoare, dacă asta-i s’tuația cu comuniștii? Mai toți îs neromâni, nene...
- Păi da! Uitați-vă la caralii: directoru - țigan d-al meu...

- Mă rog, directoru', nu...
- Locotinentu Ciobanu - țigan d-al meu...
- Asta-i basarabean, dă-l în mă-sa!
- Da de unde: lipovean de la Comorovca.
- Lipovean, basarabean - nu românaș d-al nostru, dîn popuăr...

Da sergentu Bășică? Da' sergentu Ungureanu? - ți i-am dat p-ăi mai blonzi și mai răi.

- Da Iamandi? Ce mai zici?
- Asta-i carne d-a mea - da sanitaru Oprea, de făcea injecții cu paru'? Da Maromet?

Liniște brutală. Noi nu l-am apucat, a fost numai la politici, prin '49-'50 - aici, la Jilava. Iar aici, la Jilava, cum se spune: zidurile povestesc cine-a fost Maromet: un oltean get-beget.

- Așa s'tem noi, reia Guliman. Numa alții este dă vină... La Gherla, că tot vorbim: Goiciu - o fiară : bulgar...; politicu, un sălbatic: ungur... Da ailalți? Gardienii? Masili largi dă trudituri cu paru? Ai mai ai dracu', ai mai neomenoși...

- Să nu zici că erea români d-ai noștri...

- C-o să mă jenez... Și ce români, caralii de la Gherla! Mai bine de jumătate dintr-un sat vestit pe toate meridianii globului pentru icoanele pe sticlă de le pictează marii pictori din Necula - așa-i zice satului. Ori Nicula. Frații Șomlea, frații-verii Pop, alde Tudoran - după ce-și făcea datoria socialistă cu paru și ranga dă fer la adresa noastră, a politicilor, se ducea frumușel la casa lor și picta icoane! Cu sfinți, cu Maica Domnului, cu Hristos... C-adică ei fac păcate - da fac și icoane, prin urmare ei nu mai sunt păcătoși pentru crimile de la fac la Gherla, că ei fac sfinți pe glajă, la Nicula...

- N-or fi tot ăia...

- Norfi! Da-n aceeași familie, diviziamuncii: bărbătimea lucrează cu parul și cu pistolu la Gherla, la pe'tenciar; muierimea și copilărima, a' cu cravată roșie la gât, la sapă,-n deal și la pictat sfințimea pă sticlă...

Altă pauză - lungă, jenată. Apoi:

- Povestește ce-ai început, de primirea de v-a făcut-o Goiciu.

- Că bine zici. Auziți numa' ce primire ne face - nu era om, de nu-ți ținea o 'nferință dă presă, în fine, scrisorii dă 'credeșinucertare. V-am zis: ne-aduce din gară cu dubili, ne varsă-n curte, ne pune p-un rând. Tot soboru de băgători de seamă pe lângă el și el ne ia bob cu bob, de la cap: -Băăă! Auzit-ați voi de Goiciu? Noi, mormânt, unii-i cunoștea scurta biografie, știa că nu-i sănătos să caști pliscu. - Băăăă, da' de Gherla-ați auzit? Băgați bine la cap: aci-i Gherla, aici dujmanii poporului 'citor ori se reeducă, ori își lasă oasii! Aci, -n Gherla, Goiciu Petre-i tata vostru! Pân-la poartă-a fost democrație, dincoaci e Gherla ș-aci io-s dumnezeu' vostru! Ce face-un dumnezeu cu supușii? Ce vrea, nime nu-l fute la minte cu-ntrebări! Noi tăcem. Ia el

rându de la un cap: - Tu ce-ai fost la viața ta? Țăla, că nu ș' ce, contabil... - Ce-ai contabelit? Pe ce-ai fost condamnat? - Pe-agitație, face ăla. - Agitație, da' pe cine-ai agitat cân' ai făcut agitație 'travoluționară? - Păi, să vedeți, eu n-am prea zis, altu-a zis c-am zis... Poc! Trosc!!, o labă și-un picior în cur: - N-ai zis, c-adica noi s'tem proști și nu știm - ei, las-că te-agit eu de-ți iese agitația pe nări! Trece la altu': - Tu ce cristosu' mă-ti ej', bă? - Cheferist, zice ăla și se rânjește, auzise că Goiciu fusese și el pîn gară pe la Galați, ceva cu șina... Mamă, când aude Goiciu... - Aoleo! Cheferist d-al meu, păi de ce-ai trădat clăsancitoare, grivițaroșie, în fine, cu vocabularu' și dă-i cu prelucrarea pe gură, da' dă-i și cu pumnii și picioarele - tăieței l-a făcut pe bietul grivițar. Avea boală grea pe cheferiști, pe popi, de zicea că umblă cu opiupopoarelor și to' mereu regulează la credincioase-n altar, 'loc să treacă-n produse, da-n special și mai ales cu studenții avea el ce-avea: venise un nou val, după Ungaria, de-i zicea : ungariștii... Bătea la ăștia ca la fasole, că 'icea c-a vrut să-i spânzure dă felinare...

- Cine pe cine să spânzure, nea Nicule?

- Studenții pe-alde Goiciu și compania, ca-n Ungaria, nene - pe securiști, frate! Și vine și rându lu băiatu la spovedanie... - Tu, ce-i cu tine-aici?, și dă cu deștu pe-obraz, c-adică să vază de nu se ia coloa-re... Io - mormânt. - Nu se ia, zice, nu te-ai mascat în cioară - ăia din sobor : be-he-he!, că șefu-mare căcase-un banc. - Cu ce eș', bă?, măntreabă Goiciu iar. Io, mai mult de frică, mă ia gura: - Cu dinamita, s' trăiț'! Goiciu ia pe locrepaos și se uită la mine-n dungă: - Ce dinamită, bă? - Păi, zic, nu știu dac-ați auzit de mine, da' io-s ăla de-a pus dinamită su' guvern. - Ce guvern, care guvern? - De democrație populară, s' trăiți! - Bă țigane, faci mișto de mine? - Io, dom' comandant?', nu-mi permit, asta-i varianta la tribunal - și-i relatez cum m-am pilit la Obör și-am făcut strigare cu Trăiască republicanii, până vine Americanii. Și? se screme el să nu răză, îi cam plăcuse poizia și ăi din suită i-hi-hi, căci râdea starostele, să dea și ei dovadă... - Păi-și, zic, asta-i marea dinamită, că de mai strigam o dată lozinca, prav s-alegea de guvern, de-aia-mi și cadorisiră zece cotołani! Când ajung aici, parcă se crapă de lumină și-mi zic: ai buclarisit-o, Nicușor, arsăși ietapili, făcuși cincinalu-n paispe, poate-ncasezi supliment la deceniu, pentru agitație la locu' dă detenție... Ce să vezi, frățioare: pune-te Goiciu pe răs și râzi, mai să-l libereze damblaoa: Eș' dat în mă-ta, 'ice, eș' sem-patic, 'ice și mi-e-mi place comicii - ce meserie ai? - Frezer, să trăiți!, zic. - Frezer ai să fii, de mâine te bag în porție - da dacă te prind că-mi umbli cu pététéu' pîn celule, te frezez, de nu-ți mai crește pelea!

- Te-a pus? Frezer?

- Să vezi și să nu crezi! De-a doua zi! Făcea ce făcea pîn pe'ten-ciar, mă căuta, mă scotea din celula unde eram, mă ducea la corpu-de-gardă: - Nicușor, 'icea, ia mai cântă aia cu dinamita! Și i-o 'gzecutam, Barbu Lăutaru mi-a fost tata-mare... Uneori îmi dădea chiștoace, că n-

are voie-ntregi... Până-ntr-o zi când m-a ciripit un cofrezer c-am tranzmiz' o chezdie.

– Ce... chezdie?

– Una mișto, cu buzili date cu ruj...

Bâza reîncepe în urlate de veselie.

Ilarie își trage călcâiele în lăcașurile lor, își urcă mâna alături. Înainte de pornire trebuie să strângă tare-tare pleoapele, să-și rostogolească globii ochilor, pe dedesubt, până la durere: ca de încălzire de cursă lungă. Să-și miște, încălzească și degetele, de pipăit, de urlat. Așa. Acum își rărește respirația. Când simte în gură saliva apoasă, umplându-i-o a greață, știe că e gata. Poate să se libereze.

În prag, nodurile: poarta; cerul; pasul - pasul meu, adevăratul; o femeie, una cât mai oarecare, să le prindă pe toate cele patru mii; trenul - în care voi călători cu bilet cumpărat de mine, primul semn pipăibil de ieșire. Iar în tren, pe cine să întâlnesc azi, cu cine să dau față?

Cu Amalia, de pildă, nu contează că ne-am întâlnit și în trenul de ieri, de răs-anii trecuți, la fiecare întâlnire Amalia e mereu alta, doar numele-i rămâne, ele-s ca o scară cu tot atâtea trepte, cea de azi o arată ofilită, îmbătrânită, timpul a trecut cu tancul peste ea, dar tot așa: geloasă, nu pe altă femeie, ci pe mine: cum de-am rămas neschimbat, în fine, neîmbătrânit, în atâta amar de vreme, tocmai de aceea începe să mă căineze - ea pe mine:

Vaaai, bietul de tine, dar cum ai mai îmbătrâniit

s-o lăsăm pe

Amalia în tren - în cel care vine în sens invers, noi trecem la haltă; la oamenii din sat; la casă: divanul din piele ostenită, perdeaua arsă cu țigara, Doctorul cu bretelele lui; mai departe: cărțile; și mai departe, mai departe...

Iar am uitat pianul. Iar am uitat Catinca

semn rău să uiți, la noapte am să visez biserici, struguri; am să mă visez râzînd, și-atunci

Mai este un nod: uitarea ultimelor, care duce la sfârșit ; nu la final, ci la sfârșit.

Gata, am zis, zic cu glas tare, fiindcă era GATA, pădurea cu copacii ei se afla chiar acolo, cu un minut sau cu trei, cine mai știe, pe când umpleam seringă, o umplusem și mi se goliseră picioarele - pentru că încuiasem ușa, deși dacă Doctorul ar fi intrat, n-ar fi observat seringă mare plină-plină apoi asta, cu plinătatea a devenit fără importanță, ușa deschisă, ușa închisă, împingeam pistonul, așteptînd în lumină picătura, iar când picătura s-a prelins pe ac, am spus

Gata, deși atunci încă nu putea fi vorba, n-aveam decât să trimit sub pielea neagră și de cauciuc doar atât cât trimiteam cu seringă mică și cum făceam de obicei, de o lună de când

eu spusesem, ca să mi-l

pregătesc pe cel de la sfârșit

iată pădurea, pădurea, pădurea poate fi împinsă și mai în urmă, la ceasurile, zilele, lunile umplute până la explozie de gemetele, strigătele, urletele auzite ale mamei - nu știa să sufere, biata de ea, suferința ei era aiurea, nedreaptă, nenormală, nici eu nu i-o puteam îndrepta, canaliza altunde - ce să-i spun : că naște? - nici eu n-o puteam îndura, nu era a mea decât prin rezonanță, nu avem pe ce mă sprijini ca s-o salt pe umeri și s-o duc, eu apoi discuția asudată, din baie, cu Doctorul, al doilea bărbat al mamei, când eu, descleștînd fălcile întrebam:

- Dar dacă... noi?

și el țișînd, imprudent

- Crimă! Crimă!!

prevăzusem pentru că, chiar de-aș fi căutat, n-aș fi găsit dreptate de dat doctorilor - în patruzeci de ani de praxis urletele, vaietele, rugămințile tocesc auzul, cele două-trei precepte morale învățate la facultate, cetite prin almanahuri, rostite apoi cu orice prilej ajung să se îngroașe, să se lătească, devenind din deget arătător palmă protectoare dar, Dumnezeuule, acești patruzeci de ani nu-ți dau dreptul să te scufunzi în blestemata casă-de-lemn începută în urmă cu trei ani, pe care cine știe când ai s-o isprăvești - dacă... - pentru a nu mai auzi strigătele bolnavului, din întâmplare, nevasta ta, a doua, cea pentru care ai divorțat de prima și așa mai departe, urlă cu ea, ori taci omeneste, mșrturisindu-ți neputința de a curma inutilul, nedreptul, măcar de astă dată și în familie încearcă să treci dincolo de bine și de rău, de permis, de nepermis, ca să fii ceea ce trâmbițezi că ești, de patruzeci de ori câte patruzeci de buboaie despicate și buricuri tăiate și picioare legate-n scândurele sunt nimic pe lângă ce ai fi putut face și n-ai făcut, nu față de bolnav, ci față de tine, cel trimis pe pământ să aline durerile trupului, călărețul scoate pistolul și apasă pe trăgaci când prietenulomului și-a rupt spinarea ori un picior și chiar dacă un cal este forma evoluată a omului, femeia-i, totuși, viitorul lui, chiar în moarte - de ce n-ai, de ce

Ți-ai vrut de-on-to-logia-mpăcată conștiința pernă moale și nici împruțita de pernă deontologică nu te-a tulburat nu te-a trezit nu te-a alungat ca tăunul

Pădurea a fost nu doar atunci, din copacii ei s-au înălțat-închegate toate podurile: muzica în care mă azvârlisem ca-n Lethe (după ce arsesem cu dichis și voluptate) hârtiile, caietele, carnetele aducîndu-mi aminte de o înfrângere fără martori) și mai înainte răzvrătirile, fugile de-acasă, de la școală

Și însăși făptura mea : deșirată, numai unghi, numai schiță, numai kilometru, cu mișcări de articulații de lemn, pinocchio ascuțit în toate, aplecat a fugă - a trecere

și la început de tot - dacă nu dincolo de dincolo, nașterea, primul pod, întâia liberare sărbătorită cu orăcăitul orb, triumfător, cu tăierea

buricului, cu aerul tuturor și al meu sfâșiat de țipetele triumfătoare și oarbe

Podul - nu l-am pipăit, dar îl știu, ca cel peste care toți oamenii trec și pentru unii rămâne singurul - nu era cu totul al meu, ci doar și al meu, podul era al tatei, cel pe care nu-l știu nici măcar din fotografii, al celui care, istovit de netreceri își depusese dorința în fierbinte și noapte, ca să treacă prin cel ce va veni

venisem, ars de arsurile podu-rilor netrecute, îl trecusem amândoi, când va veni vremea, am să mă trimit și eu prin următor, eliberându-mă în sfârșit, răcnind prin glasul aceleuia, orb, triumfător :

Toate podurile pot fi trecute prin femeie

asta o adăuga-
sem mai târziu, după ce învățasem pasul greilor, iar Catinca îmi fusese băgată cu de-a sila pe gât - nu a fost prima, nici statornica, Tina trece prin toate, peste tot

fiind ceea ce este - pentru femeie

Singura regulă nescrisă a pușcăriașilor la care consimțisem din primul moment, ba cumva mirat că nu de la mine pornise, lăsându-mă legat de ei, toți, prin acest lanț comun, purtându-mă din închisoare în închisoare, din colonie în colonie, prin fața gamelei și a tunului și a amintirilor dulci și mincinoase și a bățăilor țâșnite din nimic și din totul

Iată, e rău, din ce în ce mai rău : unsprezece ani de 'șteaptă, umilințele, teama cu ciocane, iată pușcăria - și când e mai rău, mai foarte ascuțit, zici :

Ei și ? - sau nu zici, doar te retragi cu un pas, în tine, iar acolo, în rotundul adăpostului: femeia

femeile din noi știu să râdă, știu să pășească, să miroasă sfâșietor a ea, știu să tacă melodios, știu să aștepte cu credință+costum+cerere

Ne e rușine de-atâta femeie, ne îndurerează atâta bine, ne stîngherește atâta baftă, iar ca să nu ne gelozească cel de-alături, ne plângem de ele, de necredința lor, inventăm probe ale trădării,

ne-aducem
aminte că odată, e-hei, începuse a călca pe de lături, nu doar cu unu, dar atunci am trecut cu vederea, degeaba, femeia tot muiere :

Mă-nșeală, m-a lăsat, m-a uitat, nici nu se mai gândește la mineeee ceilalți sar indignați, ofensați, răniți: nu-i adevărat, de unde-ai scos asta, n-ai de unde ști, de-aici, ce-i acolo-afar'!, stai să-ți spun eu cum stau cu adevărat treburile

pentru ca și eu, când are să-mi vină rândul, să-l iau la contrazis, combătut, ba să-l înjur, să-i ard una peste bot, că-și vorbește de rău femeia, de parc-ar fi numai a lui:

Bine mă, tolomacule, e numai a ta femeia?, e și-a noastră, vere, cea pentru care ne mai agățăm, atărnăm de poala vieții, ca să-notăm pân-la malu cu calu, să ieșim, în pizda mă-sii de-aici, păi boule și

tâmpilacapule, ea-i nu doar gaura-n care te bagi și scuipi și ‘p-aia te cari, ‘cheindu-te la șliț, păi dacă-i vorba de ga’, atunci să ‘ură vorbim, ‘re-ai al dracu d-animal nesimțit, păi bă, nasolule, gaură face ea, muie-rea-așteptătoare, cu-așteptarea ei, pentru tine, căcatcuocichi, tot așteptându-te pe tine, capsomane și măgarule ce ești tu, ea scobește cu-așteptarea ei zidu-ăsta, din afară-ncoace, ca să ieși tu prin gaura din zid, nenorocitul și păcătosule, de zice de ea ce zici - păi dacă te mai aud, îți descui capu’!

Din primul an renunțasem la Catinca, încetase de a mai fi doar a mea, de când se aflase printre deținuți, de la Guliman, povestea cu așteptatul, rămăsese și a mea, însă nu mai mult decât, de pildă, a lui Igna - foarte bine, la Judecata de Apoi mă ia Doamnele la întrebări:

«Ce bine ai făcut tu pe pământ ?»

«Le-am dat-o oamenilor pe Catinca, Domnule»

«Bine, treci de-a dreapta Mea»

– Dac-avem nasole la prânz, deterăm lovitura.

– Dacă ! Fasole-n miez dă vară - n-ai pofti și niscai jumări?

– Ar strica ? Nu scăpăm de siropu de roșii până-n toamnă - o fi prin jur v-o fabrică de conserve? Ai, nea Ilie?

– Ieste doo, una veche, alaltă noo, de-acolo provine borhotu - ce să-l arunce la porci, ni-l provine noo, că noi, eah, nu s’tem oameni...

– Dacă-i tot saramură dă pele dă roșie, refuz gamela!

– Chiar! Ce-ar fi să-i ardem o grevafoa’?

– Grevă-n camera de liberare? Eș’ diliu, p-onoarea mea!

– Ce, asta-i mâncare? Io-i pun gamela-n cap la poloniar - să aibă coperemânt, să nu-l ploaie-n ‘teligența-aia!

– Îți crapă dovlecea de mintios - ce-ai cu poloniaru, el face meniu’?

– Nu, da las-că și polonicarii...

– Ești în cunoștință, nea Mocanule, și matale-ai fost.

– Mămăligar, nu poloniar - mamă, ce viață de câne, de nu ș’ câte ori era să cad în cazan...

– ‘Teresan’, că nu de matale-am dat în calupu de mămăligă...

– Țsta nu-i banc, Gulimane! Țsta-i banc de nu se face să-l faci!

– Banc? Țl de-l găsi în calup erea șoarec veritabil, nu banc...

– Minți! Când ai găsit șoarec în porție, bă țigane?

– Să tot fie f’ooo...

– Vezi că minți? Păi de ce minți tu, Nicușoare? Că’n eram mămăligar și-asudam sudori de sânge la gura cazanelor, tu ți-o frecan-geai în libertate, la iarbăverde, la mâncărică, la băuturică, la futulică...

– Ș’ ce, nu era fert bine șoarecu ?

– N-am verificat - l-am dat la tinetă.

– Cooom ? S-arunci sfânta carne ș-onoratele calorii la tinetă ?

Dup-aia te plângi că n-ai carne, n-ai calorii, n-ai noroc, n-ai calorii...

n-ai carne, n-ai calorii, n-ai car’

22 11 33

am intrat la douăşdoi, am făcut unşpe, am treiştrei, ca El, mă opresc, mă întorc, nu văd nimic: unde-s unşpii?, nu că i-aş fi pierdut, dar nu-i găsesc: unde-s?, cum arată aceşti unşpe, așa pierduți

Doamne, că greu se mai târăște clipa de față, arînd-o, grăpînd-o, semănînd-o, secerîndu-i spicele, mă aleg cu pleava, unde-s boabele ?, îți spui că n-o vei uita, clipa, că va trece, se va muta în spate, așa, plină și sfîșiată, nu poate să se îndepărteze prea mult, în uitare

și uite, s-a depărtat, departe, 'parte se șterge, se uită, nu mai ființește - poate că-i mai bine așa, ce ne-am face fără de uitare, am fi pedepsiți, în plus, să ne scăldăm mereu în amintiri împrăștiate, ne-ar ucide atîta prezent

și uite: nu mor, nu-i cu totul peste putință să trăiești sub ploaia amestecată, cele trei zâne, cei trei câini nu sunt decât cuvinte, cuvintele pot fi puse într-o căciulă, amestecate, scuturate, nu-i nevoie să scot unul și să-l aflu, mi-e destul că toate trei se găsesc acolo, iar eu pot zice: Dacă vreau, pot să le scot

treiștrei din care unşpe-n închisoare

ce-i femeia pentru mine?

femeia, ea este, nu este decât o altă ipostază a mea, ea fiind cea care-aș fi, dac-aș avea un bărbat ca mi'

iartă-l, Doamne, i-i atît de drag, totdeauna s-a iubit, niciodată n-a fost înșelat, de unşpe ani mă iubesc cu mînie și cu teamă, urmărindu-mă, supraveghindu-mă, răstălmăcindu-mi fiecare pas, fiecare cuvânt, dorind uneori să se, uneori dorind să te surprinzi mințindu-te, amăgindu-te - dar nu mult : atît cît trebuie, pentru ca împăcarea să fier violentă și să știu eu că n-a fost adevărată presupunerea - și iarăși mă iubesc unşpe ani cu disperare și calm, îmi sun la ureche mirosul de piele, îmi adușmănesc gândurile scoase din țâțâni și lăsate acolo, rezemate de perete, lustruindu-și poteci mai statornice decât cele refuzate, te ascunzi prin tufişuri, se ascunde pe după mobile, ca să tragi cu urechea, să se surprindă încheind învoiala

ca să am ce blestema în vecii vecilor, amin și încă nu, mă mai desparte și-mi sînt drag pentru că nu m-am descoperit niciodată, îmi sînt și mai drag, pentru că știi: n-ai să închei învoiala și îngenunchez aici, în fața mea, sărutîndu-mi genunchii

«Ce bine ai făcut tu pe pămînt?»

«Le-am dat-o pe Catinca»

«Altceva?»

«Și am evadat, Doamne, am evadat mereu, în toate felurile, de cînd mă știu am zvîrlit din copite, să mă liberez de ce mă închinga, obliga, îmi interzicea, cînd am deschis ochii, m-am găsit înfășat în nu, alăptat cu nu, luminat-umbrit de nu - de-atunci am prin a strigare, pînă mi se ștergea glasul: Da! Da! Da!, ca să asupu nu-ul, cel mai

înfricoșător baubau al primei cumpăniri pe-o talpă și-un călcâi - și fugeam, Doamne, fugea, strigînd Da,

«Și?»

«Și... așa. Nu m-a învins, dar mă constrîngea la întoarcere, e-he, Tu, Doamne, nu știi ce înseamnă să fii, nu înfrînt, obligat să accepți adevărul celuiilalt, ci lăsat cu Da-ul tău, până te îneci în el, până ametești de învărtire într-un singur sens, adus până la a căuta singur nu-ul, ca să-ți recapeți echilibrul - chiar de nu conteneam să-mi strig Da-ul și să mă atîrn de el

– Și ia mai cântă ceva de-acolo, de la voi, de le politici!

– Mă cam iei la perpulis, nea Georgică, sanchi, la voi la politici... Ce crezi matale, c-acolo numai mandea erea ‘nnemerit în laptele muștii ca omu potrivit pă locu altuia ?

– Păi, nu? Dreptocumunii e una, politiciii, în fine, partidele istorice, menstruoasa coaliție, dictatura-ntonesciană...

– ... exploatare, chestii, crâncenălega-li-ta... te !

– Bă Mar’nică, da tu le vezi la curscur’!

– Păi ce-am frecat la școala-aia de tractoriști?

– Școală, ai? De tracto... De-aia-i făcut-o zob pe muierea-aia...

– Muierea aia... E-te la el... Lasă-mă, dracu’, cu cazu meu, ce te legi de el, ce-mi umbli pîn dosar? Ce, eu umbl’ pîn cazu matale? Crezi că... C-am vrut? Că mi-a cășunat mie, că mi s-a sculat, de s-o...? Ce, io mă leg de ‘lapidarea matale?

– Am glumit, Marinică, iartă și tu, m-a luat gura pe dinainte...

– E-te, na... Iartă...

– ...asta găvăream, nea Mocanule, că nu eream io singura cioară blondă p-acolo-șa. Bunînteles că era politici-politici, în fine, ăi de mai rămăsese pe solu patrie, după liberarea cu tancur’li sovetic. Am complăcut-o de-un paregzamplu cu ministru Coriolan...

– ‘Rioloan ? Habar, n-avui onoarea.

– Parcă io, pân-la momentoportunu’? Da la modu-ăsta sensușează ‘storiapatrei, cum zicea tata-moșu, de nu l-am apucat... Să vezi : ‘tr-o seară, zdrang !, ușa, bagă prin zvârlire pă unu, se prezantă ăla : Bună seara, stimați domni, numele meu e Barbu Coriolan, fost ministru de finanțe, senator în doctor și tot felu’ - amărîtu: curgea nădragii după el, da ministru! Financiar, în plus! Niciun dinte-n gălăgie, da senator! Îi plîngea mucu-n vîrfu pliscului, da ‘doctor în tot felu de științe, care de care mai artă și mai litera’...

– Chiar erea? Ministru și doctor, în fine, senator?

– ‘Ce să nu fie? Erea! De-a vrevăratelea, cum zice văru-mio, franțuzu’ galic - păi nu erea el unic la părinți și mândru-n toate celea, cum bine zicea Marele Ioncreangă - acolo erea plin de miniștri, profesori, doctori, generali, președinți... În fine, pătura...

– Hă-hă-hă! Pătura!

– ‘Te rîde, Mar’nic’, c-așa-i zice la societate, mai pune mâna,

de-nvață și tu scriscitu', ce mă-ta-n cur d-analfa'...

– De ce-l injuri, nea Georgică - păi, dă-n pizdamăsi de-njurătură!

– Și zi așa : mareasocietă... Pătura, dè! Și Gulimănache-al nostru pîn ea - te-nvârțiși de v'o slujbă ceva, grasă? Nu-ți dete nemica, nu-ți zise că când vine la putere...?

– Ț! Nu egzistă - io nu cer, domnule, io solicit! Stați să vă spui o chestie nostimă dă to'...

– Pă ochii tăi că nu te-a făcut careva măcar director de ceva? 'Ce că-ăia, pătura și la pârnaie se ține de-mpărțit la funcții: ia și tu, ține și matale, pe tine te fac asta, pe-ăla ailantă...

– Dâscuții dă celulă, ca peste tot, nici un deranj - să vă relatez o nasulie c-o percheziție...

– Lasă perche', -zi mai bine de nu te-a uns nițal de-un ministru derector peste pârnăi, de să nu ne mai dea borhot de roșii...

– Un'ei norocu-ăla - v-aș da la toți femeii, bărbate! V-aș da sângele Domnului, vinuleanu! 'P-aia v-aș da afar' d-acia, cu picioare-n cur v-aș da !

– Dă-ne, domne! Dă-ne-n șuturi pe poart-afar'!

În vara aceea Ilarie Langa avea aproape 28, făcuse 6 din 7, mai rămăsese 383 - după cum arăta calendarul de săpun și, într-un amurg de bărăgan, la întoarcerea în colonie, o întâlnise

O știa, de patru luni o avea, încă din aprilie, și dintre mâinile lui prinsese a se târî peste Bărăgan

se dăduse întâi o alarmă, fâlfaiau zvonurile: a evadat Gambetă, al dracu', Gambetă, nu-l rabdă pârnaia, mereu tot într-una se cară - dar Gambetă era acolo, pleostit, nenorocit, se mira și el de evadarea lui și făcea: «Phiii ! Și n-am fost atent...» - la evadare, adică, apoi Mitică a sunat adunarea din tampon, asta era, nu alarmă, ci adunare-specială, s-a-ncurcat Mitică-n tampoane, s-au strâns pe platou cu toții, s-a arătat și comandantul și ne-a arătat-o

un fel de căpitănaș, dacă i-ai fi luat cascheta i-ai fi văzut fundița-n păr, era speriat, trăgea din țigare de parcă s-ar fi atârnat de ea toată lumea a luat pelocrepaus fără ordin și l-au botezat pe loc: Duduia Viorica și Duduia, înghiontită de comandant, a făcut un pas în față, a aruncat țigara și a început o vorbire : agricultura noastră socialistă, drumul luminos al mecanizării, Bărăganul afurisit, ocolit de ploi și de noroc - da' nu ne-nspăimântăm noi, comuniștii, îl vom i-ri-ga, îl vom preface în grădină, stropită cu apă trasă din Dunăre, «Așa că să ne mobilizăm toate forțele noastre, tovarăși...»

comandantul i-a ars un ghiont, Căpitănița nu i-a-nțeles semnificația, cerea lămuriri - le-a avut, s-a corectat : «Oameni buni...», comandantul și-a dus amândouă mâinile la cap, dar le-a lăsat în jos, cu lehamite, Viorica îi dădea cu lanurile unduitoare, cu oamenii în luptă cu natura, «Căci omul el este cel mai prețios capital, fra'... tova'... dragi băieți - așa că puneți mâna să dăm înainte de termenul care încă

n-a fost fixat, conducta magistrală !»

așa a încheiat ea, asudată, iar deținuții au prins a bate din palme cu veselie-prietenie, iar a doua zi s-a rostogolit din remorcă prima țeavă, căzînd la pământ tuburile vuiau frumos, adînc, a orgă, câmpia întreagă devenise orga lui Dressler de la Sibiu

și Ilarie se gîndea la verticala culcată trimițîndu-i spaimile tonice târîș, ca vîntul prin ierburi și dropii, nici nu bănuia că-și face pod din auiturile puse cap la cap, călăuzit de țărûșii însemnați cu chimic, gura li se măsura în țoli, băieții începuseră a vorbi despre ei ca despre gamelă și tun și decret, se obișnuiseră, Ilarie nu învățase unitățile de măsură aceste, el avea una singură, pentru timp, știa doar că, dacă șade alături, în picioare, buza de sus îi ajunge la genunchi, ne înviorase Viorica, ne mo-bi-li-za-se, așa că lucram cu poftă, ca la clacă, uite, frate, cum știm noi să tragem cînd ni se vorbește ca unor oameni, cînd ne consideră, n-avem lipsă de condițional, dă-l în mă-sa, ce parcă numai cu condiționalu se arănește omu'?, ce i-ar costa și pe-ăilalți să ne trateze, că nu s'tem animale

ei ziceau, Ilarie cânta la orga lui, culcată, dintr-odată însănătoșit pe dinăuntru, aflînd îndemănări nebănuite trupului său ingrat, lăsat neterminat - ori prea din-mult - în scurtă vreme ajunsese un fel de timonier al echipei, conducea prin comenzi scurte rostogolirea și așezarea țevelor încât sudorii ce veneau în urmă să nu mai aibă decît să le lipească albastru, cu usturoi

în vara aceea conducta se lungise, zvâcnise, se făcuse de o sută, de cinci sute de metri, de trei kilometri, ieșise din sîrmă în afara coloniei, mirosea bine a Dunăre, apăruseră câini frumoși, cu plastron albușiu, conducta călărea miriștile și bumbacul, prinsese a miroși bine de tot a Dunăre secată și a pește putred și a ierburi înnebunite de soare, de mîl

iar acolo, pe mal, unde trebuiau să ajungă, pămîntul fusese scobit în formă de pătrat, oameni negri făceau ceva cu terciul negru din groapa neagră, îl luau cu lopețile, îl turnau în roabele oprite pe punți înclinate, doi negri trăgeau, împingeau doi negri roaba neagră care se deschidea la culoare pe măsură ce urca la suprafață - o răsturnau la vreo cincizeci de pași, unde creștea o movilă de cenușă

pe oamenii aceia nu-i păzea nimeni, dar trăgeau mai din greu decît ai noștri, neagră le era doar pielea, încolo erau liberi-pe-jumătate, adică deoîști și nu se amestecau deloc, dar deloc cu excavatoarele cu barbă lipovenești

Mîne și gata!, a spus șeful pazei, dînd țigări roată, brava, bă, v-ați învărtit de două zile la zi - ei se așezaseră pe taluzul șanțului în care urma să fie îngropată conducta și se uita la lipovenii care nu se mai puteau opri din lucru și la negrii care erau și nu erau albi, Ilarie se întreba pe care dintre ei îi va fi cunoscînd de la Interne, de la anchetă,

trebuie să fie și studenți ungariști printre ei..., își spunea, fără dorință - ei și?, fiecare cu alb-negrul lui, așa că-și muta privirea peste groapă, încolo, la apa Dunării-albastre, de un albastru de mâl cinstit, apoi dincolo de ea, unde era și mai bine, se deslușea o pulpană de praf ori abur de vară, dacă nu cumva dealurile de la Topalu, dincolo, pe alt tărâm, în Dobrogea - ședeau pe taluzul grunzos și fumau și scuipau între tălpi și vorbeau scăzut, făcând socoteli cu condiționalul, fulgerător nimeni nu mai știa să calculeze, fiecare cerea părerea celui alt și mai ales pe a sergentului, iar sergentul răspundea cu bucurie cheflie, pe larg, cu amănunte, de parc-ar fi fost și condiționalul lui

când a sunat Mitică, de departe, încetarea, au luat-o în șir, aproape frecînd conducta în așteptarea îngropăciunii, soarele atârna deasupra Bărăganului neadevărat de roșu, de mare, de revărsat în laturi, Ilarie venea la urmă de tot, în vârful călcăturii de cocostârc și, de la înălțimea aceea

Tina, tu erai în fața unei vitrine cu poșete, neapărat cu poșete

fata-acea era în locul cela, el se apropia, știind că ea îl știa venind, îl lua de braț fără să-l privească - pe atunci nu se oprea la cinci pași de ea, spunîndu-și că poate și fără, ba chiar mai bine pe mișcarea împlinită și deschisă - și, cum mergeau, lipiți, pe el l-a podidit rușinea bărbatului responsabil (chiar atunci se aplecau, ca să intre în colonie, prin gaura din sârmă) și întrebă: «Unde-o duc pe fata asta?», iar ei: «Mă aștepți aici !»

a lăsat-o lângă dincolo și a uitat-o numaidecât, nici în seara aceea, nici în dimineața următoare - când alții au fost trimiși la conductă, el la grădină - nu și-a adus aminte de ea, abia la prânz, când a început să cânte mărunț tamponul lui Mitică, chemîndu-i la masă (atunci și prânzul se dădea în-sârmă, pe platou), el a tresărit și a zis: «Vin acum !»

norocul a făcut ca echipa lui să se înșire pentru mâncare la doi pași de începutul conductei: abia atunci a simțit răcoarea căpățanei de salată vârită-n sân, s-a aplecat, s-a chincit și s-a mutat cu un pas

«Mi-a intrat ceva în bocanc», dar nimeni nu l-a auzit, prea mirosea a arpacaș cu slănină, s-a uitat încolo, încoace, nici un ochi pentru el, toate sufletele fiind la arpacaș, așa că a mai făcut, chincit, un pas - deși mai târziu și l-a reproșat: trebuia, din contra, să se îndepărteze, ca să poată porni cu capul înainte - s-a lăsat pentru ultima oară leșinat de parfumul arpacașului, și-a spus că soarele trebuie să fie cumplit înăuntru

arpacașul a venit după el, un timp, el s-a oprit, s-a răsucit pe burtă (și iar a întrebat: «De ce-ai intrat, pe spate?»), așa era mai răcoare, a numărat secunde până la patru, dar nu mai avea nevoie de ele, era hotărât să o țină așa, în fapt voia să simtă bucățile de tablă prinse din timp cu sfoară pe sub pantaloni, la genunchi - erau acolo dar nu le mai putea aranja, a mai înaintat câteva coate și genunchi, s-a oprit, și-a strecurat mâinile pe lângă piept, a potrivit genunchierele de tablă, și-a

adus iar mâinile în față, a rupt boneta în două, ajutându-se și de dinți, a luat în fiecare pumn câte un ghemotoc-tampon (văzuse ceva asemănător la un cerșetor fără picioare)

oasele din cale-afară de lunge pentru un asemenea drum, brațele, antebrățele îl stinghereau, dar și-a găsit curând un târîș de focă, de câine cu spinarea ruptă: se trăgea cu mișcări scurte, din mâini, își sugea restul trupului și al picioarelor (bună ideea cu tabla), silindu-se să gândească numai la: unde-i gardul de sârmă?

la primul popas a găsit că fierul conductei nu era prea rece, cald, ba chiar fierbinte și că îl usturau ochii de rugină și sudoare, că aerul se înche-gase, devenise ca piftia de porc, iarna, dens (doar îl comprimase el, ca un piston), oricum, mergea, asta făcuse de totdeauna, se târîse printr-un maț de fier învârtit frigare în flăcările Bărăganului, toată viața alunecase, târîș, prin intestin, totdeauna spre Dunăre, de ce se vor fi deplasînd oamenii, mergînd dizgrațios, scadat, holticăit, când e așa de dulce să aluneci fără a te rupe de pământul bun și cald și de iarba de răcoare și de greerii care or să cânte la noapte, de apa dulce la ascultat - pe spinarea căreia plutește el acum, lin și drept spre Dunăre

și făr-de
popas, *Tina tu erai în fața unei poșete, ne-a-pă-rat*, fiindcă toate pământurile, toate ierburile, toate dunările se apleacă, nu mai e mult până la sârmă, o s-o simt cu spinarea și, dacă o să mă zgârie puțin o să fie de rămas-bun, nu-i ea de vină că s-a făcut cam cald, o să se răcorească atunci când o s-o iau la dreapta ori la stînga ori drept în sus, ca s-ajung la bine-bine, așa e drumul în viață, se face covrig, își ia coada-n gură, ca să mă nicăirească - dar nu mă las, nu mă-ntorc, nu mă nimic, tu erai în fața vitrinei cu esențialul: să te ții drept când drumul se îndoaie și nu contează că adevărul a fost obosit de gluma cu deviaționismul, nimeni nu mă poate devia, obliga la cotituri-pe-linie, atât că aş dormi un minut ba chiar două, am înotat mult, m-a supt apa, trezește-mă după zece minute, precis, poți să mă strigi, ca să fiu sigur că ești dinaintea vitrinei, strigă-mă, dar nu bate-n fereastră și-n frunte și-n măruntaie, lasă-mi gingiile, dinții la locul lor

atunci s-a trezit: loviturile îi învăluiseră capul în coif de explozii, cămașă de forță din oțel cântător, un glas din față îi șoptea, îndepărtat: Întoarce-te!, altul dinspre picioare îi răspundea: Întoarce-te !

s-a întors, obișnuit, pe partea cea stîngă-dreaptă, ca în carantină, însă nu asta voiau ei: dincolo de întunericul roșu tropăiau pași, chihăiau câini, zăngănea peretele de jărat, din toate părțile cu toții îl intorceau, Dunărea se mutase ori nu existase, așa că zvâcnise drept în față, la al doilea salt și-a grăpat creștetul în dinții sudurii, cărpele din pumni se terminaseră, se consumaseră și tablele de la genunchi și totul se, în afară de frică - pisică sălbatică, ba nu : sălbătică, lătra-mugea ca un și, unde urla ea, mațul se strâmta cu gheare de sudură, gata-gata să-i înhațe mâinile întârziate

a luat-o la fugă, oriunde, cu atât, cu cât conducta își inversase capetele, tot spre Dunăre, orice-ar zice unul și altul, povestea cu sugrumătura nu-i întoarcere, ci ajutor, șvung, deși nu-i plăcut să fii expulzat de un maț, ca să nu-i spună pe nume, ce mai contează pe unde-ai venit în lume, bine c-ai ieșit aerul de-aici și pământul dincoace, de sub unghiile ieșite și ele din bocancii roși, lumina uriașă, răcoritoare, pământul așezat greu, pe burtă și pe mâinile uitate îndărăt

nu era Dunărea-Dunărea, din contra: cizmele; în vârful lor: cascheta; între ele cătușele cu soarele pe ele, cătușele i-au fript ochii, el, ca să nu-i mai sângereze văzul, astupase brățările cu mâinile, iar soarele țac-țac, de două ori

și-a amintit de salata vârită-n sân, bună-ar fi fost acuma, pe limbă, pe rădăcina limbii, pe dinții uscați, sfărâmicioși, pe tâmpile, la genunchi, pe la suflet

careva l-a ridicat pe la spate, l-a-nfipt pe picioarele altuia, el a stat onorabil, în echilibru, pe acelea, până au venit din față niște ochi din sticlă verde, ochii s-au apropiat în salturi leneșe, Ilarie nu credea că pentru el vin, a dat să se tragă-ntr-o parte, să-i lase să treacă, însă ochii l-au fulgerat, strivindu-i văzul

s-a ridicat de la buza conductei, tot el era, erau mâinile lui, îngemănate, capul lui, limpezit și s-a cățarat singur pe picioarele, întoarse și ele, a așteptat ca ochii să vină iar, de astă dată le-a luat-o-nainte: s-a adunat și a șutat din toate puterile, cu dreptul, la un metru sub ei - să le sece toate podurile

căpitanul cu manșete albe, fumegător de țigări victoria ; el - pe, mereu, punctul să vomite; și căpitanul: Dac-ai vrut să fii liber, de ce-ai evadat?, el tăcea, se uita cu ochii îngroșați la manșetele albe și-și stăpânea vomitul, scaunul pe care stătea în fața manșetelor era așezat cu gaubele-n sus, pe tavan - cu tot cu el? fără?, nimic sigur, decât că întrebarea manșetelor: o tâmpită, a oftat și a început să explice căpitanului, răbdător, chiar cu dragoste de aproape, că, însă acela, un tâmpit, i-a zis de mamă, nu înjurătură, ci nu știu ce, cu ucisul, a zis și de pachet-vorbitor-scrisoare, că le taie, taie-le, a venit duba, a venit tribunalul, nici n-a apucat să numere nasturii procurorului, că l-au și scos de-acolo, nu era pentru el scena, însă nu se mai poticnea în lanțuri, le învățase

—... chestia cu glasusângelui, că nu te lasă pân' nu dai iar pe la locurimii...

— Vorbești de-ăi-cu-sânge, nea Mocanulule? Ori de-ăi cu făcutu la stânga a parălelor, ca matale? Văz c-ai pus tare sonor, de să te-auză după sală că cumcă te căiești pe bază de-autocritică - vezi să nu-ți faci vânt pe poartă cu trei minu'-nainte dă termen!

— Sictir, țigane! Ce știi tu ce-i mustrea dă conștiință! Tu manglești tot ce-ți cade-n rază, nu te gândești la amărății de păgubași...

– Care,-amărăți, nea Georgică, șef-de-cameră? Ca ce chestie să mă gândesc? Capătă-napoi cincileii ori izmenele de le-am șutit după sârmă?

– Așa e, Gulimane, tu ești din ăl cu bună-dimineata...

– Nu neg, da' mi-s, nu mă comparez cu barosani ca matale, de-ai făcut din criion, 'j'dă mii dă lei... Mai faci și pe părătoru' de rău, că te dă afar' dâן parnaie regretili...

– Fac! Că eu, domnule, am conștiință de mă muștră, așa să știi!

– Conștiință - de te muștră? Cacă-te pe ea și guștră!

– Ai sictir, cioroiule, că te... te... te... Cu mine nu-ți...

ba o să-i, și cu tine, mocanule, cum i-a, cu noi toți - după conductă, un an și ceva, în lanțuri-izolare, i-a priit singurătatea, a scris, a compus în gând și nu s-a mai preocupat de conductă, înfrângere definitivă, ziua era bine, noaptea însă nu se putea apăra de vise - de vis : sergentul cu ochi de gheață verde îi apuca brațul drept și i-l înălța, ca pe ring, apoi îl bătea pe umăr: Bravo, ai parcurs 206 metri !, el protesta, procurorul venea cu un fierăstrău, să taie conducta, exact la 206 m., scriși cu alb - ca să vadă că se vede urma evadării, înăuntru, pe rugină, să vadă că se vede evadarea în valoare de 6 metri în cap, avocatul zicea: Tai eu, la 200 fix, acolo-i gardul de incintă, clientul meu nu l-a depășit, tăiem conducta exact la limita gardului, să vedem urmele pe rugină!, Ilarie se zbătea în gândul din vis și în conductă, vrînd să strige: Am 7 metri și am evadat cu 7,50, nu vreau expertiză prin tăiere ! - procurorul hârcâia din fierăstrău în dreptul subgenunchilor lui, se poticneau dinții în tablă, încă nu-l atinseseră, dacă nu se trezește acum, bestia are să-i fierăstruiască picioarele

urla și se trezea

de astă dată reușise să evadeze - din vis - un fleac, închisoarea, fleac izolarea cu lanțuri, fleac gardul de incintă, trecea pe la 200 m. de la buza conductei, era gard-de-incintă între visul dinăuntru și libertatea de dincoace, din izolarea cu lanțuri, evadarea nu fusese deloc un eșec, fiindcă nu dintr-o colonie de muncă evadezi, ci dintr-un vis rău, vis mincinos - auzi : 206 metri!, când el știa precis că făcuse 2060, însă porcii, porcii, îi furaseră un zero, dar nu-i nimic, nu-i nimic, furîndu-i-l acolo, i-au dat aici, fără să știe, prilejul de a evada în fiecare noapte: se pregătește cu dichis, scoțîn-du-și pantalonii - deși purta lanțuri nituite

nu văzuse, nu-i explicase nimeni, doar auzise că s-ar putea, așa că, după câteva încercări, s-a putut: își descheia nasturii de la șliț, lăsa pantalonii pe călcâie, apoi începea manevra, lungă: trasul cracului mai întâi pe sub brățară, apoi, atîta din șliț, cât să permită mutarea labei piciorului dinăuntru în afară; pantalonul era re-tras, prin brățară, de astă dată pe lângă piciorul gol ; la fel cu celălalt crac - după aceea putea dormi dezbrăcat; când era în toane bune, își scotea și izmenele,

operațiune mai ușoară, fiind mai subțiri ; după o vreme și-a ocupat timpul cu pusul nasturilor: a cules din tencuială, chiar din carnea cărămizilor pietricele cât bobul de porumb - urma să le învelească în petice de pânză ruptă din poalele cămășilor, să le coasă pe toată lungimea descusăturii dintre picioare a pantalonilor; până să adune atâta amar de nasturi - la cataligele lui cel puțin douăzeci - s-a nimerit ca într-o seară să-l observe un gardian bătrân cum își scoate, la culcare, prin brățări, pantalonii; a doua zi după deșteptare, l-a lăsat să-și îmbrace pantalonii pe același drum, l-a scos din celulă, l-a dus la fierărie, acolo i-a făcut semn să ia poziție și cu ciocanul i-a bătut brățările, turtindu-le pe ținut, până a auzit urlat; l-a ajutat să se ridice, ba chiar i-a dat boneta căzută și l-a condus la celulă; era timpul, deci, pentru nasturii-dintre-picioare : i-a făcut în vreo trei săptămâni, sub ochiul, prin vizetă, al bătrânului gardian.

În prima dimineață de după noaptea dormită fără pantaloni, gardianul a intrat în celulă, s-a apropiat de el și a început să-l pipăie între picioare - pentru întâia oară îi auzea glasul; moldovenesc:

– Cun' ti chiam' p' tini, bre?

Ilarie, încă nevenit în fire, zisese fără sine:

– Măpupiîncurmoșcocoș.

Gardianul și-a scos carnetul, a scris ceva, ajutându-se și de limbă, apoi:

– Videm noi cari pi cari - di ci deterorez' efectili stat' lui?

Ilarie ar fi intrat în vorbă cu el, nu se mai folosisese de glas de câteva luni - nu știa de unde să înceapă; a zis ce i-a trecut prin cap:

– Vreau baie.

Și glasul lui era al altuia - ba chiar mai al altuia decât altul. Îi ieșise subțire, ponciș, așchie lungă, fragilă - trebuia să-l întărească. Pe măsură ce emitea vorbe, se întorcea la sine:

– De acord: evadare, lanțuri, izolare - dar baie? Unde scrie că evadații n-au voie la baie - cu dumneata vorbesc!, s-a răstit, înțelese-se că glasul suportă efortul, apoi îl podidise plăcerea de a se auzi răcnind la un epoletat. Păi sânt plin de jeg, domnule!, continuase. Am rapăn, bube, păduchi...

– I-a-ia-ia stai!, s-a speriat gardianul. Ci paduchi, di un'i paduchi?

– Cum, di un'i?! , îl imitase. Din nespălare, din murdărie - numai ieri am prins optsprezece...

– Măi băieti, cu mini s' nu faci bășcălii...

– Dacă vrei să știi, am și ploșnițe! Și șoareci! Și... Dar asta-i porcărie, abuz, ia cheamă-l pe porcuroru-ăla, să vadă cum sânt ținut, infometat, bătut...

– Ci-ci-ci porcu...? Cin' ti-o bătut?

– Cum, cin' m-o bătut? Dumneata! Profiți că sânt în lanțuri - și-acum de ce dai?! - gardianul speriat se repezise să închidă ușa celeulei, pe dinăuntru. Închizi ușa, să nu se-audă că mă baați?!, a urlat,

după care a slobozit acel Aaaaa! care numai în închisoare poate fi auzit, mult mai puțin durere, mai mult disperare.

Gardianul a șters-o în galop.

Ilarie s-a așezat pe marginea patului. Era obosit, trist. Ce-l apucase, cu bătrânul gardian? Ei, da: bătrân, dar îi bătuse pe os brățările lanțului, porcul - bătrân!

Când a auzit glasuri și pași, s-a dus la tun, s-a deschiat la pantaloni, s-a așezat. Cu bărbia în pumn. Cu coatele pe genunchi.

Au intrat : ofițerul de serviciu, un civil, doctorul Ciolan, un sergent, alt sergent, al treilea sergent, în fine căprarul moldovean. Și bătrân. Doctorul Ciolan a vorbit primul:

– Simulează!

Ofițerul de serviciu, blajinindu-i glasul:

– Ce faci?

– Cuget, a răspuns el, fără să vrea să spună asta.

– La ce?, s-a precipitat doctorul.

– La ceea ce fac - asta da, asta voise să spună.

– Simulează! Simulează! - doctorul sărea pe loc.

– Ziceai ceva de baie, a intervenit iar ofițerul de serviciu.

– Nu mai vreau baie.

– ...cî-i plin di paduchi ș' di ploșniț'. Ș' di procoror, cî un'i-i...

– Ce vrei cu procurorul?, a întrebat civilul.

– Nu vreau cu el, vreau de la el - a înțeles că nimeni n-a-nțeles, a trecut pe scurtătură : să vină procurorul...

– Eu sînt procurorul.

– Încântat, a zis Ilarie. Eu nu sînt.

– Simulează, simulează, simulează!!

– M-am gândit: ce-ar fi să declar greva foamei? - Ilarie era cu adevărat trist, nefericit cu adevărat. Așa mi-am zis : să declar grevă...

– De ce?, s-a mirat ofițerul de serviciu.

– De ce - asta-i întrebarea...

– Am spus: simulează!

– Și răspunsul: fiindcă nu mă trimiteți la Văcărești.

– E-te, Văcărești!, a făcut sergentul doi care semăna cu primul și amândoi cu trei. Și mai ce?

– Văcărești?, a făcut procurorul, mios. La noi nu-i bine?

– Am o treabă, acolo.

– Simulează, am spus!

– Ai cerut, reglementar? N-ai cerut și hodoronc-tronc, grevă - nu se face, zău, dumneata, intelectual...

– Simulează! Vrea recurs! Vrea să scape!

– Faci recurs la condamnarea pentru evadare? Fă - fac și eu recurs! În supraveghere ! Să-ți ardă cinci, nu doar trei - ce zici?

Ilarie n-a zis. A zis doctorul: că simulează - pe când ieșeau cu toții din celulă.

La prânz și-a așteptat porția la vizetă, s-a dus cu ea drept la tun, a vărsat-o - fasole cu burtă - a dat gamela înapoi ; sergentul bătrân nu știa ce să facă: a luat-o, a scăpat-o din mână, vrînd s-o ridice, a călcat în ea, smalțul a scrâșnit, s-a auzit trosnind multă vreme după ce sergentul se îndepărtase ; seara a dat înapoi morcovii, iar noaptea, culcat în izmene, cu pantalonii desfășurați peste pătură și-a zis că, în asemenea împrejurări oamenii fug de singurătate, inventîndu-și ocupații, oricare - ca să uite; el nu voia să uite că mâine, pe la unsprezece, ar putea asista la următoarea scenă:

gardianul: - car' eş' langailarie?

el: - eu;

gardianul: eş' băr'?

el: băr'!

gardianul: mai băr', o dată! - apoi din nou: - car' eş' langaila'?

el (pentru întâia oară neiritat): Eu, Domnule;

(și-atunci) gardianul: Fă-ți Băgaju'!

el se va îmbrățișa cu toți, printre adrese, nume, rugăminți se va pupa cu cei rămași din vina lui (nici o legătură - toate legăturile posibile), ajuns în ușa celulei va potrivi să păsească pragul cu dreptul, târît, ca să-i tragă afară pe cei rămași; curtea; magazia; naftalina; hainele închisorii lăsate pe podea și hainele lui, minunatele, așa, rupte, murdare - dar pentru moliciune și pentru, totuși, rămas, mirosul de tine, de acasă - în fine, ieșirea pe poar'

ei da, asta ar fi fost dac-ar fi fost, nu e, nu mai e, șapteenii făcuseră pui, conducta se lungise cu ani, afara-i afară, aici e aiciul, aici trebuie să mori un pic, dacă vrei să ieși acolo, trebuie să declari greva foamei; și a tăcerii.

în cealaltă dimineață nu s-a mai ridicat pentru "cafea". S-a îmbrăcat îndelung, de cum bătuse toaca, se spălase, ca de obicei, pe tot trupul, frecîndu-se cu o pânză udă și mereu clătită, își îmbumbase pantalonii la toți cei 25+4 nasturi și se întinsese peste pătura întinsă reglementar. Gardianul bătrân (mereu el, de parcă ar fi acoperit toate schimbările, șapte zile pe săptămână), a venit la patul lui, cu gamela. Acum i se vedeau ochii, apoși. I-a întins-o cu amîndouă mâinile, a dat să se așeze pe marginea patului, s-a oprit la timp:

- Măi băiete, măi: ie-o ș' bè-o, ș-oî zice c-ai zvârlit-o-n tun.

Ilarie a clătinat din cap, de două ori - că nu.

- Nu-i cine știi ce, ia, niște apă chioară - da-i caldă, măi, ș-am zvârlit 'nontro ș' doo b'cătăli di zahar...

Lui Ilarie nu i-a mai venit să dea din cap că nu. Bătrânul s-a așezat pe o părere de dungă a patului, cu gâtul strâmb, cu o ureche întinsă către ușa lăsată întredeschisă :

- Ascultă-mă pe mine, că-s trecut p'în toati: razboi, prinzioner la Ruș' păn' mai anțărt... Nu-i ghini ci faci - ce-o fos' - o fost, c-ai ievadăt ș-ai lovit personalu', da-amu problema-i di moarte: vrei s'

mori? Și ce câșligi, dacă mori? Mori sănătos, io Ț-am spus ce-am aicea (a arătat pieptul, scobit), nu aicea (a arătat epoletii). Adjunct-o zîs să-ți scot lanțu' să ti duc la baie, ei te-or duci la comun, să ai cu cini schimba o vorbă, ș' te-or scoati iar la munci - acolo-i soari, aier, pache', vorbitor, Ț-o da ș' condiționa'...

Lui Ilarie îi era frică. De gardian. Că are să-l convingă. În șapte ani nici un epolet nu-i vorbise astfel, îi fusese ușor s-o țină pe-a lui, să aibă sentimentul tăriei... Dar acum... A apărut moș tăgârță din Șundu' Șoldovei, ca să-l înmoaie, să-l distrugă... Moșneagul șopocăia în șoldovineasca lui șoldită, mai trăgînd cu bleaga spre coridor, mai punîndu-i mîna pe picior și iar o lua cu viața-aiasta, cum îi è facuți... Ilarie se simțea supt către o cumplită primejdie. Într-un târziu gardianul a ieșit, cu gamela, iar Ilarie i-a mulțumit lui Dumnezeu că-l luase pe Diavol de-acolo. Când coridorul a tăcut și au început a se auzi porumbeii guruind pe obloane, din frică îi rămăsese doar atîta cîta să-l țină treaz ca să nu mănânce, să nu vorbească.

Dar peste vreun ceas a venit șoldoveanul bătrînean cu alți doi caralii: aduceau o bucată de șină, ciocan, dalta.

– Ia treci la-nteres, neamule!, a făcut vesel cel cu dalta, unul din cei care se bucură mereu, de toate.

Ilarie s-a așezat pe jos, și-a pus picioarele pe șină; dalta a tăiat niturile, lanțul a rămas pe jos, caraghios, inutil: șarpe mort de ieri, ciuruit de furnici. Simțea, fără să privească la ei: așteptau ca el să-și frece, maseze, mîngâie gleznele liberate. Și el - abia aștepta să rămîna singur. Dezamăgit, ciocănarul a spus altceva:

– Poate zici mersi...

– Asta?, a făcut dăltosul. Asta-i student, c-adică-i superior - de-aia-a ajuns aici, cu drojdia societății ! C-a-nvățat la ei, la facultăți, cum să-și omoare mama și să evadeze și să dea-ntr-un tovarăș.

– Asta-i ăla..., a făcut dezamăgitul.

Bătrînul a luat șina, a pus lanțul în mîna celui cu ciocanul:

– Gata, tovarăș'! - i-a împins afară, apoi, peste umăr: Duc aistea și mă-ntorc s' ti ieu la băi'...

Ilarie a clătinat de două ori din cap.

– Cum, bre nea Georgică: câtamai pro'soara și făr' de chiloți?

– Ce, Mărine, nu-i și ele femei ?

– Bine bre, da... 'Ice că în tren - în tren făr' de chiloți, nene?

– Fraier mai ești, Marine - ai mers tu cu trenu-n viața ta?

– Că ești matală deștept...

– Păi dac-ai mers, Ți-ai luat belet - ce scria pe belet? Mare, de să vază toți proștii: Bărbații n-are voie să se uite su' fusta la profesoară, când merge trenu'... Că-i periculosu dă spargere?

– Hai, nene, nu mai... Lasă-mă cu bancur'li matală...

– Te las, nenicule, da spune: sta scris că pro'soarele-alea-și dă chiloții jos și, mamă, să tooot sporgi la ele, că-i parfomate...

- Ghineo, mă lași să spun mai departe?
- Spui, Nicușoare, da' lasă-ne și pe noi să ne spărgem nu scrie pe vagoane că călătoru'...?
- Bre nea Ghineo, dac-aș fi rău, ți-aș zice că ești un oxidatsexual! Știi ce-i aia oxidat? Ruginit! - și Guliman se prăpăstuiește în râsu-i știrb.
- Ruginit ești tu!

și a venit gamela de prânz, cea de seară, din nou cafeaua; el aștepta să-i vină și foamea, dar nu, ca și cum n-ar fi fost legată de gamelele lor; de parcă ar fi renunțat la grevă; se gândea: foamea e și lipsa ei, lipsa e slăbiciunea lui, intenția de a înceta greva; el trebuia să-și zgândărească starea de acum, să o ațâțe, ca să aibă cu cine se bate, pe cine învinge, doar n-o să te lupți cu un câine mort - și a mai trecut o zi. Și încă. Bea o gură de apă, o purta în gură, era stătută și gustoasă, la unison cu insensibilitatea lui la foame, aproape uitase de afacere, puțin îi păsa dacă ăia aveau sau nu grija lui, nu-i aduseseră toc și hârtie pentru declarație, desigur, cu intenția de a-l descuraja, de a-l face să renunțe - ei cred că omul face numai ce a declarat în scris că va face; dar nu asta. Nu-l interesa acel scris, nici ei, nici închisoarea, el făcea doar încălzirea pentru cursă, căska, vomita, se bătea singur peste spinare: sehr gutt, piși emoții acum - și-și zicea:

O iau! - nu pentru că ar fi fost sigur că are s-o chiar ia, ci pentru că trebuia să fie sigur - timpul era mereu același, dezamăgitor, îi bănuise altă culoare, oricum, se simțea ușor, din ce în ce mai, dacă nu s-ar fi lipit cu spatele de pătură, ar fi început să cadă în tavan și numai pentru că trebuia să fie prezent la pistolul starterului - numai pentru - nu se lăsa ieșit dulce prin zid, prin acoperiș, prin nori

În a patra zi porcurorul Ciocrac, suita, fiecare dându-și cu părerea, întrebau ceva, nu lui îi erau adresate cuvintele - au plecat rebegiți, supământeni. După gamela de seară a venit iar doctorul cu cei mai zdraveni gardieni, cu o cană smălțuită vesel în verde și cu scule niche-late, încă ceva roșu, un tub de cauciuc, gardienii, patru l-au stăpânit, doctorul întârzia, el s-a ridicat în capul oaselor și cu gura, fără glas, făcuse semn că se, singur: a înghițit tubul, a făcut semn să i se toarne, toată lumea era veselă, iar el, după ce cana a fost cu fundul în sus, a scos tubul, a înclinat capul peste marginea patului și a vărsat totul pe podea - și s-au făcut cinci, șapte, unsprezece. Zile. Apoi nu s-au făcut. Nu mai erau mărgelile albe-negre, ci netezime de tub prin sine, conductă, nici grețoașă nici sunătoare; plutirea nu era chiar plutire, asta ar fi presupus aer ori apă, de reazem, ci suspendare, ci spânzurare - la orizontală. n-a mai măsurat timpul, nu mai gândea, își știa gândul ca o sferă, nu se vărsau în el amintirio, nici lucruri știute, învățate cândva, proiecțiile uitaseră drumul, se uitaseră de tot, nu pentru că absen-tau, ci nu fuseseră nicicând. Acolo-atunci-aici totul; definitiv, înche-gat, fără curiozitate, fără bine, fără de rău. Doar albul. Albul. Și

senzația de volum în șase muchii a unui creion galben, conținut. Și încă - lipsită de mișcare, întâmplarea: pe stradă, el privește la o fetță, zice: Fata: leită mama ei. mai departe, în același loc, timp; un băiețel, el zice: Băiatul? Leit tată-său! - ceea ce era important, nu chiar oricine poate vedea părinții, absenți, privindu-le copiii. Uneori, în afara lui se întâmpla ceva care nu-l privea, dar îl angaja dureros, ca rădăcinile zmulse: mirosuri; dezechilibru; străpungeri și foarte răul dinăuntru (toate, epice) când moleculele se încolăceau în jurul bolului de lichid împins odată cu tubul roșu.

[...]

Singura asimetrie: prezența alături a altei sfere - el o știa a fi muzica. Era, devenise așa cum o dorise, nu pentru sine ci pentru ea, pentru adevărul ei. Așa o văzuse atunci-acolo, când mansarda îi era plină, umplută de ea și începea să forfotească, anunțând clocotul, din clipă în clipă s-ar fi putut desface, înflori, desghioca lemnul pianinei cu stamine de corzi vărsînd *dintr-o dată* întregul Bach adunat - explozie încremenită. Acolo-atunci, în mansarda de toamnă minunea nu se desăvârșise - nu va fi fost momentul, acolo, dar uite-o, aici-acum, simultaneizată, prefăcută într-o stelă, o sferă, un grăunte: un singur acord. O/îl și auzea? Nu, da. Deloc, ba da. Era așa cum și-o dorise, tot amânîndu-și-o: muzica în cele trei dimensiuni ale spațiului și alături de timp. Dar nu se bucura, nu se mira; o știa acolo-aici, își era suficientă.

Iar când sfera a început a se turti, lățilungi, prefăcîndu-se în fir tors, Ilarie a deschis ochii pe cortina grătilor infirmeriei, în a nuștiucăta zi

- Ce bine ai făcut tu, omule, pe pământ?

- Le-am dat-o oamenilor pe Catinca, Doamne, așa cum ai poruncit și ea s-a făcut Femeie care Așteaptă și a venit pe pământ pentru toate femeile speriate de pustiu și de de nepereche

- Și ce ai mai făcut?

- Am mai evadat, Doamne, mereu, în toate felurile, am urlat: *NU!*, am tot fugit, am tot fost întors, iar am tot fugit, ca să mă liberez - m-am liberat, de atâtea ori m-am tot liberat, încât acum sînt rob liberării; mi-ai nituit la glezne și deasupra pumnilor liberările, Doam'

- Fiindcă te-ai sumețit și ai încălcat a unsprezecea poruncă: «Nu te grăbi!» - ai nesocotit-o, ai refuzat să aștepti

- Nu vreau, nu știu, nu pot aștepta, așteptarea - împreună cu, și de partea opusă, *nu*-ul - m-a urmărit fără odihnă, impacabilă, de fiecare dată după capturare, m-a adus de lanțuri, de urechi la colțul cu Scaun, mi-a vegheat nările, mi-a cotrobăit măruntaiele - ce să-i fi opus decât fuga? Pe atunci credeam că o pot înșela, măcar îmbuna, fugeam și, uneori, scăpam; însă când mă opream, înțelegeam că pe urmele ei fugisem, îmi făcusem cursa de omiecincisute la călcâiele ei, pământul era, nu doar rotund, ci mic, ecuatorul măsura în jur de omie, mă așteptam din moment în moment să-mi sară în spate, însă ea mă amenința din

față - cu spatele. Ea însă întârzia și nu mă ierta: nu voi fi știut decât să fug; aștepta, pândeă să mi se coacă nerăbdarea și argumentele, ca să mă înhațe, exact atunci când mă voi fi încins cu ele. Când a socotit că sânt gata răscopt, mi-a așezat în față suferința altcuiva - nu a mea, nici a altuia, ci a altei ipostaze a mea: a mamei: știa că nu mă pot schimba, că nu pot fi altul, deși mă împungea mereu a fugă, îmi dârdâiau, îmi clănțăneau dinții picioarelor de frigul așteptării fugii

și am umplut seringă

și am zis: *gata*, de mai multe ori, am zis și mult înainte de a fi gata, atunci când încă mai puteam să-mi înfig dinții în glesne și să mă țin locului (chiar de aș fi întâmpinat-o într-un genunchi, în amândoi, pe burtă și tăvălindu-mă de durerea numai a mea, dar acolo); eram însă plin doar de spaima mea, nu mai era loc pentru alta a altuia - și am fugit; și nu m-am liberat, cum de nimic nu te liberezi prin fugă, iar de acea dată nu m-a iertat: a trimes tăunul și tăunul m-a alergat, gonit, hăituit, istovit - alergam, așteptînd să aflu că merg pe urmele ei, ca altădată, că mă opresc, că o iau înapoi și, înainte de a fi cu totul secătuit de puteri, să mă opresc singur, înveșmântat în argumentele-mi...; însă eram cu adevărat urmărit, Dumnezeu știe ce făcuse Dumnezeu acela cu punctele cardinale

și când m-am ridicat după întâi poticnire, am văzut o poartă

când fugi, poarta e totdeauna de scăpare

m-am năpustit prin ea

dar n-am ieșit, am intrat în chiar lăcașul ei, acolo unde nu e nici întristare, nici duroarea, acolo unde omul se vindecă de așteptare, așteptînd.

Când am înțeles unde nimerisem, mi-am spus că ceea ce fac nu e așteptare a așteptării, ci simplă amânare. Mutația m-a mulțumit. Așteptarea putea fi convertită în fugă, în liberare. Altfel, ce era ea, dacă (ea) nu era? Când am realizat *asta*, m-am bucurat tare; tare m-am bucurat - că o pot înșela chiar în casa ei.

- Masssa, fraților, masssa!!, chiuie Lemnaru, depărtîndu-se de ușă prin salturi, pășind din gât - ca să bată din palme spre celulă: Masssamassamasa!, mai strigă cu ochi albi, apoi depănînd invers, se lipește iar cu urechea de ușă.

Auzul nostru nu deslușește nimic, decât, ca în ceasurile de cădere, câte o pereche de pași potcoviți pe ciment, lepăitul galenților celor de la munci, în curte, un ordin din care până la noi ajung doar mă!-urile de la cap și de la coadă și alte mici zgomote pe care nu le mai percepim.

- Ce masă,-i prea devreme..., face Mocanu, tremurînd de teamă că va avea dreptate, însă, ca să menească de bine (că vine massamasa), începe a se pregăti: scoate din strugurele de sarsanale atârnat de capătul patului cele trebuitoare: batista, mămăliga, ața de tăiat. E prea devreme, zice iar (acum știe că poate să tot zică...).

Lemnaru și-a desprins urechea de ușă, clatină din cap în sensul:

«Se poate să nu mă crezi - *pe mine?*» - și:

- Pe cinci linguri, că-ți dau și meniu'?
 - Că n-oi fi Mafalda ! (Ghinea).
 - Nu știu cine-i, dar află că-s!
 - Spune, ce ne mai fierbi! Burtă?
 - Ț!, neagă Lemnaru, zvâcnind capul drept în sus.
- Guliman se apropie de patul lui Ilarie. Face cu ochiul:
- Căăărnaț' și jimblă ș-on chil dă Murfatlar!
 - ...flatar, așa-i zice (Igna).
 - Îi zice tu, d-a-n-curulea - Mur-fat-lar!, e mai ușor...
 - Mie îmi vine mai ușor să-i zic Multflat...lar.
 - Ia tăceți, bre, s-auzim ce-anunță nea Ilie! Ce ne dă?
 - Pa patru linguri?
 - Două.
 - Pe două nu-mi răcesc gura.
 - Două de la mine, două de la Mariunică, total zece...
 - E-te, Ghineo, te-ai pus pe vândut, vinde-mă, nene și pe mine!
 - Mă doare-n cur de ce ne dă, numai să ne dea!
 - Din partea casii, gratis, zice Lemnaru. Aflați că-i... Că-i?... Că-i?...
 - Fa... (Mocanu și Ghinea și Igna și Guliman și).
 - Păi, cum! Păi, nu? Fa-so-li-că, fraților!
- Celula explodează. Urale, Bătăi din palme.
- Uscată, nea Ilie?
 - Oscată! Ș' co jomări!!

Igna cântă fals, mărșăluind între fereastră și ușă, lui Ghinea îi merge melița cum numai în preajma fasolei (uscate) îi macină.

- Le ginește, coșcadâru'!, face Guliman, bătîndu-se admirativ cu palma peste genunchi. Mai era unu la noi, la politici, Lică, un fel de aviatorescu, dat în paștele lui măsescu, ăsta audiă, al dracu', moara dîn peretele grefi'! Al șaișpelea simț!

- Da-i gròsă? - glasul lui Iacob.

Râsete. Iacob înjură la grămadă - și pe neam de neamul lor. de astă dată nimeni nu se supără. Igna, cocoțat la cucurigu, îl imită:

- Da supliment da-o?

- Trei gamele ți-ar sufiză, papașa?, se răsuțește Guliman. Gròsă, de să stea lingura-n ea drepti, ca bula lui Brîncușete din Târ' Jiu?

Iacob își sugă capul între umeri, rostogolește priviri pline de păr și se trage de-a-ndăratelea în bârlog, dondănind.

- E cu jomări! Cu jomări!! - Lemnaru invadat de bucurie, nu doar a mîncăului, ci și a binevestitorului.

Guliman se lasă pe spate, pe pat, la picioarele lui Ilarie; își aduce boneta peste ochi și cu mâinile sub ceafă zice așa, că (nu) veni vorba:

- Ascultai cu mare-nteres, la radujurnalul dă seară că aministrația luă o hașcémé: să dea nasole uscată la turnători, în scop de împuțenie, de să-i depisteze oamenii și să ia măsuri urgente...

Ilarie îl împinge cu piciorul, să tacă. Guliman se ridică într-un cot:

- Ascultă, dom' Ilare, să-ți fac o relatare! - un fel de a vorbi, el se adresează tuturor. 4Ce că a fost odată, că de n-ar fi, mi s-ar povesti, a fost, la camera treizeci de pe-a treia, de unde toamna m-am descins în sânul 'mneavoastră, doamnelor și duduilor, era, zic, uieho... pardon, mă trompai, cum zice fran'zoaica, un martor al lui Iehova, unu bătrân, blașinos și...

- 'Te-n mumă-ta, țăgane!

- Sictirescu, că de mă scol din somnul cel de moarte, -ți fac muianu-'tocritică și mai mânca-mi-ai trandafiru. N-ai plăcere de mine, bagă...i capu-n tinetă, că-i plină de supliment... Și, cum vă relatom, doam' și dom', trăgeam în ham ca tot creștinu, 'cercînd să omorîm timpul cu cărți de joc, marca celului... Iehovistu' se plimba, așa foarte indiferent trăgînd cu geana... Vine un plotoner să-l scoată cu bagaju - din ușă face din dește ca Sfîntu Niculae, hramu' lu' mandea: «Fiți blânzi...» Nu terminăm noi bine de rîs, că sdrang!, ușa, un stol de gabori la percheziție! Ofițeru de-i comanda citește de pe hîrtie: Popescu - tablili!! Ionescu - șahu din pâine, din saltea!, Georgescu, plăcili de săpun de scrii poizii pe ele - din pernă! Io aveam un ac, îl dosisem într-o gaură din ușă... Guliman, àcu', vezi că-i în ușă... Ne-a lăsat fratele meu fără de nici unele, în pula goală, ca Adam la-nceputu' lumii...Tot a umflat, hsăanii, absolut! Că nu de-a munca voluntară se cujetase coșcadăru pe lângă noi, oamenii muncii - împutitu', și dare-ar Dumnezeu de să nu se mai poată pișa pe puță...

- Că nu-i drept!, sare Iacob abia acum, de parcă ar juca într-o piesă la ei, în sat, la Cămin și ar ști că nu trebuie să intre până nu termină celălalt. Că zò lu' Dumnezò! Dă-mi probă că te-am pârît! Că tu ești hoț, de-ai furat un cărucior cu tot cu cochil!

- Pam-pa-ram-pam! Pam-pam!!, trîmbițează Guliman.

- Ce zăci că io părăsc? Ba tu, țăga'...

Se aude sunînd fierul patului, bătrînul rămîne cu gura căscată mult timp după încasarea loviturii, face: hi! și orăcăie:

- Tulaaai, că ñi-o rupt guraaa!! tulai, că ñi-o...

Și iar tace. Adineauri se întîlnise cu galentul lui Guliman, acum cu el întreg: a țășnit ca din arc, n-a atins cimentul, l-a doborît, îl toacă:

- Io, turnător, mă? Io? Avusăi douășuna de condamnări, făcui șaispte coți din bucăți, fusăi și la politici, mi-a dat și moartea, pentru fruct pe camuflaj, am șutit, am manglit tot ce nu era bătut în cuie - da' n-am turnat! Și vii tu și mă faci de turnător, curu' mă-ti de bășină cu tranzistor?

Iacob reușește să scape tîrîndu-se pe sub paturi. Iese, dă să se repeadă la ușă, chiar apucă să înceapă un disperat: «Dom' ser'...», că Mocanu, de sus, îi aruncă pătura-n cap, Igna îl dărîmă - după care se năpustesc tooți și-l bat cu dichis, ținînd pătura strînsă în jurul lui. Lemnaru, exitat, strigă în falset: «Fasolica, Fasolica!» și dă și el, cu

piciorul, în timp ce ochii i s-au făcut mai albi, mai bulboși. Terminat, Iacob e dus la pat, ținut așa, înfășat - în pătura lui, Mocanu și-a recuperat-o. Ceilalți și-au reluat locurile, treburile, Guliman, sacrificatul, pe patul de alături i-o zice:

- Poate te-mpinge frati-tu, dracu, să ne dai în gât - dau de tine și-n ovalili mă-ti, de nu pot, las cu limbă de moarte fraților mei văcărești... Păi bine, măi bre Iacobe, o dă el pe muștrare; om în vârstă, cuvios, că posedezi Biblia pe dinafar' și pe dinăuntru - să te pretezi? Pentru-un supliment; de-l caci, în pardon, tun, să-ți vinzi sufletu, să-l torni pe amărâtu' de lângă tine? Păi turnătoreala-i mai gravă decât furtu', decât violu' pe bază de care te dedeși la nepoat'ta! Păi să-l rugăm pe dom Ilare să ne țină o conferință despre iadu' ăluia, italianu, de-i zice infernu', să te documentezi. C-acolo-i mai multe secșii, după articol, unele mai ușoare, altele mai grele, din ce cobori la adâncenie. La fundeni de tot e o neagră specială pentru turnători, cu-o tinetă plină-ochi de materii și-acolo vă bagă pe voi, ciripitorii: dracii șade de santinelă cu furculițe-ascuțite și, cum ai scos capu', pac!, ți-ar ars o critică tovrășească, -ntre ochi! Ș-atuncea...

- Șșșșase!., anunță Lemnaru și ușa se deschide.

Iacob dă să se ridice, Guliman îl apasă la loc:

- Șezi blând, că-ți aduce băiatu troaca la rât...

Ne înșirăm pentru fasole - într-adevăr, fasole grrrasă, deasssă (să stea lingura-n picioare). Polonicarul trebuie să bată unealta de doagă, de două ori, ca s-o scuture (de fasole!); e și el bucuros, asudat pe sub boneta cohet pusă pe-o sprinceană. Guliman iese din rând, se trage în stânga ușii - îl vede polonicarul, gardianbul: ba.

- Phiii, ce faso-faso!, exclamă el (gardianul a recepționat). Și pentru Iacob Zaharia, că-i netransportabil..., îl mai aud, în timp ce mă îndrept cu gamela spre pat.

Ușa se închide, hârdaiele se mută la celula vecină. Guliman a venit cu două gamele pe patul meu. Caută cu lingura în ele, înfrigurat.

- D-apăi nu ăi-o roscoli așe..., protestează Iacob.

Țiganul nu răspunde - dealtfel a găsit ce c«uta: o cruciuliță de os și un rotocol de tablă subțire de la un flacon de penicilină. Le linge, le șterge, le vâă în bonetă. Îi duce o gamelă lui Iacob, se întoarce. Îmi întinde, indiferent, plăcuța de tablă:

- Dă-ți cu părerea, dom' Ilare, că io n-am ochilarii pă nas...

Iau solzul de tablă, îl înclin în lummină. Se deslușește scris cu acul: *M T 6Mar6ane*. Nu pricep. Îl întreb pe Guliman:

- Cum îl cheamă?

- Turturică zis Cristos, zis Uitesulamărioară, alias Vedeverde...

- Lasă spectacolul - cum îl mai cheamă pe Turturică? Mihai? Marin? Ceva cu *M*...

-Poate Mitică.

- Mitică vine de la Dumitru - altul! Manole? Mircea? Mai

departe: pare să fie o adresă - are pe cineva pe bulevardul 6 Martie?

- Pe șase-a-a-treia? Pe-Aneta, o bașoaldă cât Prefectura; e maséră la Baia Centrală, de te prinde aia-n răziile ei... Mai trecui de doo ori și să vezi, să nu crezi: singură-cuc, credincioasă, huiduma...

I-a rămas ceva fasole. Mi-o oferă.

- Mulțumesc - porția, atât.

Guliman se duce la patul lui Iacob și, fără să-l întrebe, varsă ce a rămas în gamela bătrânului. S-a așezat pe patul lui Iacob, dar cu spatele la el...

- Ia nește regină, bătrâne. Căci ea face bine jos, căci ea face bine sus. Căci când omu-i sătul de hrană pământescă, se face mai fătos pe partea cerească. Io-s ferme convins, papașa... - se lungește lângă Iacob, pe pat, scuturat din cpand în când de sughiț - s-absolut convins că matala n-ai umbla cu simfonia-n fadiez, de nu ți-ar da foamea brânci, ce zici, bine zic?

Iacob nu răspunde. Mănâncă grăbit, horpăind, cu cotul colac în jurul gamelei în care s-a vârit. Ochi de câine hămesit, călare pe ciolan.

- Vizionez la matala..., oftează țiganul. Și-o ba în măsă de omenire de-asta care nu știe decât de ramazan. Păi mai e și-un soare pe lume, e fluturi, este flori - câte despre femei... Mai o convorbire cu-un pretenar despre una, despre alta, despre altii... Ori o iei de nebun peste arătură, la sânul ei - că-i dulce... Țîr-țîr, greeru, liu-liu-liu ciocârlia, de-o face și Grigoraș Dinicu, zdup!, din tufiș gotcanu, de i se vede numa curu alb... Te lași la umbra nukului bătrân, bei o țigare de tutun, pe spate, cu ochii la republica lu' bărbosu', de-i mai zice și împărăția cerurilor și trece noru-călătoru și fiecare-i tot al'ceva: un taur, o pălărie, o mașină - ca la broșura anglezului... Și cum stai tu și-i o liniște de te doare urechili și miroase a pământ... Numa ce se lasă cu săltare de pe iarbă și plutire și jos rămâne, -n pizdamăsi, toate rahatur'li și durer'li de le are omu la inimă și tot în sus și tot în sus... Maaaare lucru, natura, domnilor și doamnelor! Și când toate astea-i acolo, matala-aici bagi și bagi la halimos și-ai mai introduce j'de gamele, de-ai căpăta - că la matala, nea Iacobe, nu lucrează foamea, pe mata frica de foame te-alungă: auăleo, că ce ne-o da azi; auăleo, că de nu mi s-o nimeri o porție mică; aoleo, că de-ar da supliment...

Iacob a isprăvit de mult, a lins-lună gamela, dar degetul cu care a curățat-o tot și-l suge. Nu-l aude pe Guliman. Nu l-a auzit. Țiganul abia acum înțelege, face un gest de scârbă, iese dintre paturi și începe să se plimbe. Obrazul i s-a brăzdat adânc, ochii i s-au tulburat, s-au îndepărtat - în lumina pe care o primește drept când se îndreaptă spre fereastră. Se plimbă ca tot deținutul; mâinile la spate, picioarele târîșe. Ochii lipiți de *ceva*, drept înainte. La intervale regulate oftează ușurel, șuierat.

Celula tace. E ceasul pântecului îndestulat, cald, bucuros, bucurat. Gândurile s-au făcut mai îngăduitoare, și-au rotunjit colțurile

(în asemenea momente îi gândim de bine și pe gardieni). Gamela golită într-un minut, pe nemestecate ori îndelung mângâiat(e), cu vârful lingurii, al limbii, al sufletului - a trecut în noi, înmuindu-ne așteptarea. Acum suntem mai buni. Mai fericiți. Mai, vorba lui Guliman: cu semințe la mansardă.

Ei, după o fasole ca asta, regina-reginelor, putem sta de vorbă:

Mâine, mâine, mâine mă liberez, si-gur mă liberez. Dacă nu, până-n 12 august, la termenul-termenului, n-o să crăp, mai ales că fasolea a fost for-mi-da-bi-lă!, mi-au căzut și patru jumări dolofane, una ditamai porcul-scroafei!

e-he, să fi avut măcar jumătate acum cinci ani, după întâia evadare...; ce să mai zic de iarna lui '57, de la Interne, la politici, cum zice Guliman... Totuși, o dată am avut - țin minte: era într-o vineri, în jurul Crăciunului și era morcovi și n-o să aflu dacă gardianul ori femeia distribuitoare mi-a pus-o, special - n-o văzusem, n-aveam s-o văd, în timpul împărțitului, gardianul o ținea în dreptul celei depășite, îi auzeam doar șoapta, Dumnezeu, ce șșșș-uri mângăioase, din șșșunete îi modelam trupul, restul venea singur, pe vizetă, odată cu porția: mirosul ei, olmul femeii, Doamne, cum mai adia-mângăia... S-ar putea ca jumara aceea răătăcită printre așchii de morcov furajer să fi fost o mare-favoare - sau nu? - oricum, să o țină Dumnezeu pe femeia noastră: când am luat în gură cubulețul gălbui și l-am stors cu limba de cerul gurii, ochii mi s-au împăinjenit, am simțit cum îmi tâșnesc săgeți de grăsime, ca razele și pătrundeau trupul și lumea până în colțurile cele mai îndepărtate

e-he, ce zile și ce nopți la politici, la Interne, erau al darcului de grele, dar fiindcă ți se zicea: politic, devenau suportabile, ba chiar de-mândrie - acolo până și tunurile, am vrut să zic: oalele de noapte putea altfel (a reținut-deținut politic!) iar secretul în care se petreceau toate, cu ochelarii negri, șoaptele, pâstăiturile, șoaptele cifrate al caraliilor, semnalele lor, toate îți dădeau un sentiment de mândrie : ia te uită ce persoană importantă sânt, până și la program, dimineața și seara, la closetul unde sunt dus de braț ca de căpăstru, cu ochelari de cal - eu stau chincit pe gaură, cu nădragii în vine, iar gardianul, ditamai apărătorul statului demopopular, crăcănat în fața cabinei fără ușa, la un metru de mine, care mă cac, nu mă slăbește din ochi o jumătate de secundă - să comit cine știe ce acte dușmănoase?, chiar crime feroase? - și mă tot zorește de parcă am fi pe un șantier: «Dă-i bătaie, dă-i bătaie!»... Numai pentru asta făcea să trec pe-acolo...

Fasole... Aici, în camera de liberare, sântem cu un picior afară, ori cu fasole, ori fără-de ea, tot una - dar ce va fi acum la execuție, mai ales în camerele mari, de peste o sută de oameni fiecare? e chinuitor să stai opt luni în camera de liberare, să plece de lângă tine, zilnic, câte un om-doi, iar tu să rămâi. Dar la execuție...

La execuție s-a aprins decretul: fasolea cu jumări! A fost destul ca un singur deținut, văzînd fasolea din gamelă să se întrebe:

«Fasole - uscată, cu jumări - acum, în plin sezon de legume?» - și nu va fi nevoie să caute în jur răspuns, răspunsul e gata:

Fasole = Decret.

Dar deocamdată nimeni nu rostește cuvântul-consecință, oamenii joacă, se arată foarte mirați, nu cunosc - dar deloc, deloc - mo-ti-vul, până când careva propune să se telefoneze la vecini, morsistul întreabă: «De ce ne-a dat fasole?», pentru ca dincolo, întrebarea să devină răspuns, astfel să se întoarcă: decret - mai departe bulgărele se rostogolește, se îngroașă, în urma lui se discută aprins, unii se prefac a crede, alții se prefac a nu (crede), doar așa, ca să dea celorlalți prilejul să-l convingă, pușcăria întreagă, un stup în fierberea dinainte de roire:

Decretul, decretul, decretul

ne liberăm câte doi-trei pe zi, ori în loturi mari, ca acum cinci ani, bă, voi cu mărunțișuri: huliganism, furt necalificat, ultragiu, aveți baftă, noi, cu crimădeomor nici acum nu ne ia în seamă, ia fă-te că-mi lași mie plovăru-ăla, să schimbăm și bocancii, dă și zeghea, că tot le predai la magazie

Decretul, decretul bântuie prin toată închisoarea, ajunge și la izolări, la infirmerie, la femei, pereții, țevile, aerul trăsmit vestea cea mare, se întretaie răspunsurile (nu mai există întrebări): decretul, decretul, oricât de cu scaun la cap ar fi unii, nu se pot împotrivi vijelei, avalanșei, torentului, înțeleg că logica nu are ce căuta în asemenea momente și doar barosanii profită ca să pună laba pe lucrurile mai puțin proaste...

Mi-a rămas ca o rană umedă primul (zvon de) decret; eram în al doilea an, încă nu învățasem ce să *nu* fac, să *nu* rostesc, atunci dercetul explodase dintr-o gogoasă fiartă în ulei, gogoșa: o minune dolo-fană, parfumată, oamenii nu acceptau că era În Cinstea Douătreiau-gustului, ei voiau decret

Ilarie se trezise în contra curentului, explicînd gogoșa altfel decât colegii - era binecunoscut în celulă, binerespectat, însă atunci oamenii tăbăriseră pe el, cu gura întâi:

«Băăă acesta, limbric-pictat, ce mătancur și pizdamăti, de un'e-ai răsarit, că nu ești de-al nostru, cum îndrăznești să spui că nu-i decret?»

Înfuriați îl înconjuraseră cu guri negre, priviri sălbătice:

«Turnător nenorocit, ce cauți tu-ntre oameni, de să ne strici viața cu explicările tale, cu nuilgica ta?»

Unul se întinsese peste capetele celorlalți și-i luase văzul cu degetele-n ochi, o pătură îl învăluisese, lui nemairămânîndu-i decât, ca la interne, să se facă ghem, să-și apere întrepicioarele, iar când l-au lăsat, nu mai putea respira decât pe partea stîngă de durerea din coastele din dreapta, rupte - oamenii îl lăsaseră uitat, îl călcau în copite, pregătindu-și plecarea - veseli, emoționați, băieți-buni, cu priviri limpezi - pe

jumătate, jumătatea cealaltă rămăsese rea, sălbatică. El se ridicase într-un cot, apoi se târîse până la piciorul unui pat, se rezemase și, totuși, strigase, cu buze sfârtecate:

- Proștilor! Proștilor, proștilor!!

La început îl auziseră numai cei din preajmă, dar aceștia nu făcuseră decât să pâstăie, fiindcă nu înțelegeau, nu acceptau ce spune el - iar el, în liniștea care se despicase ca marea lui Moise :

- Nu-i nici un decret! Decret - fiindcă ne-a dat o gogoasă, de Paștele Comunist?

Careva îl altoise peste cap, mai mult zgomotos decât dureros, își spunea că, bou fiind, merita să moară pentru un adevăr și tot aștepta să fie călcat în picioare, se vedea pe sine rămas doar o pată roșie pe ciment și câteva zdrențe de zeghe - dar nu s-a întâmplat asta.

Oh, nu s-a întâmplat asta.

Cel care-l pocnise prima oară se apropiase cu ochi îngustați, însă Alinei, mesevistul, intervenise, dînd din mână cu scârbă.

- Lasă-l, zisese. Lasă-l dracului... - și se îndepărtase.

Celula se înecase într-o liniște nefirească. Oamenii încremeniseră cum îi apucase clipa. Nu priveau undeva anume, deși se uitau în direcția lui Ilarie, vedeau însă altceva. Care, mai întâi îi uluise, apoi îi înspăimântase - un scheunat se pornise să urce, celorlalți li se făcuse frig sub el, fiecare urla, mut. Apoi scheunatul încetase, glasul omului, bocind:

- Copilașii meeei... Și Ionica meaaaa...

De undeva de alături cineva foarte tânăr izbucnise în plâns de copil cu glasul în schimbare:

- Mamăăă... mamă!

Ilaria ar fi vrut să dea îndărăt, să se îndepărteze, să fugă, cu urechi astupate - rămăsese rezemat de pat, ca la stâlp. Acum era un cor de plânsete, răgete, bocete, tânguirii, iar Ailenei, tot el, răcnise, cu lacrimi:

- Tăceți, că vă... vă... vă... Dumnezeii și parastasu și crucea mamii lui de decret! - apoi, gârbovit, se trăsese în vizuina lui.

În tăcere oamenii începuseră să pună la loc lucrurile pregătite pentru liberare. Apoi mîncarea de seară fusese vărsată la tun, gamelel rămăseseră nespălate, "programul" fusese uitat, nimeni nu mai avea chef să povestească, să asculte "romane". Nimeni nu se plimba.

După un timp Ilarie se apropiase de tânguitorul cu copilașii. Olteanul ședea pe spate, cu ochii închiși, cu un braț îndoit deasupra.

- Nea Bobete, șoptise Ilarie, am mințit, frate, nu știu ce m-a apucat, dar decretul e aprobat, vine într-o săptămână...

Bobete își descoperise obrazul ud, îl privise tulbure și îl izbise cu piciorul în piept:

- 'Tr-o săptămână? Ce să fac eu cu el, 'tr-o săptămână? De ce nu mi-l dedeși adineaurea, acu ce să mai fac cu el?

Mă adunasem de pe jos și mă târîsem pe patul meu. Săptămânile

următoare; un coșmar, mă urau cu toții, noapte nu dormeam de frică să nu mă omoare-n somn - dar nu m-au ucis: m-au ignorat; nu mai existam pentru ei. Aș fi preferat (!) să mă trateze ca pe turnătorul camerei - însă eram mai rău, mult mai rău: eram cel care le spărgea, le strica, le fura decretul. La urma urmei; eram mai rău decât cei care-i prinseseră și trimiseseră în pușcărie - în pușcărie aveau libertatea să viseze la decretul de amnistie. Or eu...

Ceasul pântecului, îmbătat, fericit; s-a mai dus o masă, un prânz, o zi, la noi timpul se măsoara cu gamela; vărsînd-o în noi, rămân mai puține, ca nisipul din clepsidră, înghițim pe încetul funia cu care ne tragem spre mal, ne grăbim, fugim de moarte, străduindu-ne să o amânăm, să o ținem la distanță; rugăm clipa să se grăbească, să zboare, o biciuim, ne bucurăm de repeziunea ei, ca și cum ea, clipa (cea repede), picătura nu s-ar scurge *din* noi, ci s-ar vărsa *în* noi, ca să ne umple - perpetuu antrenament în vederea morții, inchipuindu-ne că abia de-acolo-ncolo începe viața, din pragul unde ne-am amenajat un decret care să ne libereze.

A mai trecut un prânz, o gamelă, a mai trecut o zi, mai rămân atâtea prânzuri, atâtea zile, atâtea vieți, fiecare știe câte - și îți simți umerii largi când știi, oricât de multe ar mai fi și ți-e frig, nu ai pereți de reazem, îți lipsește aerul când plutești la întâmplare, fără repere, fără cifre; e împotriva firii să nu știi, când te condamnă la moarte ți se spui-ne, nu moartea aceea te înspăimântă, ci imprecizia, în timp, în spațiu, aștepti ca per o salvare sentința care-ți fixează viața la douăzeci și cinci de ani - nu neapărat pentru că ai bănuî mai-răul, ci ca *să știi* o dată! Numai eu nu știu (nici) o dată când mă voi libera, fiindcă știu: douășcincii pot fi numărați, plimbați, căcați.

Îmi piere mângâierea burții pline. Mă surprind cu gândul la ușă: mă suge, își zumzăie, deocamdată îndepărat, nedeslușit roiul de cuvinte și știu: ar fi suficient să fac un pas către ușă, ori numai să vreau să îl fac, pentru ca ele să-și înceapă curgerea în ordinea știută, roata să prindă a înțepa prin spițe obada făgașului luciu și adâncit de atâtea trecere, de atâtea gamele și din care nu pot ieși până nu se isprăvesc cu toatele

Fii cuminte, fii cuminte, în curând Catinca și Tina și cărțile și muzica și - n-au să mă poată ține decât cel mult până la 12 august, unsprezece zile, un fleac (mai mărișor); fii cuminte, hai să ne gândim la ce va fi după (ușă, naftalină, curte, poartă):

Doctorul, bătrân cumsecade, la urma urmei, tată, o luase pe mama, cu un copil mare, mai puțin de nevastă, mai degrabă ca pacientă (deși nu era bolnavă, atunci, doar singură); fusese la toate înfățișările și mă sprijinea cu ochii foarte triști și foarte limpezi, la vorbitor s-a purtat nesperat, mi-a dat sfaturi cât mai medicale, apoi mi-a vorbit de prunii din livadă și despre Casa de lumânări - cum îi ziceam eu, din pricina bănelor de un galben ceriu - ba chiar a scos un carnet și

Pelikanul, ca să-mi deseneze terasa dinspre apus, apoi m-a anunțat că adusesese acasă pianina, dar vorbise cu madam Stelescu să nu mai închirieze alcuiva mansarda. Apoi n-a mai avut ce spune. Rămăsese cu degetele mari pe după revere, i se vedeau bretelele destrămate, cu nichelul pe catarama plesnit, era multă neputință dincolo de plasa de sârmă a vorbitorului, eu așteptam măcar o aluzie, dacă nu reproșul - nu a venit, Doctorul tăcea, cu degetele sub revere, ca altădată, după masa de seară, când rămâne uitat, în picioare, lângă masă - așa că am început eu, alb:

- Spune-mi, te rog, te rog să-mi spui... Crezi că. Crezi în continuare ca la proces, când ai afirmat că am făcut-o inconștient? Ziceai de iresponsabilitate temporară...

Doctorul dăduse din mână, bărbiile îi tremurasera în contratimp.

- Nu te mai gândi, las-o la păcatele!

Mi-a făcut bine ardelenescul Las-o-la-păcatele, dar am insisitat:

- Vreau să știi că eram lucid. Mi-am urmărit mâinile, nu tremurau (ceea ce nu era adevărat). Ce s-a spus, ce s-a hotărât la proces - treaba lor, vreau ca dumneata să știi că am făcut-o conștient. Și premeditat. Că atunci ea nu se văietase mai mult ca de obicei. Și: nu ea mi-a cerut. Și mai vreau să știi că nu știu dacă îmi pare rău.

Doctorul dăduse iar din bărbii și din la-păcatele. Eu:

- Aș fi vrut să-mi fii tată bun, ne-vitreg, ne-doctor; M-ai fi înțeles mai puțin, ar fi fost mai bine. Pentru toată lumea. Dacă mi se mai aprobă vorbitor, nu mai veni, trimite-o pe Teodora.

- Ai vrut să spui... Să-ți vie fata ceea, Catinca...

- Am spus bine: Teodora.

O ceream pe ea, fiindcă era mică, nu înțelegea nimic - apoi voiam să văd cât mai crescuse fata-doctorului

totdeauna țepănă, totdeauna politicos-agresivă față de mama, noua ei mamă, iubind pe lumea asta doar pe cocoșul Achile, (tâmpit și afon), pe dulăul Marc Aureliu, cel murind de câțiva ani și nemaiterminînd, fata-doctorului. fata-doctorului, Teodora: obraz îngust-îngust, păr călțos-călțos, retezat strâmb pe ochi; ochi albaștri și verzi și cenușii, și negri și - fata-doctorului, Teodora, cea care deschidea-închidea cu pocnet ușile, cutreiera în galop încăperile, ieșea în stradă (la Șercaia: în șosea), doar în cămășuța de noapte străvezie, mai scurtă decât chiloții de copilă, fata-doctorului cea zgâriată și desculță, deschizînd până la urlet radioul, fataludoctoru Teodora, cea care dădea buzna în odaia mea, ca să-mi comunice: «Asta-i camera mea», intra în bucătărie, îi aducea mamei la cunoștință: «Asta e bucătăria mea», în urma ei rămâneam noi, mama și cu mine, străini în casă străină, fata revenea la mine, se azvârlea pe canapea, își urca tălpile pe spătar, și canapeaua era a ei, al ei și fotoliul în care citeam, ea urca prin spate, mă încăleca, se așeza peste mine, după ce mă călca bine-bine, fără să mă vadă - însă vedea cartea: mi-o

lua, o azvârlea, zicînd că citesc tâmpenii

ce să-i fi făcut?, nimic, era un copil și încă orfan de mamă, ar fi preferat să trăiască doar cu tată-său, fatadoctorului; și eu aș fi ales să rămân doar cu mama, însă nu e după vrerea noastră, a copiilor - chiar dacă eu eram de-acum student - ce să-i fi făcut: să o fi tras de urechi?, cum să faci așa ceva, apoi era rîndul ei să pipăie lumea și pe sine, în-schimbare, cine știe cât timp va fi pierdut în fața oglinzii cercetîndu-se, pîndindu-și schimbarea și poate că altfel s-ar fi făcut lumea, dacă aș fi luat în seamă ce spusese cu câteva zile înainte de - ceva în genul:

«Dacă chiar naveți și n-aveți unde staaaa...» - se ridicase de pe jos, bătoșenia i se îndulcise, pasul i se făcuse întîrziat și rotund, mirosea a început de schimbare - dar a doua zi plecase la Brașov, la o mătușă, deși anunțase că abia peste o săptămână, ca să-și pregătească admiterea la Arhitectură...

Și la *Teodora* să se gîndească - zăpăcita. După ce făcuse trei ani de arhitectură trecuse la medicină, ca să lucreze cu un cunoscut oncolog - de ce interesul brusc pentru oncologie?, de ce dezinteresul brusc pentru arhitectură? Să fi înțeles că nu-i ea de arhitectură - dar este de medicină? O fi medicina știință, dar nu intra-atît încît să-ți poți obloji neputința de a face artă - dar este arhitectura artă?, de ce nu, dacă se vorbește de arta cofetăriei, arta pantofărească, de nobila artă a boxului? Cine este *Teodora*, cu adevărat - a aflat pe măsură ce treceau anii fără ea, în afara ei; *Teodora* este singura care

Tina, tu erai în fața vitrinei cu

poșete

restul e medicină, întîlnirea se face pe lucrul exact și chiar de vom încremeni la doi pași unul de altul și pentru totdeauna, putem împli pe mișcarea împlinită și deschisă.

- Priponește el bine caii și tiptil, tiptil
- Cu ăstalalt zi-i pe nume domle cum îi zice
- A' mai prima ertseclase de floare de brad îi vierde-niagră

până să fiu adus în camera de liberare aveam o pereche de bocanci comozi, moi, căroră le scosesem potcoavele și le tocisem odihnitor călcăiele, ce bine se calcă pe tocuri scâlciate pe piciorul tău, dar de cînd am fost anunțat de mutare, i-am dat-schimb cu/lui Culiță, el mi i-a pasat pe ai lui, uriași, desperechiați, înfloriți ca varza după ploaie

- Ș-avea frățioare nește craaaaci și nește buuuuci și neștee
- Două ș' cu trei dă cinci ș' cu doi dă șapte-n cap și
- Și lampa singură s-a stiiiins
- Stingi cu un păhărel de vin alb potrivești din sare

potrivesc din sare, sting cu păhărelul și tot galenții, galenții mei cei clămpănitori în care, ca să nu-i pierd, trebuie să bag adînc laba piciorului sub baretă și să-mi fixeze degetele încârligate de buza vârfului, m-am obișnuit cu ei, apoi *Teodora* nu trebuie lăsată să aștepte

Mă ridic. Rămân clipe cu umerii rezemați-strânși între picioarele paturilor suprapuse. Guliman doarme, sfărăie subțirel, în al doilea de l-angă tun. Deasupra mea Mocanu hurducă din greu, chinuit. Ghinea numără pe degete, îi iese, nu-i iese, o ia de la cap netulburat. Iacob, cu genunchii înlănțuiți de brațe, cu bărbia pe genunchi a rămas holbat - se roagă. Numai Lemnaru. Lemnaru singur e viu. Își saltă trupul alcătuit din părți disparate, încolo, încoace, dar numai prin preajma ușii - ușă pe care o ascultă la fiecare trecere, ma[^]ngâind-o cu urechile, alternativ - apoi se îndepărtează, zvâcnind împrăștiat : trei pași încoace, dar răsucindu-se brusc, de parcă chiar atunci s-ar fi auzit pe coridor ceva ce nu trebuie să scape urechilor străvezii, fâlfâitoare.

Mă opresc la fereastră. Ating cu toate zece vârfurile degetelor glaful în pantă, ciment sclivisit cu infinită îngrijire de cine știe care viețăș cu eternitate deschisă în fața ochilor, verzuu, cimentul și sticlos, va fi pus numai ciment, să țină o viață și rece la pipăit. Simt cu dosurile mâinilor aerul înmiresmat de iarbă răscoptă curgînd pe oglinda de ciment, făcînd cascada la muchie și căzînd, forfotind înspumat peste picioarele goale. Până la nări îmi ajunge pulberea mărunță a apei de aer bun, de afară, îmi aud urechile arzînd de răcoare, pieptul îmi crește pe dinăuntru, amețitor, cămașa îmi flutură în vînt

Când îmi surprind amirurile pîndindu-mă, sar în lături din calea lor, mă răsucesc, cu mâinile la spate, cu bărbia în piept, pătrund în aerul gros, gălbui, inegal al celulei, brăzdat de fâșii de naftalină, de vine de tînetă, de nouri plați de amintiri de fasole (cu jumări), de vizuină de om, de curent muced tîrîndu-se pe sub ușă odată cu lalelele și catranul și tunurile vecnie, aerul închisorilor eterne

Aerul - acesta - îmi face bine acum, numai de el am nevoie, e cel mai fertil de uitat când te afli în el - plec în căutarea teodoretelor și mai rămîneți cu bine, oameni buni

Tina, tu erai în fața unei vitrine cu poșete, neapărat cu poșete

totul începe așa, de aici, aici, așa sfâr'

ziceam

că m-am liberat și mergeam cu tramvaiul, spre Centru, oamenii mă priveau compătimitor-înfricoșați-amenințători, femeile lăcrimau: Bietul, e tânăr, ce va fi făcut de a tras, taxatoarea voia să-mi dea bilete pe degeaba, eu nu, îi explicam că, după atîta vreme de fără-bilet, vreau - și am dreptul - să mă bucur de libertatea de a fi cu-bilet, dar prea era tristă mămoasa taxatoare, ca s-o îmbunez, îi dau o cruciuliță de os, Vaaai, da-i operă de artă, n-o pot primi, Nu-i operă de artă și poart-o sănătoasă - dacă n-are să ți-o zmulgă de la gât bărbatu-tău, că-i strici dosaru', băgîndu-i și misticismu'

Tramvaiul mergea, hodorogind frumos, prin lumea largă, plină de mirosuri bune și de culori vii și de glasuri nerăstite, nerăgușite, neciuruite de înjurături, devenite virgule sonore

N-am observat când ai urcat. După aceea mă prefăceam că nu, atât de tare mă prefăceam, încât. Tu luai bilet cinstit și veneai încoace spre scaunul gol de lângă mine, dar nu te așezai, îți puneai doar poșeta - eh, poșeta, cum să n-o iubim, dacă e chiar stăpâna - mân liberată îți urca spre bară, lângă a mea; n-o atinge, dar îi simt parfumul de la, cât să fie: un centimetru?, zece?

Cum să nu te fi recunoscut, dar aștept, prelungesc plăcerea, am învățat, am avut când-unde să învăț.

Mâna ta cea parfumată: piele foarte uscată, asprită, asta-i viața; viață, nu baladă, vorba lui Caraion, nu, nu te-ai prea gândit la mine, nu te-ai prea deloc, la tine e frig și dezordine și dezolare, nu se văd urmele vreunui copil, îți atârână obraji - desigur, numai de frig

Așa că mă întorc la tramvaiul meu, dragostea mea, liberarea mea

Hodorogitul devine pentru câteva momente ritmat, încât mă mută în subsolul liceului Lazăr de la Sibiu, unde făceam repetițiile de fanfară - atâtea prostii și atâtea habarnamisme am auzit - desigur, în timpul facultății - despre muzica de fanfară și nu doar de puțoi - viermiculariformi născuți cu vioara sub bărbie, iar pentru că tot nu avuseseră copilărie se credeau datori să urce vioara pe socul, să coboare... fanfara - dar și de la oameni care ar fi fost obligați să știe, prin vârstă, prin instrucție, prin cultură muzicală că dacă *fanfara* este prezentă la bălciuri, la cazărmi, la defilări, la promenade, la (unele) baluri, asta înseamnă că aceea este muzică, întâi; al doilea: este o muzică populară, în sensul de răspândită-accesibilă-iubită, apoi cine are insolența să nege că un marș (de/pentru fanfară) este o muzică iar autorii: Wagner, Verdi, Berlioz nu erau chiar ultimii dintre vagmiștri

oh, fanfara

Poate și pentru că efortul fizic este considerabil, alămurile sunt făcute pentru plămâni de oțel (ca și 1.500 metri plat...), când suflă în trompetă - cu-suflet - cu-suflet suflă

oh, fanfara

Trebuie să fii tânăr, ca să confunzi cu voioșie plăcutul cu puternicul, binele muzical cu tarele acustic

de cum cad pe fanfară, văd teii și castanii Sibiului proaspăt înfrunziți, valurile de vânt verde, mustos, amețitor, țâșnite într-o singură noapte după bum-bum, bum-bum-bum-ul introductiv prin săbiile trompetelor, ieri nu erau decât gogoloaiele cleioase ale mugurilor și praful de zăpadă (mai bine: praful rămas după zăpadă), fin corosiv, iar acum iată minunea desăvârșită după o sunare de goarnă, liberatoare

în fanfara noastră intrau băieții pentru străluciu instrumentelor, pentru uniforme, pentru parade - toate pentru fetele de la Domnița Ileana; mulți învățau muzica în general la fanfară, dar eram elevi care stăpâneam un instrument; vioară, pian, flaut, acordeon, și nu aveam sentimentul descalificării, trecând - nu coborînd - la unul de

suflat, fanfara era și ea orchestră, echipă, apoi era *zgomotul*: când ești tânăr, iubești zgomotele, zbieri, răcnești, îți place hărmălaia... ; dar mai era ceva și la asta m-am gândit abia aici: la repetiții, minutul de încălzire al instrumentelor nu era cu totul deosebit de încălzirea instrumentelor într-o orchestră simfonică: acordajul, gamele, repetarea unui pasaj dificil; - număi că fanfara noastră făcea repetițiile în sub-solul liceului, peșteră care deforma, vicia sunetele... însă când era atacată o bucată, se petrecea o reacție... chimică: același aer, în aceeași cavernă se încărca de sunete strâmbe, schilodite, dar care se așezau altfel, se grupau pe simpatii în jurul nodului, nucleului, atunci prindea(u) a zumzăi de energie, de încărcătură și nu doar în vederea unei explozii, ci în a unei fixări, liniștiri, stări - astfel se concentra timpul, acela fiind acord autentic, absolut, succesiunea tindea spre simultan, atunci, acolo nu știam asta, dar mă bucuram de vigoarea, tinerețea, zgomotul, prietenia - fanfara, ca și echipa de fotbal era mai puțin pentru muzică-și-sport, cât o formă de viață - socială ca biserica, cârciuma

Eram în vacanța de vară de după anul întâi, duminică spre prânz, teodora apucase să mă plictisească bine, terorizeze bine-bine, tocmai mă întrebam dacă n-am să-i scap o palmă peste fund, ca să-i potolesc agresivitatea, când am auzit prin fereastră, în uliță, fanfara sașilor. Nu-i mai auzisem glasul demult, din copilărie, dinainte de deportarea lor în Rusia, pe atunci număra vreo cincizeci de instrumente - păreau a fi tot atâtea, cu aproximativ aceiași suflători, dar acum era îmbătrână, îmbolnavă, nu mai lipsea decât să se sprijine de garduri - adevărat, cânta un marș funebru, înmormântau pe cineva, era departe de noi, distanța și funebrețea pot produce asemenea iluzii auditive, deși nu, aveam urechea formată, împrejurarea mă făcuse să știu: fanfara era pe moarte, pe ea o duceau la groapă - Teodora care, în primul moment pârțaise din buze și săltase din umerii ascuțiți în semn că ei nu-i pasă nici de aceia, venise la fereastră, urcase pe toc, așa cum se găsea, în cămăsuță de noapte pân-la brâu, însă tot ea a reacționat prima: a dus o palmă la gură apoi s-a prelins jos, pe parchet, m-a apucat de picior, mi-a căutat o mână

- Auzi?, m-a întrebat înfricoșată, căuta în jur un loc de ascuns, s-a ridicat a dispărut, a revenit, îmbrăcată

între timp fanfara cotise în șosea, o vedeam bine, acum vedeam și sicriul, tot Willy Schumann era în frunte, cu pistonul, dar Doamne, cum se mai schimbase; deși hainele aș fi jurat: erau aceleași, aceleași cizmele, cravata, atât că acestea nu însoțiseră trupul în micire, gârbovirea lui - Willy merge în frunte, ținând pistonul cu o singură mână (era singurul dintre sașii din împrejurimi care cânta la un instrument cu pistoane), dar când îl înălța la buze capul nu i se mai dădea mândru pe spate, iar suneteul devenise geamăt ostenit, fals și iar mai făcea câțiva pași fără trompeta lui, eu cunoșteam marșul, știam când are să intre iar strigătul sticlos al alamei

- dar desigur, istoria călcase în șenile instrumentele sașilor, trompeta lui fusese și spartă și își făcuse în pavilionul ei cuib de păsle un șoarece, ori gâtul lui Willy fusese găurit și îndopat, el însuși își dădea seamă și mâna îi cădea cu tot cu instrument pe lângă șoldul nesigur, scăpătător

- Auzi?, făcea Teodora din zece în zece secunde, scuturându-mă de mână cu amândouă mâinile. Auzi?

Auzeam, vedeam și nu mai interesa mortul, ci Willy, fiindcă el și ai lui ne anunțau, ca să nu fim luați prin surprindere

în urma lui vreo cincisprezece instrumentiști - mai degrabă: instrumente de care se agățau niște foști oameni - trombele măcăiau în contra-contratimp una față de alta, clarinetii piuiau, ba prea ascuțit, ba cu totul stins, fâșâit, ca burduful spart, trombonii bâriau și ei, ca la colhoz, iar tuba călca pe două note străine și într-un ritm urmînd a fi inventat; în cimitirul ambulant de reformați, de supraviețuitori, de strigoi se aflau și vreo trei puștani: ciolănoși, speriați și hotărîți, avea freza încă brăzdată-ud de pieptene, cu invariabila meșă piezișă pe frunte, dar ochiul meu de fanfarist îmi spunea că nici ei nu suflă în instrumente, ci sug muștiucul, mai degrabă din respect față de bătrâni, decât din necunoașterea partituri

când au ajuns în dreptul ferestrei, Willy a înălțat mâna stîngă până la umăr și a zâmbit a salut - ca trase de o sfoară toate instrumentele și-au răsucit pavilioanele înapoi, Teodora iar s-a lăsat la pămînt, cu mâinile împreunate și plîngînd cum se plînge, iar după o vreme, când s-a potolit și s-a ridicat, m-a întrebat:

- L-ai auzit? - știam despre cine vorbește: despre Patzak, îl mai vedeam și acum, din urmă - când trecuse convoiul prin dreptul nostru, bătrînul mergea cu un pas înaintea celor din rîndul său și cu doi-trei mai la stînga, de parcă ar fi fost comandant de grup, acum, văzut din spate, arăta și mai straniu: parcă ar fi umblat pe uliță doar jumătate din el, de la tălpi la șale, iar acolo se termina, fiindcă Herr Patzak nu era un cocoșat cîstit, ci un frînt în unghi drept din șolduri - din profil arătase ca o spînzurătoare, picioarele fiind stîlpul, torsul: brațul orizontal, iar clarinetul atîrnînd ca spînzuratul.

- Ai văzut? Ai văzut? Spune, cine era mortul, care dintre ei?

nu știam,

întrebare mi-o pusesem și eu

dar nu mai sîntem la Șercaia, nici la

Sibiu, nici la/cu Teodo'

În celulă.

Oamenii se plimbă, stau de vorbă, își povestesc - acum vorbește Guliman, Igna se zgâlțâie de rîs, dar nu rîsul interesează, ba interesează când rîsu-i plînsu'

au și ei teodorele lor, fiecare câte una,

câte mai multe, primite ori făcute, pe primele topindu-le, turnându-le în forma primei, pe celelalte corectându-le mereu din daltă, azi-măine ajuns să semene între ele și toate să fie catinca, și le modelează din miez de pâine, ca figurile de șah, trăgînd cu ochiul la a vecinului: a lui e mai cărnosă, mai pieptoasă, mai bucoasă, deci mai frumoasă, hai s-o fac și pe-a mea așa - și o fac: cu cât e mai multă, cu atât mai femeia-meă - se întîmplă ca uneori cineva să povestească vecinului de pat o chestie cu femeia lui și abia când ascultătorii izbucnesc în rîs, să-și dea seama că chestia fusese povestită de altul - cu a lui. De alții. Toți.

Văzîndu-l pe Ilarie apropiindu-se, Guliman îi face cu ochiul, le face și celorlalți, se trage pe pat o idee mai acană, arată din ochiul sbîrcit. În timp ce Ilarie urcă la cucurigu, Guliman rezumă:

- Le țineam studenților o conferință în problema vitală a unei babete care se-ncadră pe post de soacră...

Ignă își bolovănește ochii, se apucă de pîntece și se zvârle iar în rîs, cu gingiile dezvelite pînă sub nas, cu ochii închiși.

- Bă băietel!, îl bate Mocanu peste obraji. Tu, când ieși, să te cauți, ai ceva la bilă, pe-onoarea mea! - și-și face cruce.

- Las'-să rîdă, ș'ce dacă rîde? intervine Ghinea. Rîde pe banii lui - este, dom Ilarie?

Ignă s-a domolit, își șterge lacrimile.

- Zi-i mai departe, Nicușoare, îl îndeamnă Mocanu.

- Aș zice mai cu drag dac-aș bea o țigare dă tutun - care dai o treiță? - își rotește privirile prin celulă. Zici că-i jignești pe băieți, nea Mocanule? Una la doi, o făcăm poștă...

După multă târguială, ceartă, înjurăturală, Mocanu dă fiecăruia câte una (treiță) întreagă. Ies pe dată de pe unde au fost dosite țigarele: din lemn, din os, din metal, din tuburi de pix, unele adevărate bijuterii, încrustate, înflorate, împodobite cu ineluse de alamă, de aluminiu, de plastic... Guliman ia între dinți saxafonul, așa-i zice țigaretului-pipă. Scoate neagra, fixează ața de degetul mare al unui picior, nasturele de sticlă, învîrtit de mișcarea du-te-vino a aței ciupește dintr-o cataramă de fier moale, improșcînd scînteii - le culege într-o cutie de polivitamine în care se află iasca, pânză incomplet arsă. Guliman își aprinde treiță vîrîtă-n saxafon, trece focul celorlalți.

- Mamă-doamne, ce gagică, putoarea! - zice cu privirea tulbure.

A vorbit, n-a vorbit? Poate-n gînd.

Oamenii fumează de parcă s-ar ruga; sau de parcă altceva. Sug cu grijă și cu spaimă, privind cu ochii încrucișați cum se topește foita și inspirînd fumul atît de adînc, încît la expirare iese doar părerea fumului. Numai cu acest prilej s-a alăturat grupului și Lemnaru. Nea Ilie își umple întîi gura cu fum supt ușurel, pînă face buci la fâlci, îl ține o vreme, ochii i se îngustează; apoi sloboade cu pocnet umflătura și între buze i se rotunjește o gaură cât să intre un creion; prin ea trage, fluierat, aer; și trage și trage, trupul îi crește, se înalță; apoi nu mai trage,

încinde plămâni - are din cei cu supapă - și după multă vreme, prin gura, de astă dată răsfântă ca o pâlnie, sloboade aerul. Îl verifică, dându-i drumul câte puțin, supraveghindu-l cu ochi încrușați. Nu, nu e decât aer curat, fără fum - și atunci poate duce iar țigara la buze.

- Bre nea Ilie, într-o zi ai să faci: poc!, ș-ai s-arunci pârnaia-n aer - nu te mai ooomfla atâta, îl povățuiește Guliman. Mersi nea Mocane și omagii acasă. Nea Iacobe, ți s-o fi făcut și matale pohtă, fă-te-ncoa, să-ți dau să tragi o dată de la mine... - arată spre cu totul altceva și oamenii izbucnesc în hohote.

- 'Te-n mumă-ta, țăgane!, vine târziu glasul bătrânului.

- Parcă vorbeai de-o babetă, intervine Ilarie, diversionist.

- Așa, așa, te-am făcut cu tutun, acum povestește!, zice Mocanu.

- Ho, că nu ne dă ăștia-afar din pușcărie!, face Guliman - și se pornește pe povestește, lung, larg, cu ocoluri, cu uitări...

- D-apăi de Târgoviște zăceai, țăgane, acum zăci că Câmpulung - mințăști ca on porc!, țășnește bucuros glasul lui Iacob.

Guliman se oprește, se înserează.

- Altă treabă n-ai, decât să te bagi în discuția oamenilor? (Ghinea).

- Da dacă mințăște. Și că mă omoră - no, haida-ncòce, mă, de zăci că mă oməri tu pe mine!

Haida, mă țăgane bolovane,

Tri păduchi și tri ciocane,

Ciocanèle ciocănește,

Păduchia de cur te ciupește!

Trec multe secunde. Apoi celula explodează într-un uriaș hohot de râs. Scârțâie paturile sub trupurile cuprinse de spasme. Se râde până la leșin, cu chiote, apoi cu tuse chinuitoare; hohotele stinse pe încetul izbucnesc iar, de astă dată urcînd în trepte. Unii repetă versurile bătrânului, ba chiar îl consultă pe autor dacă așa e corect, Iacob e în culmea fericirii, măsoară cu câlcăie bine înfipite spațiul dintre paturi, de parcă tocmai l-ar fi cucerit de la adversarul răpus în luptă dreaptă. Râde și el, dezvelind dinți nebănuți de mărunți și de albi.

- E-te la el... Io-te la ei, dom' Ilare, încearcă Guliman nefericit, dintr-odată dezorientat. 'Ce că... Aiurea! - încearcă să le imite caricaturînd, hohotele - fără efect. E-te, na... - se uită cu spaimă la Ghinea, la Mocanu, la Igna, care l-au părăsit, au ochi-urechi doar pentru Iacob.

- Ce dădu din el nea slănină!, face Ghinea, admirativ, cu lacrimi.

- Cum? (Mocanu). Ciocanele ciocănește și păduchia te ciupește?

- De cur, corectează Igna, care are ținere de minte. Io-te-așa, nea Georgică: Păduchia, ei de cur te cam ciupește!

Din nou râs sălbatic. Nu se mai știe de cine, de ce se râde. Se lasă în voia râsului și Ilarie. Și Lemnaru râde - cine știe de când nu l-a văzut cineva rîzînd. Igna care mugise ca un junc, tăvălindu-se, cere:

- Ia mai zi-o, nene!

Iacob asta aştepta: o mai spune o dată. Acum se râde mai puţin, Guliman câştigă teren. Când nimeni nu mai râde, Guliman tuşeşte, dregîndu-şi glasul, îşi zvâcneşte mâna lui scurtă spre tavanul boltit:

- Doam'lor şi don'lor, cedaţi-mi şi mie niţal cuvânt - vă mulţumesc. Şi...

*Foaie verde de sulfină
Nea Slănină, nea Băşină,
Mi-o zăsăşi, mânca-mi-ai pula,
De face mişto celula...*

Mocanu trebuie să intervină cu autoritatea de şef de cameră - pe lângă Igna chiar cu câţiva ghionţi - ca să fie păstrată liniştea. Guliman, adevărat orator, aşteaptă calm restabilirea "condiţiilor" şi abia după ce se potolesc toţi, continuă:

*Foaie verde gardian
Mă luaşi peste ciocan,
Mi-o zăsăşi că sunt ȋigan,
C-am păduchi la macferlan,
Că ciocanu ciocăneşte
Şi păduchii mă ciupeşte...*

- Aşa, nea Nicule, nu te lăsa!
 - Ei, nea Iacobe, ce răspunzi la asta?
 - ...mumă-sa de ȋgan borît...
 - Daţi-mi voie, stimabililor, honorabililor!
 - Pst! Linişte - dă-i mai departe, Nicuşoare!
- Guliman înalţă iar mâna - şi glasul:

*Foaie verde de susan,
Află, nene Iaco... ban
Că prefer să fiu ȋigan,
Hoţ cîstit şi cu ciocan,
Decât ca mata, ȋăran
Şi turnă... Ciri...*

- Turnător, ce mai!
 - Car' zăci că io-s turnător, bagu-te-n mumă-ta de răgăţan!
 - Plimbă ursu şi nucleaz-o - zi-i, nea Nicule!
 - Nicuşoare, fii atent, domle, acia tre' s-o 'fârşeşti aşa:
- Foaie verde alior,
Decât ca tine-un împuţit dă turnător, băi nea Iacobe!*
- Hă-hă-hă! Ai pleznit-o, Ghineo!
 - Ce, Mărine, n-am zis bine?
 - Ca să împăcăm vaca şi barza, o încheiem aşa, propune Guliman:

*Foaie verde procoror
Iehovist şi turnător!*

- Pe cin' faci tu de turnător, ȋăgane? Ba tu!
- Gata, linişte!, cere Mocanu, pocnind din degete - apoi:

Foaie verde trei lipane,

Dă-i 'nainte, Gulimane!

Iacob strigă spre Guliman, sacadat:

Fòie vierde tri lipane

Bagu-te io pe tine-n mumă-ta, borîtule de țâgane!

Apoi se vâra în bârlog.

- Aia-i poizie?, face Mocanu. Fii atent la Nicușor al nostru...

- Gata, nu mai servim, s-a epuizat...

Guliman face nazuri. Știe să aștepte, măgarul. Pe malurile Gangelui va fi învățat să nu se grăbească - nu mai știu pe cine am auzit spunînd că cel mai potrivit calificativ pentru țigan este: *iute*. Țiganul se naște iute, trăiește iute, iubește iute-iute și moare iute; se hotărăște, se deshotărăște iute, va fi ea viața gravă, serioasă - dar iute - și iute-l pe Gulimaniute, cel mai țigan dintre gulimani, cum știe să fie și iute-pipărat și dulce-cumpătat, are echilibru, magraonul, nici el nu-și dă seama, viața lui e iute-țigănească, dar pe dedesubt: altfelă - nu voi fi cunoscînd eu la țigani, sau ascunde el cu grijă, de ochii mei, de-ai lui

uite-l: după ce a lăsat să creadă că i s-a închis gura - a deschis-o; după ce a lăsat să se creadă că s-a epuizat, iată-l mulgîndu-se îmbelșugat - în versuri, colorat, parșiv, cum ne place nouă pușcăriașilor, spunînd pe nume la toate celea și nu e vulgar și face pe miratul că ne mirăm de ce-i iese pe gură - va fi spus cineva că țiganul are geniul limbii române? o spun eu; că românul, fie el grec, bulgar, ungur, jidan - tot țigan?; desigur, e multă pleavă, dar în celulă avem tot timpul, o să alegem grăunțele - dacă o să mă apuc de scris, ca orice pușcăriaș care se respectă, imaginîndu-și că e suficient să ai ce povesti, ca să faci literatură (deși fără poveste nu poate fi proză), atunci o să scriu povestea vieții lui Guliman, zis Porumbelul, zis Pendulul, zis Navetă, zis Moș Ajun

asta face el de să tot fie treizeci de ani: umblă de colo-colo, pendulînd între închisoare și afară, duce vești dintr-o parte în alta, totdeauna bune și, presupun: de regulă, mincinoase - ei și? - la început a făcut naveta de nevoie, venea iarna, afară nu avea adăpost, așa că-și aranja un séjour la căldurache, dar calculînd cu precizie speța, cum zice el, să nu fie dat pe poart' afar' în toiul iernii, dar nici să-l apuce frunza la umbra jilavei; după două-trei pendulări nu s-a mai putut opri; apoi și-a aflat chemarea; de cum se liberează, colindă adresele, asigurîndu-i pe cei din familia husănului că acela-i bine-sănătos-are-moralu-escelent-și-se-gîndește-la-mneavoastră-că-ce-oți-fi-făcînd, iar la întoarcere (la bază...) îi spune-transmite pușcăriașului că ai de-afar' (mai ales partea femeiască, mai puțin mame, surori, fiice, mai multe neveste, ibovnice) te-așteaptă-cu-credință-ți-a-luat-costum-negru-pantofi-de-lac-făcu-și-cerere-de-grațiere - adică exact ce ne lipsește, ce dorim

minte de stinge, pușlamaua, dar minciuna lui e sfântă, ne făgăduiește, ne dăruiește pajiștile Edenului cu păsările,

fluturii, râurile de vinaț, munții de cârnaț', cùrii și búcùri(i)le și țâtoanele și mamămamă-le cantitative, augmentativate și pe deasupra pacea de afară - dar cu ce preț?, ei, cu ce preț: el nu practică, oferă ca din-partea-casii, dar numai Dumnezeu știe (el nu) cât absoarbe, cât filtrează în ambe sensuri, noroi și porcării și oboseli și prostii și trădări și uitări, liberînd, alternativ (după facultăți, zice el) dpoar apal ca lacrima, speranța

Guliman: un țigan borît, palavragiu, lăudăros, fricos, se căciulește în fața unor gardieni pentru un chiștoc, ia la mișto numai pe cei cu care-i merge, un leneș - ce, n-ar găsi afară de lucru?, e frizer bunicel are mână ușoară și mai ales conversație, ca hoț e lipsit de talent, ăsta-i Guliman, un păduche, o flegmă, un căcat-cu-moț

dar,
Doamne, ce s-ar face lumea fără el? muierile de-afar' și-ar pune poalele-n cap fără opreliște, n-ar mai veni nimeni, nu să le certe, doar să le anunțe că ăla are moralu-escelent-și-se-gândește-la-mneavoastră și ce s-ar face ăștia de-aici, din groapă, fără știrea cu așteptatul-cu-credință-și-costum-și-pantofi-și cerere?

între închisoare și neînchisoare s-ar căsca prăpastie definitivă, ar veni sfârșitul lumii dacă n-ar exista un Porumbel să facă naveta, Pendulînd, cu Moș Ajunul

a îmbătrânit și el, bietul, de-aia va fi dat în bară astă-toamnă cu potrivirea speței; uite-l pe liberare, acum, în august - ce-o să se facă el cu iarna cât capra în prag?, o să-și scurteze vacanța, o să vină iar la mititica cu Bunavestirea.

Și-a terminat recitalul verificat - nemaipomenit, judecînd după răgetele de răs stîrnite.

Huruie zăvorul, zdrang!, ușa:

- Ce-i gălăgia sta-aici? Scoal' de-acolo, mă! Ce ai? Ce are?

- Ce să aibă!, îl explică Lemnaru pe Igna.

- De ce se rîde - de ce te rîzi, bă?

- Rîd și io, ca omu', zice Igna, adunîndu-se de pe jos.

- Le ținui o emisiunea de-a satira și-omoru, dom' plotoner, îl înștiințează Guliman pe sergent.

- Ș' ce dacă? Ce-i de răs? Șefu' camerii, să fie liniște!

Liniște să fie. Sergentul pleacă. Pe liniște.

M-aș plimba, dar Igna s-a apucat de curățenie. Aștept. Marinică e cam sărac cu duhul, neagresiv, sensibil: îi dau lacrimile la o vorbă bună, îl podidesc și când are el impresia că e luat peste picior. Era un fel de tractorist la el în sat, s-a îmbătat, a omorît o femeie, pe singura uliță a satului trecea o singură femeie, pe aia a strivit-o - o visează, răcnește în somn; atunci s-o fi tîmpit-la-cap cum se zice - altfel e nemaipomenit de serviabil, cum zice însuși (moare după radicale) - care ai ceva de spălat? și spală cămași, izmene; car' ești de servici'?,

face în locul aceluia, ‘mi place activitățile, zice el, printre aceste fiind și citirea ceasului-de-cărămizi; o singură dată l-am văzut ieșit din fire, acum doi ani, în Baltă, când avocatul Istrate i-a spus că e tâmpit, nu fusese el singurul, dar Marinică nu se aștepta chiar de la Domnul Advocat: s-a luptat ce s-a luptat cu sine și cu plânsul, apoi a explodat:

«Dom’ avocat, pân-acum v-am considerat, da de-acum nu vă mai considèr și, -n plus, vă bag în pizda mamei dumneavoastră!»

Cu ciotul de mătură s-a vârît pe sub paturi, a măturat, a șters cimentul cu cârpa udă, intervalul de mai multe ori, iar acum, pe curat, se plimbă singur; inaugurează, cum zice. Și cântă. S-a oprit la fereastră, se uită la peticul de cer de deasupra oblonului și cântă; nemai-pomenit, inadmisibil de fals:

Lo-mheeee-he, loh-me, so-hoooo-ră lhomeeee.

Singurul cântec pe care-l știe, din el doar primul vers. De pe unde ni s-au încrucișat dubele știu: oamenii înceraseră să-l învețe restul, scriindu-i-l pe săpun, pe fundul gamelei, el nu reținuse decât atâta.

Mocanu e primul care nu mai rabdă:

- Mai lasă naibii lomea-aia, Igno, parca-i hăuli pe mormântu lu stăpân-tu, mă doar burta de lume-lume, îmi vine să plâng!

- Plângi!, îl sfătuiește Igna. Ce ai matale dă mine? Cânt și io, aci s’tem toți egali...

- Las’ să cânte!, intervine Ghinea. Cântă dân gamela ‘mitale? Cântă pă banii lui, o fi avînd motive, dă of și dă aoleo, nu dă bine...

- Să cânte, frate, da cântă urât, nu-i el de muzică...

- Oi fi avînd pretenția să-ți cânt și frumos pe deasupra!, zice Igna. Ce, io-s radiu’? ‘S om, cânt ca omu’ - este, dom’ Ilarie?

- Este, Marinică, zic.

- Vezi că și dom’ Ilarie-i de-acord - de vreau, cânt, de nu, nu...

Și nu mai cântă. A urcat la Ghinea, chemat la un șptic.

Iarăși liniște peste celula noastră - acum ar fi momentul să ies la plimbare, în căutarea

Tina tu erai în fața

sau (și) a Teodorei - dar nu, înainte de căutarea mea e plecarea lui Lemnaru

Lemnaru s-a așezat pe patul lui. Pare grozav de mic: trunchi scurt, piept rotunjit ca un borcan. Stă o vreme nemișcat, cu mâinile proptite de marginea patului, cu picioarele vârîte dedesubt; urechile i se, în sfârșit, odihnesc. Se va fi gândind la ceva, concentrat: uneori tresare, parcă ar lua o hotărîre, chiar se apleacă în față, renunță. În cele din urmă leapădă galenții pe ciment, își trage picioarele goale pe pat și, lăsîndu-se pe spate, scoate de sub pernă o traistă peticită. Desface nodurile baierii - iar se oprește. Bagă mîna în trasită - și-o retrage. Nu scoate din ea ce caută, ci răsfrînge, rulează buza trăistii, ca să poată decoji obiectul căutat: ceva lunguieț, învelit în pânză albă. Dezleagă ața crucișă, o face colăcel, o pune în buzunarul de la piept al zeghei;

pânza înlăturată cu delicatețe, ca un bandaj - din jurul bocancilor.

Nu sunt noi, dar pingecele da, au culoarea galbenă a mizeriei, mai alburii spre margine, unde cuțitul a răzuit frumos pătratele albe ale cuielor de lemn. Duce bocancii la nas, îi adulmecă; mângâie pielea neagră. Pune un bocanc alături, dar verifică de câteva ori dacă l-a așezat corect pe pătură. Pe celălalt îl ține în palme ca pe un porumbel. Îl întoarce cu talpa în sus, cu unghia cercetează retezul cuielor albe, blacheul galben din vârf. Se lasă pe-o coastă, cu mâna dreaptă sub cap, cu stânga protejînd bocancii. Nu rămâne multă vreme - se înalță, scoate din aceeași traistă o fâșie de pluș negru, năpârlit; prinzînd în menghinea genunchilor câte un bocanc, îl freacă iute, ușor, lustragistic. Scoate șireturile, le re-pune - altfel. Intră, desculț la Colțul Roșu, de unde iese cu un capăt de rogojină, lungă de vreun metru, îngustă de jumătate. O pune pe pat, ia ciotul de mătură, curăță bine-bine cimentul din fața patului, așterne rogojina. Acum, în galenți, se duce la recipient, își spală picioarele. Scoate din traistă o pereche de ciorapi de bumbac, albi, îi trage pe picior cu precauție. Ia fiecare bocanc, îl încalță. Întâi dreptul. Șireturile sunt strânse, slăbite, re-strânse, înno-date cu buclă și vârite sub carâmb.

O ostenit. Gâfâind, se lasă pe pat. Îl aud: începe o rugăciune. Nu o termină. Se apleacă peste marginea patului, cu o cârpă șterge rogojina. Abia atunci se răsuțește pe șezut și, înainte de a atinge rogojina o mai cercetează o dată, printre genunchii despicați. E curată. Așa că își lipește tălpile de ea - ușor, ușureel.

Lemnaru se înalță pe picioare. E foarte înalt, foarte nesigur, cu ochii foarte albi. Se ține de patul de sus.

În celulă nu se mai aud nici răsuflările. Nu îndrăznesc să clilesc - să nu fac zgomot. Privesc atât de încordat (și holbat) la Lemnaru, încât ratez primul lui pas. Îl prind pe al doilea: își urmărește piciorul pornind, desprinzîndu-se de sol, cu talpa paralelă - ca să nu zgârie pingeaua - plutind curb și așezîndu-se lat. Încă un pas. Încă jumătate - a ajuns la marginea rogojinei. Întoarcerea: pentru Dumnezeu, nu ca la armată, stînga-mprejur, ci așa cum se cuvine în sfinții bocanci de liberare: împărțind lumea în cele 180 grade, ca să nu se frece, zgârie talpa! Când e cu totul răsucit, Lemnaru ridică un picior, cercetează pingeaua: nici o stricăciune, poate continua plimbarea.

Au trecut vreo zece minute. A asudat, fruntea îi-i îmbrobonată, i-au ostenit mâinile cu care se ține de patul doi. Îi tremură genunchii.

Noi îl știm, ne prefacem că nu-l vedem. Dar Guliman, în șoaptă:

- Repetiție, nea Ilie?

Lemnaru tresare. Dacă ar avea mai mult sânge ar roși.

- Eah!, face, nu se înțelege dacă e oftat, scuză, ori ceva-altceva.

- Fă, nene, fă, motive ai - 'iceai că mâne?

- Încă șap'spe ceasuri.

- On fleac de nimic, intervine Ghinea. Acușa vine stingerea, nici

n-apuci să te visezi acasă, că numa ce, zdrang, ușa și: Car' eş' Lemnaru Ilie?, și 'mneata: Io! și el: Mama-tata-baraca!, 'mneata-i dai datili și el: Eș' bărbierit?, 'mneata: Băr'!, da el: Ia sculili și mai băr' o dat'! - și dup-un timp vine iar: Care eş' Lemnaru Ilie? Fă-ți băgaju'!! Și gaaata!

Lemnaru a rămas cu gura căscată, cu ochii atârnați de buzele lui Ghinea: n-a auzit, n-a înțeles nimic. Guliman:

- Și, cam pe noaptea ai'laltă ești acas' - mergi mult cu trenu'?

- Care tren, stă ici, la doi pași, pe Zăpezii, explică Ghinea. Unde pui că și-a făcut pedeapsa aici, douășcinci pe muchie.

- Nu toată, am fost scos de două ori la spital o dată la tribunal...

- De ce te-a ținut atâta la secret?, întreabă Guliman.

- N-am stat la secret, se scuză Lemnaru. La execuție, la comun. Când era să mă scoată la lucru, înghițeam lingura! - și râde.

Pauză Guliman își morfoleşte mustața. Lemnaru se descaltă, adună bocancii, rogojina-mică.

- La ce număr, pe Zăpezii, nea Ilie?, întreabă Guliman. Cunosce pe-acolo, eram în vizite cu o persoană de stătea într-o casă la roșu, cu trandafiri, spate-n spate cu o bodegă...

- Avea leagăn în curte? De bodegă zic - avea leagăn?

- N-am văzut, era întuneric, aveam treabă cu persoana din spate... Avea vinuri bune, bodega?

- Bune. Era a mea. "La Cărbuș" îi zicea. De la bodegă mi se trage: un mușteriu din Domnești. S-a-ncurcat cu nevastă-mea, i-am prins în flagrandelic'.

- Și?, întreabă Guliman, tremurînd.

- Și! "răspunde" Lemnaru, făcînd semnul tăierii gâtului, apoi al crucii. Pe-amântrei - că mai era cu unu'... Ce să fac...

După o vreme Guliman vine pe patul meu. E înspăimîntat, ai zice că e în prima lui zi de pârnaie.

- Auziși, dom' Ilare?, îmi șoptește, nu se uită la mine.

- Am mai stat cu el, cunosc istoria...

- Și te-ai obișnuit cu ea! Țsta nu mai e om - pe-amântrei, face, de parcă discutam despre găini.

- S-o fi obișnuit...

- Obișnuit el, obișnuit matale, brava națiune, halat să-ți vie! Omori omu și te-obișnuiești! Și-ți mai faci și bocancii!

- Și de la mine ce vrei?

- Ce vreau! Să nu-și mai facă bocancii în timpu'. Să nu se obișnuiască, asta vreau - ce, matale te-ai obij'...?

Un pietroi îmi strivește pieptul, nu mai pot respira. Guliman înțelege, îmi ia amîndouă mâinile întra-le sale, se apleacă mult:

- N-am vrut să zic ce-am zis. Să nu mă mai liberez de-am avut intenția - mi-a scăpat... Știu, știu, știu: matale de milă că suferă și nu mai are scăpare - da' ăsta? Lemntănase ăsta, care-și face bocancii? Uite, io-s un stricat, un hoț, un mincinos, un curvar - da'

n-am omorât, de să-mi fac bocancii! io, de fur, mă prinde,-mi ia corpudelict, i-l restituie păgubaşului - da' ăl de ia viaţa altuia i-o mai dă-napoi? Şi dacă se întâmplă, ceasu' rău, întunecare de minţi - recunoşti, domnule! Şi te pocăieşti! Te duci în Piaţa Mare, ca Rusu-ăla de l-ai povestit, te pui în genunchi şi te mărturiseşti la toţi pietonii! Şi-atunci şi toată viaţa ta, aşa consider. Că s'tem oameni şi cum să iei viaţa altuia şi dup-aia să-ţi faci bocancii?

Simt cum mă cheamă uşa, însă Guliman mă întârzie:

- Ăştia or fi ştiind crimaşipedeapsa? N-o cunoaşte, -i analfabeţi, dă-i în mă-sa - vrei să fac anunţare că după numărul de seară ne zici un roman?

- Nu ştiu, să vedem

nu ştiu, să vedem dacă vreau, o să le-o dau, crimaşipedeapsa

- Pe la locul ai trecut?

- Cum de nu! Trecui pe la locul - întâi şi-ntâi la locul mă dusei

- Bine, povesteşte

şi-i atât de dulce să-ţi simţi plânsul gâlgâind în gât şi în timpanele dintr-o dată înfundate

locul e locul: cruci făloase din patră verzuie, de Perşani, cu lespede solidă de beton, cu belciuge de cetate şi fotografii în rame de uşi - deşi mama nu poate fi în partea aceea, locul ei o fi altundeva, în alt cimitir, de unsprezece ani mă întreb şi nu-mi răspund unde-o fi cimitirul românilor, cel săsesc e în spatele bisericii lor, pe povârnişul dulce coborînd spre Apus, până în Vale, toamna, văzut de pe podul de fier, e o minunăţie: gardurile, copacii, tufe sunt cotropite de toate nuanţele de roşu ale curpenilor bătuţi de brumă şi unde Dumnezeu va fi oare cimitirul românesc, va fi ceva paşnic, agrest, aproape vesel, un loc unde să te tot tolăneşti cu draga ta în iarba de doi metri şi să faci dragoste în sânul frunzei-verzi, aşa vor fi supravieţuit ai noştri ca brazii de-a lungul şi de-a latul veacurilor, e-he, câţi pui-de-dac vor fi fost zămisliţi prin buruienile țințirimurilor noastre, acolo unde-i cald şi strămoşii aproape - dar numai înainte ca popa să cosească, însă cu mare grijă, să nu-şi rupă oţelul în ciotul vreunei cruci şi unde-i fi cimitirul românilor în Şercaia

Şi ce va fi mai făcînd mama

- Îţi relatai, da re-relatez cu mare plăcere, că repetiţia-i mama puşcăriaşului - ultima oară m-am dus singur, conişa Catinca era de tură, eu între două trenuri şi-un sfert - dar mormântu-ngrijit, cu flori, crizantine, că era de sezon - numai crucea, să ştii, i-a cam crăpat un braţ, s-a desprins o bucată cam atâta - da-am vorbit cu conişa că-i trimit un pietrar de are o soluţie de lipit piatra - adevăru-i că conişa îmi dete bani de pietrar, dar soarta crudă: m-agăţară iar gaborii, până-n septembrie mă prezant cu husănu

şi cruce de marmoră, da; parcă tot Guliman

adusesse vestea, iar dacă-i de marmoră, trebuie fotografie, pe care i-or fi pus-o? era frumoasă, mama, nebolnavă, neîmbătrânită și avea multe fotografii, cu ea, frumoasă, de când s-a recăsătorit cu doctorul nu s-a mai fotografiat, va fi una dinainte, cu mama frumoasă, vie - însă oricât de vie ar fi fotografiatul, odată fixat în ovalul de pe cruce devine sepia, chipul capătă un aer de tristețe liniștită, de stinghereală resemnată - toate fotografiile de pe cruci se supun transformării, ca și cum crucea ar avea rădăcini și prin ele ar comunica direct cu eternitatea aflată la doi metri sub iarbă.

- Pe Teodora ai?

Tina, tu erai în fața

- Nu-ți relatai? Chiar înainte să mă umfle husanii iară, că m-a trimis dom' doctor cu un coș de prune, te-așteaptă cu credință, costum negru, de stofă englezească, ersteclase, și cum ziceam, îmi dă dom' doctor coșu'...

Nici n-am clipit. De Teodora întrebasesm, de ea îmi spusese că așa și pe dincolo, cu cererea de grație - nu-l opresc, nu-i atrag atenția că ne-am rătăcit împreună, deși nu strică să mă aștepte cineva cu costum, credință, cerere. Nu strică.

- Și altfel ce mai face Teodora?

Guliman înțelege fulgerător s'tuația: nu mă-ntreabă, nu se-ntreabă, re-re-relatează:

- N-o mai fredonează ca-nainte, împușcă francu la radio, c-o mie pe lună.

- Radio? Dar lucra la un spital!

- Fost-ai lele cum ai fost - s-a finit comedia cu doctoru ei. Că 'duia Dora, ți-am mai relatat: s-a lăsat de arhitectură pentru medicină, pentru doctoru-ăl mare, de lucra cu el în domeniu - ca să vezi: ăl de-a vindecat atâta lume de cancer, moare el de cancer...

- A murit...

- El în persoană. Că dânsa nu s-a dus la medicină de dragu medicinii, ci de-al lui, că el era bolnav de cancer și ea și-a zis, las'-că te vindec eu, cu voința mea, cu credința mea, cu...

- Bine, bine...

- Și când ăla decedă, ce și-a zis 'duia Dora: ce rost să mai rămân doctor...

- Idioata! I-di-oa-ta! - am nevoie de spațiu, ca să dau din mâini și dinsuflet, ies în interval. Idioata!

- Nu șade frumos, de ce s-o faci de idioată pe 'duia Dora?

- De-aia! Mama ei de tîm-pi-tă!

Tina, tu erai în fața unei vitrine

cu poșete

fiindcă erai liberă, liberată și tu

- Și tu... Și altfel ce mai făcea? Ea? Duiadora, cum poetic îi zici? Cum mai arată?

- Bine, cum s-arete, mereu se gândește la matală, că am discutat, da' de-arătat... Nu te superi, dar să știi că dânsa nu-i pe forma de-mi place mie...

- E urâtă? Cum anume, urâtă?

- Vorba latinului, gustibusu' nu se discută - o fi ea mișto, da-i cam slăbuță la conformație...

- Slăbuță ori slabă?

- 'Mi permiți să fiu sincer până la capăt? Nu-i mișto, Duiadora, dom' Ilare, ai zice că-i copilă fără formație - nici nu se compară cu conita Catinca - aia femeie, nenicule!

- Că nu-ți place Teodora - fiindcă n-are formație - o fi plăcînd altora.

- Altora, ăi, cum zice franțuzu' - că-l cunoscui și pe el...

- Pe el - pe cine?

- Pe franțuzu' cu care-i în prezent, o duce la Paris, el e-un fel de diplomat - ți-am mai făcut vorbire.

- Nu mi-ai făcut nicio vorbire de franțuz - ești sigur c-o ia la Paris?

- De ce poate fi sigur omu-n ziua de azi... Da să știi: de matală a tot întrebat, zice - fraieri mai ie ăi de-afară, ce-o fi-n capu' lor - zice: Da Puiu mai cântă la pian?

Rădem amândoi, solidari.

- Cântă!, zic. Îi trage la concerte-n fabemol, de nu se vede pom cu pom! Efectuează și turnee, io-s ăla de-i cară umbrela și-l scoate din cazuri, că-i tânăr. Nu, serios, jupâne, 'ice Duiadora - c-așa mă intitu-lează dânsa: jupâne - nu, serios, Puiu are acolo pian la dispoziție?

- I-ai spus, i-ai povestit pianul de cârpă?

- Nu era cazul, nici momentu - zic: Da, are un pian bunicel... - ce s-o mai lungesc... Că veni vorba: mai ai pianu de cârpă de cusui și io la el.

- În pernă. Nu l-am mai scos. Altceva ce mai zicea?

- Ce să zică, bine zice, te-așteaptă cu, ba cu una, ba cu alta, i-am relalat de pe la noi, de matală, i-am zis de conductă, de grevă, de evadarea a doua...

- Ce-a zis?

- Bine, ce să zică, te-așteaptă cu... Dom' Ilare, ascultă la mine, că-s plin de-esperențe: când ieși d-aci, nu povesti ălor de-afară' auto-biografia d-acilea.

- De ce?

- Nu te crede. Tu-ți pui mațele pe masă și ei se uită-ntr-o dungă, de parcă le-ai pune bărbi. O dată, de două, de cinci ori - am ajuns să mă iau la bani mărunți: măi acesta, nu cumva tu chiar spui minciuni când spui ce spui? Mi-am răspuns: nu domnule, adevăru și numai adevăru! Ș-atunci de ce nu te crede liberii? Primo: nu e de crezut, secundo: nu-i adevărat decât ceea ce vrea ei să fie adevărat. Ce mă fac?

Aleg a treia cale, tactica și strategia anglezului: fug! Carevasăzică nu mai povestesc nimic! Nimic!

Pauză. Apoi tot el:

- Cum ieși pe poartă, uită pușcăria, uită tot ce-a fost închis aici, ca visu' rău, altfel, să știi: degeaba te liberezi. Cum ești afară, dă cu buretili. Când o veni ceasul de n-oi mai putea, când oi simți că mori, de nu te dai nițal la amintiridincopilăriacasimorții, du-te, domnule, în pădure și spune la copaci și la veverițe și stai de vorbu cu lupu' despre pârnaia noastră de toate zilele - oamenilor la nici un caz!

- Dar tu? Tu cum faci?

- Eee, păi ioooo... Io-s al'ceva. O duc tot într-o navetă. Asta mi-o fi secretu' de bine, ori de rău, depinde... Ce, n-aș putea să-mi fac și eu un cuib, afară, meserie bună am, păru, barba și la morți crește - femei serioase, cuminți, de-casă: câtă frunză câtă iarbă - ai de zice că toate muierile-s curve, ei este curve, la sufletu de nu-l au! Și să facem și noi nește copilași... Da' dacă m-am profilat pe... mișcare...

- Și altfel ce mai zicea, ea, Duiadora?

După o pauză, Guliman, printre dinți:

- Orvoar! Asta mi-a zis, asta-ți zic - și pleacă ofensat, demn.

Ducă-se. Te-am stors și pe tine, Gulimane, de la o vreme pe ce pun mâna se usucă, seacă, ce să fac dacă, vorba ta, m-am profilat pe

Tina, tu

erai în fața unei vitrine cu poșete, neapărat cu poșete

și dacă Duiadora

n-are formație, formație avea Zeta - ne cunoscusem la un ceai la Universitate, dansasem, doamne, ce bine dansa, parcă aș fi dansat cu mine, era cu atât mai frumoasă, cu cât era basarabeancă refugiată în Ardeal, numai că nu a vrut să se plimbe cu mine, după; așa, nu a vrut, am aflat că era logodită, însă tot a venit la proces, se uita la mine și nu mă condamna, nu mă absolvea

Tina, tu erai în fața

sunt convins că a exagerat Guliman, nu vei fi chiar cu totul lipsită de formații, tu n-ai venit la proces, nu ești o bună soră vitregă, de asta te-am și uitat, am vrut să spun: te uitasem, atunci și bine făcusem: ai trecut la medicină - mediciniștii, în primul an sunteți bolnavi de toate bolile, învățate, în doi căpătați călcătură de profesor în vizită, în trei și patru: pauză, vă gândiți la repartizare și la bani, când terminați facultatea, Hipocrate e o referință livrescă, ați și devenit ingineri-ai-trupului-omenesc, măcar inginerii cinstiți nu pretind că ei fac omului bine, ei fac, repară mașini, voi ziceți că vă gândiți numai la om, la bolnav, la suferința lui, la moarte, însă vă gândiți și la voi, la situația, meseria, faima, gloria, bunăstarea, devenirea voastră ca animal social și funcționar, voi chiar când salvați un om, după douăsprezece ore de operație, sunteți mândri de performanța voastră, nu de viața re-dată, vă priviți în oglindă și vedeți

un atlet al bisturiului - dacă-i adevărată minciuna țiganului că, atunci când a murit acela, tu ai renunțat la medicină - de ce te-ai lăsat de medicină? ce a fost medicina pentru tine?: un mijloc de a-ți dovedi ție că și tu poți - nu poți nimic, în loc să te fi dus la țară, pe lângă tată-tău, oameni ca el mai fac medicină pe vremurile astea, îl interesează oamenii și atunci când nu sunt bolnavi, ba chiar când se întâmplă să plesnească de sănătate - dar tu? - ai plecat la arhitectură

las' că și arhitectii, acești ingineri-ai-cășilor-noastre: atâta vreme cât au fost studenți erau cei mai descuiați, cultivați, jucau rugby, fiind la zi cu ultima carte la modă la Paris (de unde cărțile, albumele, discurile? - de la acel serviciu al securității care a infiltrat marea burghezie și aristocrația română, pe față, iar onorați se simțeau, nu mocofanii, proletăroii, cu burjuii, boerii noștri cei dragi - și campioni ai supraviețuitorismului) cu toții binecrescuți și de o libertate interioară greu de imaginat în timpurile astea, facultatea lor, stat în stat, arta în general, "arta arhitecturii în special" nu au secrete pentru ei...; dar să-i vezi la un an după ce și-au luat diploma: n-ai să găsești slujbaș mai umil-supus șefului decât arhitectul, nici inginer executant mai prost-prostit decât el: când tovarășul bou de la raion îi spune inginerului-inginer să "amelioreze tehnica" mutînd roata din față-dreaptă a tractorului în locul celei din spate-stînga, în cel mai fericit caz inginerul îi răspunde: «Mut-o dumneata!», însă când același tovarăș îi dă dispoziție arhitectului să mute aripa stînga a spitalului mai la dreapta, apoi mai la stînga, cum i se năzare vitei conducătoare, arhitectul bate mental călcâiele: «Se face, să trăiți, așa are să fie, după cum ne-ați indicat! - orice se face, dacă sunt bani și e bunăvoință...» cum să nu se poată face orice în arhitectură, chiar și o piramidă sprijinită pe vîrf - dacă meșteșugarul răspunde comenzii ca oricare croitor, cizmar, tâmplar de cosciuge: face pe măsură?

mai bine

că te-ai lăsat de arhitectură, așa că

erai acolo, în fața unei vitrine cu poșete, neapărat cu

Dom' doctoor! - ai auzit vreodată strigătul, chemarea, scâncetul?, oricum, nu la Medicină învățați, sunteți învățați să nu auziți: Domnule doctoor, dom' doctor!, nu jur că l-am auzit, mai degrabă mi s-a povestit, am citit undeva, însă nu în forma aceasta, de chemare a celui care se află departe, ci de implorare a celui care-ți ține mîna și-ți ia pulsul: Doctore... doctore... - spaima întăie, de părăsire, a trecut, a sficiuit aerul și văzul și a trecut, acum e scâncetul sfîșietor: Doctore, dom'doctor... Doctore, dom' doctore, între noi, bărbții : poți să-mi spui adevărul? prin da sau nu, între noi bărbații adevărul se spune, așa că spune-mi adevărul nostru, al amândurora, minciuna noastră cea de toate zilele, adevărata - dar voi n-ați fost învățați să spuneți bărbătește minciuni adevărate, vi s-ar cere peste

poate, din moment ce, începînd de la examenul de admitere sunteți chestionați în probleme de anatomie, de chimie, iar mai târziu din aceleași, amănunțite, rar de tot câte un profesor demodat, depășit, luat peste picior vă plictisește cu parantezele lui “umanitariste” (ce oroare!, ce comicărie!) și chiar dacă timp de trei secunde boșorogul vă face să gândiți că meseria voastră nu e meserie, ci mult mai mult, secundele, trei, trec și voi rămâneți, vorba poetului, nemuritori și reci.

Eram prin Baltă când cineva a pus mîna pe o zdreanță de ziar și a citit că doctorii din Belgia declaraseră grevă...

- Nu se poate, e ziar de-al lor, MAI, tipărit special pentru noi, cu știri false!

- Numai la politici bagă știrile false.

- Ce strică să credem și noi, dreptcomunii, că occidentu-i iadu pe pămînt?

- Ce-are iadu cu medicina? De doctori scrie: că s-au pus în grevă.

- La ei, care cum i se scoală, grevă - ba pentru una, ba pentru alta.

- Bine, frate, libertatea de grevă e una, dar ziceam că doctorii nu se face să facă grevă - cum să facă grevă un doctor?

- La ei și căcănarii se pune-n grevă. Și curvili: strînge cracii, nu te lasă să le înți, ‘ce că-i dreptu lor sfînt, sindicatu lor, roșu, sece-reșiciocan, de plătește cotizație, ia cuvîntu...

- Seriooooo? Și ele?

- Bine, scrie la Scînteia, de astă dată ne facem c-o credem - cum, fratele meu, să te pui în grevă, pentru un cabinet?

- Păi da! Să-i dea cabinetu-napoi, să i-l restituie.

- Nu neg, dar zic că nu-i bine, nu-i drept, nu-i just, na. Un doctor trebuie să fie ca un preot, frate, cum au fost la-nceputuri, doctorul e Cristosul ălor de suferă și unde s-a mai văzut un Cristos să se pună-n grevă?

- Las’-că și fără grevă... La noi în sat...

- Și la noi...

- Dar la noi, la policlinică - că avem și nițal spital

- La noi...

- La voi, la voi, ce s-alergi atîta, n-avem noi, la pârnaie doctorii notri în uniforme de MAI? Păi Oprea...

- Ce-l bagi pe criminalu-ăla? Oprea-i sanitar, nu doctor.

- Și ce, scrie undeva că sanitaru poate face injecții prin pantalon, pe bandă rulantă? Că sanitaru ține în stînga seringă, în stînga ciomagul, în loc de tampon de vată - și te croiește, ca să te vindecî iute?

- Zicem că ordinu... Toți are grad, uniforme, mai întîi e militari, dacă mai rămîne loc, face și ceva medicină...

- Fugi, nene, cine-i om poa’ să aibe cinci uniforme una peste alta, om rămîne, se pișă pe ordin, ori se fofilează - îl mai țineți minte pe doctorul Paraschivescu?

și Guliman povestește Povestea Doctorului

Paraschivescu

Ai auzit-o, duduie? Ai aflat cum poate fi practică medicina, chiar dacă ești ofițer de securitate - vai, riscând să intri alături de cei cu care te-ai făcut complice, dându-le, totuși, o aspirină, totuși, un sirop de tuse, totuși, un regim de distrofie... Ascultă-l în continuare pe Guliman, povestind Povestea doctorului Sin și a directorului Goiciu de la Gherla:

- ...Și 'ice, car' te-ai cerut la mine? Zic: io, să trăiți don' doctor, mă doare ficatu ceva de speriat, Unde - aici?, mă pipăie el, su' coaste, în dreapta - și, jap!, un croșeu de stânga, de mă face cârlig. Stai așa, să-ți mai dau o doză... Săru-mâna, dom' doctor, nu mai dați, că m-am făcut bine! Zice el: Cască gura! Se uită el ce se uită și numa', fleoșc!, îmi împușcă o flegmă până-n fundu gâtului: Ce mă-ta-ți pute gura-n halu ăsta? Duc boneta la gură, scuip acolo: Am dinții stricați, dom' doctor, zic da problema-i ficatu... A-ha, ficatu... - și jap, tot o stângă. Te mai doare? Da când ai vorbit în celulă și-ai zis de mine că-s Menghele, nu te durea? - încă o bulină, de stânga, de sufletu' ficatului. Și numai ce răsare Goiciu... Ce-i cu tine-aicea, mă? Fac și io nițică inspecție, zic. Al dracu', Goiciu, mă cam simpatiza, începe să râză. Am o convorbire cu dom' doctor Menghele, îmi scapă mie, nu știu cum... Goiciu se pune pe răs, doctoru Sin se făcuse ca un căcat dezghețat... De ce-i zici Menghele, mă? Păi, zic eu, că tot nu mai erea întoarcere, dânsu mi s-a recomandat așa. Și iar s-așterne Goiciu pe răs și dintr-o dată se face serios: Fii atent, to'ar'șu doctor, să nu te prinzi că le faci vreun rău deținuților mei, de-i am cu inventar, că dracu te ia! Și-așa zbiară reacțiune că îi torturăm, că nu ș' ce le facem - bagă de seamă! Când aud chestia asta îmi zic că vine decretu' - aiurea, decretu', poate regretu', a doua zi, pe 14 iulie se-aprinde revoluția de la Gherla - ziceam de aia din '58.

Cu doi ani mai devreme, în iarna 56-57, după Interne am fost mutat la Malmaison - acolo nu m-au mai anchetat, am așteptat, am așteptat... după trei luni, fără un cuvânt de explicații m-au trimis înapoi, la drept-comun

Tina, tu erai

îmbrăcată în negru, în negru și ea: vreau să spun: avea un jersey negru - două secunde, nu mai mult, două secunde durase întâlnirea noastră, durează și azi, limba-ciocan izbise buza clopotului atunci, sunetul durează și azi - și va mai dura, muzica mea, plină de armonice, pe o singură notă

mă scosese la program gardianul meu, de pe partea celularului dinspre Calea Plevnei, însă când ajunsesem la capăt și făcusem la stânga, spre... program (ei chiar closetului ca încăpere îi spunea: "program"), însă gardianul de pe partea cealaltă fusese mai iute - dar nu destul: printre nas și rama ochelarilor pe care o mișcam cu pielea obrazului, cu nasul, îl văzusem pe

deținutul celălalt; era o cealaltă; al meu m-a oprit, m-a tras îndărăt, m-a înjurat (pe mine!) și a tras în fața ochilor mei orbi, perdeaua - aveau în dreptul "programului" două, ca niște ecluze - așa că am stat și am așteptat, cu oala în mâini; stăteam drept și-mi curgeau lacrimile șuvoi arzător pe sub ochelari, al meu se certa cu al *ei*, în șoaptă, se amenințau cu raportul la comandant, pentru gravă-neglijență, al ei se oprea din când din marea dispută de idei și striga spre "program":

«Hai, cucoană, cată-te-odată, nu te mai mocoși!»

al meu părea mai rezonabil, zicea în șoaptă că era el la rând și că celălalt se băgase peste, totdeauna făcea așa

și eu plângeam cum se plânge, ochelarii se umpluseră de lacrimi, scăpau în țâșnitură când încrețeam nasul, trebuia să țin pleoapele strânse, al meu le va fi văzut, fiindcă a întrebat, în șoaptă; «Te-am călcat, când te-am tras?», eu am dat din cap că da, iar când *ea* a ieșit și a fost dusă de al ei, bocănind din tocuri de femeie, al meu m-a apucat de braț, m-a condus grijuliu, m-a lăsat înăuntru mult, iar când ne-am întors de la celulă, parcă ne-am fi plimbat de braț, nu ca la politici, trăgând gloaba de căpăstru și oarbă.

În celulă întors, am putut vedea bine, fir cu fir, am descompus mișcarea și muzica am desfășurat-o - o tot desfășor de-atunci - și iat-o, în mare:

avea jersey negru, cu gât, nu-mi dădeam seama ce vârstă, din pricina ochelarilor care-i tăiau obrazul pe orizontală, lungindu-i-l cumplit (pentru întâi oară vedeam pe cineva cu ochelari-de-anchetă), dar jersey negru sigur avea și păr lung, de culoare deschisă, jerseyul avea mânecile înălțate, așa că i-am putut vedea bine mâinile, locul mâinilor e mai încolo, o să mă întorc la ele pentru finalul deschis, am spus, deci: jersey negru, acum spun: fustă gri, de fresco (aveam și eu o pereche de pantaloni din acest material de vară, aproape sită, ca să circule aerul și să-î țină fresco omului - și femeii), de unde concluzia că fusese arestată vara, deci de câteva luni bune, o spuneau petele, pe nădragii unui om nu se remarcă, bărbații sunt neglijenți, chiar murdari - dar femeile? - să fie petele de la mâncare numai?; apoi ciorapii de mătase: aveau mai multe ochiuri fugite decât ne-, oprite cu intervenții de ată kaki și mai avea ghetete îmblânite, de unde concluzia că fusese arestată cu fusta, într-o vară, ghetetele le primise iarna, nu mergeau împreună, nici calendaristic, erau roase până la alb la vârfuri și în partea dinspre înăuntru a călcâielor, i se atingeau în mers, iar piele ear și crăpată numai într-un anume fel, numai de urină carpă astfel pielea, am învățat între timp și picioarele izvorau ca niște lujeri din ghetete, ciorapii ciuruiți de găuri și de ată kaki și nu erau deloc urâte picioarele, din contra, și în muzică lucrează contrastul

prin contrast o susținea, puneă în valoare și fusta pătată de atâtea gamele, într-un fel ochelarii, dar ochelarii prea defor-

mau sugrumau obrazul dînd impresia unui cap în 8 poate și din pricină că părul se înfoia sub panglica de elastic în partea de sus și mă gîndeam eu în sinea mea profund că femeia este altceva decât bărbatul, mai ales pentru că atunci când i se pun ochelarii de anchetă chiar de ar avea mâinile în cătușe tot și-ar aranja bareta ochelarilor scuturînd capul și deși oarbă tot s-ar privin în oglindă

jerseu negru șolduri înguste,
picioare alunge de sub negrul jerseului brațele-mâinile cu carne albă și lustruită și străvezie de marmoră bună mâini cum nu mai văzusem dar le știam erau mâini care știau să vorbească și să tacă fierbinți și răcoroase parfumate cântătoare mâini-floare mâini-femeie

iar acele mâini
trimise pe pămînt să ne cînte să ne mîngâie să ne vorbească să ne tacă
să ni se așeze pe frunți incendiate de spaime

mâinile sprijineau dreapta
pe toartă ca toarta unei cești de ceai străvezii cealaltă mână lipită de rotundul vasului lipită în felul acela învățat și nepăsător cu inelarul și mijlociul apropiate cel mic și indexul resfirate mâinile mâinile purtau ca pe o amforă

burduhoasa hoaita scârba împruțita oală cu urină
Acesta fiind păcatul.

Tina, tu erai în fața unei vitrine cu poșete, neapărat cu

jerseul
negru, fusta de fresco; ciorapii cărîți cu kaki, ghetete roase - și, acum văd: călcâiele scâlcâiate - mă opresc la doi metri îndărătul tău și privesc intens panglica de elastic a ochelarilor

Tina, tu erai

păcatul vine
dinspre ei, criminalii care vă bagă la pușcărie și pe voi, pușcăriile e numai pentru noi, bărbații, murdarii, nesimțiii, porcii, păcătorcii

- Să-l întrebăm pe dom' Oscar, dom' Ilarie-i ocupat, doarme, da și dom' Oscar tre' să știe, că și dînsu-i 'telectual

Pe Oscar să-l întreb, chiar dacă-i ocupat: doarme, el trebuie să știe, fiind cel mai 'telectual dintre cei întâlniți aici, la drept-comun, a făcut întâi șapte ani la politici, arestat de ruși, în Ungaria, voia să ajungă la Paris, dar ce-are să-mi răspundă el despre femeie, deși se spune că ei cunosc femeia mai bine decât noi, ceilalți, fiindcă o privesc - uneori - dinăuntru

Pe Oscar să-l întreb, mai bine zis să-i comunic ce cred despre Ulise al lui Dante, mult deosebit de al lui Homer, Ithaca odată atinsă se dovedește a nu fi cea căutată

însă Oscar era mereu ocupat, dormea, așa că i-am putut spune fără jenă că pentru mine, carte de căpătâi a rămas, din copilărie, "Insula misterioasă" de Jules Verne, ea mă ajută să-mi explic muzica - anume, cume?, anume n-aș putea spune, pentru

moment, dar când el va fi dezocupat, o să încerc: călătoriile mele nu-mi sânt pricinuite de necesități-interne, ci de viața asta, nenorocită, nu atât de externă pe cât ar dori-o oamenii, călătoria nu este neapărat semn de neliniște fertilă, neliniștea are o durată limitată, ține din momentul pierderii unei iluzii până în cel al găsirii altei iluzii - cam așa cumva, mă descurc eu la fața locului, în focul discuției, atunci când Oscar o să nedoarmă - și i-am mai comunicat: o neliniște permanentă ca și o călătorie nesatisfăcută sunt suspecte, trădează o lipsă, înăuntru, de aceea călătorește în afară, nădăjduind să se umple (cu aer...), Kant nu a părăsit în viața lui Königsbergul, dar e ciuruit de drumuri, călătoria nu e neapărat: spațiu, melodie, ci pauză, mai degrabă intermezzo, pod care leagă - după ce le-a separat bine - malurile, ei da, podul, podul, podul

I-aș mai vorbi lui Oscar - dacă n-ar fi atât de foarte-ocupat - despre Biserica Neagră din Brașov, cea neterminată și totuși, mai rotundă decât sfera proiectul nedesăvârșit, fiindcă promite continuare, o continuăm noi, după nevoie, uite, dacă eu mi-aș face o piramidă (ipoteză de lucru), mi-aș face-o gata-neterminată, aș lăsa-o deschisă, cam ca Recviemul de Mozart, cam ca Die Kunst der Fuge a lui Bach, rămasa așa cum ne-au ajuns, nu din voința autorilor, ci din întâmplarea-întâmplătoare a morții lor, moartea le încoronat opera, prin deschidere, lui Bach i s-a oprit resuflarea pe acea notă-neterminată, trambulină, pod, cum ar fi acordul treptei a șasea: la-do-mi din Do, care, obișnuit, urmează dominantei (sol-si-re), iar dominanta cere insistent rezolvare la tonică, la bază - or: după încordarea dominantei, în loc să ne ducem la odihnă, în tonică, alunecăm în a șasea - acord minor, plăpând, evitator, înșelător, neliniștitor, prelungitor

e-he, când o să mă

fac mare, o să scriu o piesă numai din

atonaliștii au distrus nu doar

tonalitatea, ci reperul și unde nu-i lege, nu-i nici păcat, totul e permis

- Masa, fraților, masa-masa!

[...]

Sâmbăta aplecată spre asfințit, când el se aduna de pe drumuri, se spăla cu râvnă în urechi, pe picioare, îndura îmbrăcatul în cămăși curate, mereu mai strâmte și mama: Unghiile și dinții!, el trebuia să-și înfrângă nerăbdarea, să-și, întâi, cioplească unghiile, apoi să se spele pe dinți, dar nu apuca să-și clătească gura de frigul cu țepi al pastei că se și auzea, din uliță, corul kinderilor: Puiu, viiii?, înălțînd spre cer întreabrea, făcînd-o ascuțită, însă el nu se clinea, până nu se arăta și glasul ei, singur, Hanelor îl chema numai pentru ea, din două bucăți: Pui-uuu!! - atunci, da, înălța cappul, curba gâtul și necheza: Ni-ho-ho!, apoi se năpustea pieziș, spre poartă, cu coama și coada fluturînd, mai avea pastă pe obraz, își rotunjea gura, trăgînd șuiert aer, ca să înmoaie piperul de frig - dar era el Alexandrucelmare?, în același

timp Ducipal?, era!, kinderii țipau, ferindu-se din calea tropotului

așa începeau sâmbetele - dar încă nu: mama îl chema înapoi, se întorcea cu picioare obosite, când ajungea în dreptul ei, continuau să bocănească din copite de nerăbdare îmbufnată, însă glasul mamei era moale și mâinile moi și mirosul ei, de-ți dădeau lăcrimile - era cea mai frumoasă mamă de pe lumea asta mare, când îngenunchea lângă el, ca să-i îndrepte vreo bretea aflată la locul ei: Te duci la domnul doctor, începea ea, cald, în ureche, iar el continua, știind programul: Și-i spui că femeia aceea se simte rău - și Ssst!; mai înceeet, și fii atent, să nu mai fie altcineva prin prejmă

el țâșnea ca din praștie, se înfigea ca un bolid în ceata copiilor care-l așteptau în uliță, era singurul cu păr ne-blond și cu miele ne-străvezie între toți roșcații și blondații, deși purta și el - după moda lor - pantaloni de catifea cu edelweis pe hamul bretelor, doar era coleg cu ei la școala germană, însă bine de tot se înțelegea cu Hanelore; după ce, nechezând, zvârlind, dădea o șarjă sălbatică prin copii, doborându-i cu pieptul, atingându-i cu copita, se oprea în fața fete și, supus se lăsa în genunchi și dădea din ca, adică numai ea/ Hanelor îl bătea dragăstos pe coamă, îi mângâia moțul dintre urechi și zicea că-i pune căpăstrul și, după ce zicea, zicea că nu mai vrea cal, vrea băiat mare : îl înșfăca de mână și porneau la trap pe eoseaua asfaltată care străbătea satul

și fugeau și fugeau, Hanelor țipa: Ioi!, Ioi!, dar el nu-i dădea drumul și zburau, căluți înaripați, spre soarele de jăratie rostogolit pe umărul bisericii săsești - era soarele de sâmbătă, uriaș - iar când ajungeau la cotitură, Hanelor țipa și mai ascuțit, dar el,, bărbat, îi spunea cu glasul îngroșat, în românește: Hai, Lore, proasto... - și pătrundeau în ciurda bivoliilor întorși de la pășune, i se strângea și lui spinarea de fior, dar nu trebuia să arate, bivolii râgâiau, negru, aveau boturile ude, îmbăloșate, ochi însângerați, coarne cumplite, sunând uscat, lovindu-se între ele, dansînd pe deasupra valurilor de dealurilor spinărilor înno-roiote - ei la mijloc, Lore nu mai țipa, mirosea pufos a bicarbonat, când îl ținea cu amândouă mâinile de braț, mai ales când se lipea de el, cu ochii închiși, iar el striga gros, ca iurdarii: Nea, ho, drigană, nea! - și lovea din toate puterile cu pumnii, cu picioarele, dar bivoleii nici nu-i simțea, erau ca malurile, ca valurile, îi presau domol, dar atunci trebuia să fie atenți la picioare, să nu-i calce - atunci era momentul: Hanelor i se cățara în brațe ca într-un pom, îi încolăcea mijlocul cu picioarele, își lipea obrazul de gâtul lui, închidea ochii - atunci ea mirosea a sulfină, lui îi creșteau puterile, mai-mai să-i plezenească la spate cămașa, știi ce mare forță avea?, află că atunci bivolii nici la glezne nu-i ajungeau, îi zburătia ca pe niște găini - și nici nu-și dădea seama când trecuse cireada bivoliilor, lăsându-i cu hainele strâmbate, înno-roiote, dar îmbujorați și rușinați - dacă-i vedea cineva îmbrățișați?

se dezlipeau, se aranjau-curăteau reciproc, apoi, de mână pornea în pas așezat pe după grădini - din când în când ea se smiorcăia, zicînd

că se teme de roaiberi, au venit s-o fure, dar el o apăra, o săruta frumos pe frunte și-i zicea că după, o să-i dea o sută de sărutări, dacă așteaptă cuminte, în buruieni

el alerga, sărea ca o maimuță pălanul, se ducea la Casa de Lumânări, îi transmitea Doctirului ce-i încredințase mama și, fuga, înapoi, la Hanelore, așteptându-l, tremurîndă și cu buzele lungite, pregătite de răsplată.

Uneori lipsea Doctorul - dar bivolii niciodată - atunci mergeau pe lângă biserică, se opreau în dreptul unor ferestre suse, strigau: Herr Hochmeister!!, de sus răspunde glasul: Ja, ja! - și gata, treceau mai departe, pe o ulicioară priporoasă, deschideau o partă cu clopoțel, cu degetul la buze îi sopteau lui Hector să nu latre și, pâșpăș, ajungeau în fața atelierului, înăuntru rindeaua lui Herr Kloos făcea hșșș, hșșș, umplînd lumea de brad

[...]

în casa apothekerului Thälmann, tatăl fetei, înghesuit cu ceilalți kinderi pe banca de lemn, Puiu cel de atunci, cu inima bătînd în gât, aștepta minunea de sâmbătă; Hanelor îi era alături, lipită, dar el n-o mai simțea chiar atât de dulce, suferea că pregătirile durează atîta și încerca să grăbească începutul-odată, strigînd în șoaptă spre copii: Ruhe, Ruhe! - dar degeaba, până se hotăra Herr Thälmann să ridice arcușul în aer trecea o viață de om

dar când se deschideau ușile și ferestrele... Știa că ușurința cu care plimbau arcușul, umblau cu degetele pe clapele pianului, pe corzi, pe lingurițele clarinetului era înșelătoare - ca să prefacui mișcarea în muzică trebuia să fii Herr Thälmann, Herr Kloos, Frau Porsch - ce să mai spunem de Harr Tausch, cu violoncelul lui; șase zile muzica se afla pusă bine în dulapuri, în cămări, în cufere, oamenii erau mai buni, mai răi ori nu se vedeau de loc, dar sâmbăta se petrecea minunea: oamenii se părăseau pe ei, ca să ajungă la muzică; în vederea ajungerii, trebuia să te speli bine-bine cu leșie, cărămidă, ca Herr Kirr și tot să nu scoți din piele izul de zer; să te îmbraci curat, în negru, cu mâneci prea scurte și subțiori de tablă, să te sugrume gulerul, dar să nu-l dez-bumbi; să te înclini țeapă în fața lui Frau Thälmann, să dai mâna cu Herr Thälmann; să iei cuviincios o bucată de ștrudel, cu două degete, cu palma celeilalte mâini dedesubt, să nu faci firimituri și tot cu două degete să înalți în lumină paharul cu vin rozaliu, de rozalincine, să bei o înghițitură, api să depui paharul, pentru după; să te așezi pe scaunul tău, să regăsești pupitrul tău, să ții în brațe, la piept instrumentul tău și să știi că acesta sau numai acesta ești tu, în așteptarea arcușului și a eins-zwei-ului; să ai degete butucănoase, stâlcite, de lucru, unghii pălite, rupte și aceste degete să se trezească și să danseze sprintene pe corzi, pe clape

mai târziu, auzind la radio, apoi la concerte, la Sibiu aceeași muzică, o găsisem, dacă nu urâtă, atunci neconformă, pădurile

copilăriei mele, cu stejari și fagi, dar și cu tufe de soc și cu aluni mi se arăta ca o cazarmă-pepinieră, în care arborii fuseseră aliniați, pământul curățat, nici tu ierburi nebune și buruieni amirositoare, nici tu rugi de mure, hățișuri de zmeură, doar trunchiuri egale, doar coroane identice...; nu tu o scăpare, nu tu o notă falsă, nu tu o scurtătură - totul era înspăimântător de ordonat, de parcă pădurea muzicală de la Șercaia nu era executată de sași, iar la radio și la concert ar fi interpretat numai nemți...

[...]

Stăteam cu ochii pe mâinile Dulăului, așa i se spunea și în celulă bestiei securiste, stăteam cu ochii pe mâinile lui și știam: acele mâini o pălmuiseră pe mama, la Securitatea de la Mediaș, în '49, adunate pumn o loviseră în creștet - fiindcă nu făcea corect Maica Domnului - le știam, ele o răsturnaseră pe tablă biroului de anchetă, îi ridicaseră rochia până la gât apoi apucând o rangă de fier:

«Spui, or' ți-o bag?» - și ce mai interesează cu locotenentul Paszty făcuse din mână semn că nu - încă nu - iar el: «Atuncea s-o facem poștă, besereca ei de curvă dușmănòsă!», scuipe în palme ca pregătit de un lucru greu, cu asta nu fusese de acord - deocamdată - comandantul securității, maiorul Buzescu, atunci el i-a sfâșiat chiloții și a scuiat acolo, au scuiat cu toții, acolo, erau nevoiți să tușească, pentru a aduna și se distrau, tovarășii apărători ai cuceririlor, scuipe, își scuturau țigările acolo între coapsele mamei

Tina, tu

ale frumoasei și

bunei mele mame

Și mă uitam la mâinile Dulăului și căutam, prosteste să deslușesc în ele, încrustate ultimele tresăriri de viață și horcăitul de moarte al tatei, arsura ochilor lui înainte de întunecare - ce vor fi spus: că de se va scula pre mulți are să securească el?, că îl iartă pe acest Mihăilă, bou de țaran falnic făgărășean, prin beție ajuns slugă și călău la Secu'? - și am început, cât puteam eu de indiferent:

- Nu cumva, prin 49 ai fost șofer de Securitate, la Mediaș? - însă observându-l pregătit să nege, am adăugat: Ai fost, ai fost, te știu eu...

A prins a se răsuci, contorsiona, împleti-despleti:

- Avem sarcină. Unde-i sarcină nu-i discuțe.

- Ai avut sarcina să-l omori pe Nistor Eusebiu, învățător din Buia?

A aruncat spre mine o uitătură năclăită rece:

- Secre' militar, n-am slobod să-l spui.

M-am uitat la el, cu capul aplecat pe un umăr, până când el:

- În sara aia, când a fost de s-a-tâmplat, cu ăsta, de-i zici Nistor...

Eram așa de năcăjit, că aveam pană la ai' din față și nu găsam petecele calde...

- Și?

- Și! Petecele de nu le găsam și zice maioru cătră mine, Mihăilă,

uite că limbricu-ăsta nu vrè să recunoască făr' stimulat, stimulează-l tu, și-așa că eram năcăjit cu petecele și ăsta de-ți era tată era așa de prăpădit, de neajutorat, că mă gândeam io-n gându meu: al dracu, -i numa o țără de om și să pune cu noi? Cu noi? Și petecele...

- Și?

- Și ăi-o scăpat mâna un picuț, că am mână grè.

- Se vede - mai departe?

- Păi mai departe - că nu mi-o fost mòle, că-ntăi m-or criticat acolo, dup-aia m-or criticat în ședință...

- Bine, nea Aroane, dar asta s-a-ntâmplat la două luni după ce l-ați prins pe Bici, tata și mama și ceilalți oameni din sat nu erau vinovați, de ce i-ați mai...?

- Ce știu io ce socoteli avea maioru, că pe mine mă chema numa când v'unu avea lipsă de stimulent, de să grăiască...

- Despre ce să grăiască, ei, când făptașul era prins de două luni și recunoscuse?

- Ce știu io, io eram șofer - sarcină să spuie, că de-aia erai la noi: să spui totu-totu'! Ș-apăi petecele...

- Deci, pe tata l-au ucis fiindcă nu spunea totul-totul și mai ales fiindcă nu-ți găseai petecele calde!

- Dacă nu le găsam... Io tot nu cred că atunci, avea el un bai la inimă, n-o ținut la... la întrebări. O scris și doctoru că avea un bai. Ș-apăi io eram numa' sergent, ordinu'-ordin...

- Dar cu mama cum a fost? Ți-o aduci aminte?

- Cum de nu! Faină muiere, dòmna. Și ocoșă - prea se ținea, plângea, plângea și tot nu recunoștea! Și i-am spus: recunoși, ți-i mai lesne la procest...

- Proces...

- Nu vezi? Se vede că ești băiatu ei, că și ea nu deschidea gura, făr' să mă corecteze! Ce, eu o corectam când zicea de noi Siguranță în loc de Securitate? Nu m-apuc să corectez omu', să grăiască!

- Ce să grăiască?

- Ce știu eu, că nu eram cu ancheta, pe mine mă chema maioru...

- Când era de torturat - deși nici maiorul Buzescu, nici locotenentul Paszty nu se dădeau înapoi... Și ei practica voios tortura - mi-a spus mama tot-tot ce făceați voi...

- Ba io nu! Numai regimu' burghez tortura! - se înmuiase ca o macaroană fiartă.

- Ți se zicea "Fleșeriul de la Mediaș", adică "Măcelarul..."

- Ba io ba! - și ce era să facem: situația internășexternă era grè, noi eram puțini, dușmanu' acționa, trebuia să-i dăm ripostă - ș-apăi planu...

- Planul, ceee?

- Păi planu', no! C-aveam și noi plan de operații, de trebuia să-l împlinim...

[...]

- Să trăiți, dom' locotinent, camera de liberare cu-un efectiv de douăzeci de deținuți, toți prezenți, gata de închidere!, raportează Mocanu, zelos și asudat.

Sublocotenentul rămâne în prag, un caporal bate gratiile cu ciocanul, sergentul Bășică încearcă să ne numere:

- Doi... șșș... ș' cu doi, patru... șșș cu doi șase..., se mai târăște pe cizmele bine umplute, adiind frumoasa ceață: Șșș' cu doi...

- Opt, îi suflă Guliman aflat chiar în pereche indicată.

- Gurrra!!!, răcnește Bășică, altfel Olaru.

A uitat unde rămăsese, o ia de la capăt, când ajunge iar la Guliman, acesta, cu nemărginită înțelegere pentru slăbiciunile omeniești, îl ajută iar:

- Ob', măi frate - și cu doi, zece, și cu doi douăzeci-n cap!

Bășică își trage capul între umeri, gâtul i se revarsă peste guler, e gata să se năpustească - dar sublocotenentul pocnește din degete, dând semnalul de plecare. Eliberat, Bășică iese triumfal, bifând din mers.

[...]

Ilarie Langa s-a cățărat la cucurigu, cu picioarele atârinate printre zăbrelele patului lui Ghinea, urcase, crezând că va uita ziua asta, a patrumia, își chemase fluturii, fluturii veniseră, dar le căzuseră aripile, acum se târau, viermuind, nimic nu scăpa nenăclăit de noroiul primordial, toate tentativele de zvâcnire, de liberare, de curățire iau drumul invers - reculul, recul, mereu reculul - și glasul i se înalță aspru, hârâit, cârcotaș:

- Aliona Ivanovna e de vină, numai ea! O cămătăreasă, o putoare, o talpa-iadului, jupoaie pe cine-apucă, mai ales oamenii foarte săraci sunt clienții ei, jigodia - e și turnătoare pe deasupra! - degeaba mai trăiește, numai că, numai că, numai că și ea e bolnavă, nenorocita, e grav bolnavă, de nevindecă bolnavă - atunci Raskolnikov, studentul sărac, lihnit de foame, zdrențaros, venit să-și amaneteze ceasul, s-a gândit că Aliona e un păduche, un vierme care spurcă pământul - nu la jefuirea ei s-a gândit, ci la inutilitatea ei, ca ființă, însă când a dat cu ochii de ea și a constatat că e bolnavă, avea cancer, s-o fi auzit cum se chinuia, cum urla de durere, și-atunci: toporul...

- O, Doamne...

- ...asta simțea Raskolnikov și-atunci s-a gândit la morfină, dar tu nu ucizi, de ce nu pricep ăștia?, bolnavul e condamnat, nu ți-e dușman, nu-l pedepsești, din contra: îl ajuți să... Și-atunci...

- Ia mai bine să vă fac vorbire de-o chestie de la noi...

- Ține-ți gura, Gulimane, lasă-l pe dom' Ilarie să...

- Îl las, dar să mai vorbim și de ceva vesel, n-avem noi destule probleme personale?

- Personale! Guliman și personalele... Zi-i, dom' Ilarie!

- Are dreptate Guliman. Altădată.

Ilarie coboară în grabă, ostenit, cu buzele uscate, cu limba iască. Oamenii nu mai protestează, nu mai cer continuare, se bucură de întrerupere și de așezare pe altă cale... Și totuși:

- Io..., face Igna, răgușit, ca după plâns, io știu alta, mă rog, variantă, am auzit-o de la dom' avocat, el zicea că pe Alina o accidentează un... o mașină, ori o birje - mergea Alina pe uliță și io-te birjea...

- Ce birje? Sare Lemnaru, de parcă l-ar fi pălmuit careva. Și eu știu romanu', de câte ori l-am auzit de la băieți în douăscinci de ani, uite cum stă treaba: Alina nu era chiar bătrână, că avea un ibovnic și-atunci bărba-su-o prinde în flagran' și-atuncea studentu'...

- O, Doamne..., se văicărește iar Gabrea.

- Nea Ilie!, intervine Ghinea. Io nu te contrazic, da și io am auzit cartea, mi-a spus mie un profesor, tot cu un caz ca ăsta: Alina avea trei copii și precis că nu era bătrână, că pleacă după unu și-și lasă copiii singuri...

- E-te la ei..., bodogănește Mocanu. Parcă eu... Că și eu...

Guliman încearcă să abată discuția, nu reușește, intră după rogojină.

- Mințăști!, se aude strigătul lui Iacob. Numa minciuni!, reizbucnește, arătându-se între paturi, cu ochii aprinși de ură. Ce birjă? Ha? Și-ăla cu cochii - numa minciuni!

- Ce te-a apucat, nea Iacobe?

- U'te că m-o apucat! Da voi, ha? Că numa' prostii grăiți! Și numa' minciuni!! - isprăvindu-și rolul, bătrânul se retrage de pe scenă.

Oamenii discută acum despre cu totul alte celea, cu veselie febrilă, dar Ilarie știe bine că nu de fleacurile vorbite le arde lor, și nu e deloc bine când citești gândurile celorlalți, parcă ai privi în tine și te găsești fără fund și întunecat, oglinzi de jur împrejur, oglinzile răsfâng spaime, numai spaime, nici un reazem pentru suflet, căutarea e o muscă izbindu-se mereu și mereu de geam

spaima nu e Aliona și nu e

Raskolnikov

Doamne, fratele tău nebun, Feodor Mihailovici a tras cu urechea și te-a zărit când îl făceai din țărână cu scuipat și cum ai suflat suflare de viață și cum din coastă i-ai făcut pereche, în ziua a șaptea tu te odihneai, mulțumit de lucrare, el s-a strecurat între stânci la malul mării, unde se află o mlaștină împuțită și colcăind de lighioane spurcate și, luând tină din mlaștină, a făcut câteva gogoloaie și a suflat cum văzuse și i-a numit, cum auzise: tu să fii Ivan, pe tine Mișkin să te cheme, pe voi: alioșa-rogojin-kirillov-piotr-smerdiakov - și i-a pus pe o lespede la soare, să se întărească, iar după ce s-au svântat, din coastele lor le-a zămislit pe nastasia, grușenka, netocika, maria și când fiecare și-a căpătat perechea, le-a spus:

Pândiți-vă unul pe altul cu cuțitul la brâu, iubiți-vă, urâți-vă
dar lipsea ceva, cineva, atunci a luat o mână de noroi gras, a rupt
gogoloiul în două din prima l-a trezit pe Porfiri, din cealaltă pe Zosima
Și a privit la toate câte făcuse și a văzut că este bine și era ziua a
șaptea - spre seară - și zi de odihnă

și l-ai blestemat, Doamne, pe
Fratele Tău să nu aibă odihnă-n veac, să umble printre fapturne făptu-
ite de mâinile sale, în ziua oprită de la lucru, să rățăcească printre ele
până va pricepe ce făcuse - dar mai întâi să moară bine-bine - iar la
trezire, i-ai spus:

Mergi de vezi ce-ai făcut!

iar Feodor, Fratele Tău s-a ridicat și
a pornit pe pământ

A ajuns în Orașul Mare, a văzut chipul său zugrăvit pe toate gar-
durile, pe toate zidurile, la toate răspântiile, numele și vorbele lui scri-
se peste tot, până și pe nourii de pe cer, a văzut mulțimile mâinate cu
harapnicul spre anume locuri, să așeze dinaintea statuilor lui flori, să
cânte imnuri de slavă, să strige numele său, să i-l alcătuiască din
trupuri culcate pe caldarâm

de după o fereastră perdeluită pândea Însem-
natul, cel pe care nici Tu, nici Fratele Tău nu-l făcuse

Văzînd acestea Fratele Tău s-a azvârlit în gloată, să-i vorbească,
s-o oprească de a se mai închina, să înceteze de a-l mai lăuda pe
Satana, însă oamenii auzindu-l, întâi s-au înspăimântat de moarte, apoi
și-au zis că e omul Însemnatului, deci, ca să nu li se taie lor capetele,
să dea ei fuga la Porfiri, să-l părăscă pe Străin - astfel vor fi ținute minte
și data viitoare vor primi doar nouăzeci și trei de bice, în loc de o sută

Așa au făcut: l-au prins, i-au frânt mâinile la spate și l-au dus lui
Porfiri. Dar acolo Fratele Tău cel străin a dat de Însemnatul care:

Tu ești? Tu? De ce-ai venit să ne tulburi?

Doamne, teme-Te de Însemnat, căci nu-i departe clipa în care pe
Tine Te va întreba:

Tu ești? Tu? De ce-ai venit să ne tulburi?

Și teme-te de Porfiri, Doamne, căci el este cel cu mintea de ghiață
și cu celălalt capăt al lațului în mână, el știe cât și când trebuie strâns-
lăsat - într-o zi Te va întâmpina și pe Tine cu:

A, stimabile, iată-te, deci!

Tu vei fi nerăbdător, dar el:

Avem tot timpul, avem tot timpul - fumezi?

Are tot timpul, nu te arestează acum - prin asta ți-ar da un sprijin
(moral), iar la urmă te va ruga să lași un bilețel, în care să amintești de
piatra aceea

Desigur, nevinovată este numai lipsa acțiunii, știm că fapta
devine vină iar vina primește semnificația crimei - dar ce-i cu asta?, din
Fratele Tău, Feodor a rămas pentru eternitate un Porfiri și a rămas

caretea pe care fiecare ne-o scriem, potrivindu-ne-o, în timp ce
ne pândim unul pe altul cu cuțitul la brâu

- ce bine ai făcut tu pe pământ?

- le-am dat-o oamenilor pe Catinca, Doamne

- și?

- și am evadat, Doamne, am evadat și am văzut că e bine, am înge-
nunchiat pe cimentul celulei, mi-am scris crimașipdedeapsa și am
văzut că

era ziua a șasea - și era bine

fă, Doamne, să fie a șasea zi astăzi,
pentru ca mâine, să vină, în sfârșit, a șaptea - și să văd eu că e bine, a
șaptea să nu-mi fie doar de odihnă, să fie cea-dinaintea-următoarei-
prime-zile - să se închege cercul, dar să nu se închidă, ca să putem pași
mai departe, la întâia zi, mereu, totdeauna

Închisoarea așteaptă stingerea, dormind.

Oamenii, frânți de istovul zilei prea lungi, dorm îmbrăcați și
pompeizați, surprinși în poziții neverosimile, unii cu câte o mână
înălțată, alții cu capul ridicat, de parcă n-am vedea noi perna, cu toții
sforăie cumplit, se sperie singuri, se trezesc buimaci, dau să sară din
pat într-o poziție de drepti cât mai indiferentă, însă constatând că ușa
este în continuare încuiată, recad la loc, gemând.

Ghinea, unul din puținii treji, în dreptul ferestrei, cu capul mult
înălțat, își spune cu glas tare rugăciunea:

- ...Și fă, Doamne ca amărâta aia să se-ntoarcă la copii, că ei ce
vină are, -s nevinovați, îngerașii, Doamne...- face crucile larg, îngrijit.

Lemnaru, fără odihnă, saltă prin fața ușii, ascultînd-o, ritmic.

Dacă ceasul te prinde treaz, te înecă o tristețe neagră, cu presim-
țiri negre, care sfâșie măruntaiele înnegrite - acum plânsul nu-i o rușine
- iar Ilarie e treaz, i se răcesc picioarele în galenți, pe ciment, afară
începe augustul cu ploile de stele, cu aerul greu de ierburi răskoapte,
cu sânii fetelor, rumeniți-aburiți albastru și râsetele din nimic și străzile
înnămolite în dragoste - apoi odaia cu ferestre largi și perdele de
răcoare, lampa de masă cu lumină caldă, parchetul lucios, cald, ca
mierea de tei, cartea deschisă, mai încolo, în umbra luminoasă, femeia
ațipită ori prefăcîndu-se, cu o altă carte (mică, legată în mătase înflo-
rată, neapărat cu albastru și auriu) uitată pe genunchii albi, plini de
sogn; el o privește, privește și-i așteaptă zbaterea mică a pleoapelor,
se apropie, rămâne la un pas de ea, nemișcat: atunci între trupurile
voastre începe du-te-vino-ul, apoi, așezat pe dușumea, coapsa mirosind
bine sub buze, mâna ei mutată pe gâtul tău, mai departe, pe omoplați
și să-i simtă oftatul-geamăt, să-l simtă venind pe al său, răget, dar să
și-l stăpânească, amâne.

Aici nu-i. Nici femeia, nici lampa, nici stelele de august, străzile
cu fete s-au închis ca niște cărți și nici de amânare nu poate fi vorba;
Doar de celula adormită, mîlos, neliniștit, înainte de somn, cu Ghinea

rugîndu-se la fereastră, cu Lemnaru ascultînd liniştea coridorului de douăzecişicinci de ani

Şi cu mine, plin de toate acestea şi ştiind că nu e totul.

Izbucneşte, cristalin, vesel, toaca de stingere. O bate Băşică, e singurul lucru pe care sergentul oligofren ştie să-l facă, fără să se încurce, să înghită aer, cu ochii rotunzi, cu gura-covrig. Începe s-o bată, călcînd rar, cu picioarele mult îndepărtate (i le văd cu urechile); ritmul se înteteşte, lacrimile de oţel se înalţă, până când se aproape pierd, ca o sirenă urlînd de prea multă vreme, apoi coboară, se revarsă, se lasă, în trepte, mai face câţiva paşi săltaţi, ca păsările mari aterizînd - iar în tăcerea care urmează, toaca îşi continuă cântecul în urechi, pe când închisoarea zornăie ca un stup mişcat.

Adormiţii se trezesc atît cît să se poată dezbrăca orbeşte, să se vâre sub pături, să-şi lege ochii cu batiste, prosoape ori să-şi pună ochelarii confecţionaţi din pânză mai groasă, ca să nu-i supere lumina becului aprins noapte-ziua - şi să se foiască îndelung, gemînd, înainte de a recădea în somn. Unii coboară la tun, se lovesc de paturi, se împiedcă în gropile din pardoseala de ciment, se aud frînturi de rugăciune.

Ilarie aşteaptă la rînd, la tun, înaintea lui Guliman şi după Iacob. Țiganul are ochii umflaţi, pe obrazul drept i-au rămas imprimate cutele zeghei pe care adormise:

- Mai îngroparăm o zi, s'tem mai bătrâni c-o stingere, spune el răguşit, scărpinîndu-se de zor.

Ilarie încuviinţează din cap. După rogojină a intrat Iacob şi e bătrîn.

- Pune surdina, frate al lui Iehova, că ne-arunci în aer!

-... Mumă-ta, Țăgane, cu tu cum faci şi la masă: Bruuu! Bruuu!!

- Hei! S-a dat stingerea! - careva de sus.

- Vezi că te pişi pe jos, zice Guliman, pe jumătate adormit. Pune mîna pe ea şi dirijează-o! Dacă Ți-i scîrbă să pui mîna pe cadavru, Ți face băieţii o sculă pentru sulă - car' te pricepi la mecanicaplecătă?

- Io, dom'!, sare Igna din somn, îşi dă drumul printre paturi şi rămîne în interval, cu mîinile lipite de izmene - şi cu ochii închişi.

- Tu la toate te pricepi, Marinică, fă-i şi lui Iacob un dispozitiv de dispoziţionat organu' care-i slujeşte la făcut pipi...

- Gata, domnilor, culcarea!

- Gata căiţa, Ghineo?, îl întreabă în şoaptă Mocanu pe Ghinea.

- Păi, cum? - Ghinea arată mîndru o căciuliţă croşetată din lână destrămată din pătură amestecată cu fire de cânepă din saltea.

- Şi mîne dimineată? Iar o destrami?

- Păi, cum? Nu-i altă zi?

- Mai pişaţi-vă şi pe doagă, că sculaţi lumea!

- Cine vorbeşte de pişat pe doagă...

În jur continuă culcarea, eu stau în faţa patului, cu mîinile atâr-nate. Îmi tremură genunchii. Zadarnic îi lipesc de şina de metal a celui

neocupat, de la parter, nu se poate face nimic: patru mii fără una...

[...]

Catapultat, Ilarie zvâcnește din așternut, ca de obicei se izbește cu fruntea de grătarului patului de deasupra. Nu mai ține minte ce a visat, dar ceva ne-bun. Nu vrea să se trezească de tot, coboară orbește, se duce după rogojină, acolo se trezește: Nu pe doagă! își strigă în gând, iar după ce termină în liniște, mulțumit, se întoarce, urcă în pat.

Tatăl nostru carele ești în ceruri, fă ca măcar în noaptea asta să nu vină, însă adoarme înainte de a fi sfârșit rugăciunea și visează; visează că știe că visează și știu că știu, așa e mai bine, o s-o pot ține la distanță, ori o s-o fac să plece, când mă va vedea cu altă față, deși nu se descurajează dintr-atâta, vine și stă la un metru și mă privește cu dragoste cum fac dragoste cu alta, mai bine să cânt, zgomotul are s-o face să plece, măcar îndepărteze, și mai bine la trompetă și și mai bine: la trompetă pe două voci, făceam pariuri la fanfară, dar acolo suflam în două trompete, aici în una singură, dar ies două voci, dar fata nu e fata, ci ea, și atunci urlu de groază, nu vreau s-o înțep, am rămas cu seringă în mână, nu mai știu ce să fac cu ea, face ea singură cu sine, încep să înțeleg că visez, dar nu mă pot trezi, mă zbat, dar nu mă pot dezlipi, ca să scot acul și să pun tamponul cu alcool

- Dom' Ilarie, trezește-te, visezi urât... - glasul lui Mocanu. Acum culcă-te pe dreapta, e mai sănătos...

Mă răsucesc pe dreapta

cad în realitatea aceea, Ce faci, dragu-mamii, mă doare... zisese ea când el desprinsese seringă goală, a doua, plină, supsesse înainte toate fiolele și, apăsând pistonul celei de a doua, se întreba cât timp va dura, trebuia să prindă autobuzul de Făgăraș, să se predea și, după ce desăvârșise, rostise:

GATA,

și ea nu mai auzise.

[...]

Începe programul de vise:

- Se făcea că mă dusesem cu a mea la școală și luasem copiii și, la școală, în curte o grămadă de ouă...

- Lacrimi înseamnă ouăle, fii atent, azi...

- ... Să vezi, să nu crezi: turnu', dărâmat, clopotele atârna în aer, ca niște pere-ntr-un păr...

- Biserica-i pușcărie - da' dacă zici că era dărâmată...

- Ia fii atentă, cameră de liberare, să-ți fac vorbire de ce-am visat!

- Ai visat tu vreodată la viața ta, Gulimane? Ce: tot realitatea, adică pârnaia? Visează, domnule, chestii cu libertate, nu tot cu pușcărie, destul că...

Liniște. Îndelungă. Guliman o ia de jos; de departe:

- Adică ce vrei să zici cu insinuarea? Că dac-mi făcui juma din viață la umbră, nu mai știu ce-i libertatea? Pă și io-s om, domnule, pen' că mă simt închis aici, libera afară. Nu egzistă, domnule, om de să nu dorească libertatea. Că io, chiar de le-o fac cadou în fiecare an... Numai io știu cum e. Și el... Că nici în vis nu mă despart de pârnaie...

- Dirept!, sare Iacob, spre uimirea tuturor. Di ce să nu viseze și el la libertate - că-i țâgan?

- De unde scoți asta, nea Iacobe?

- Că când să viseze și el, nu-i bun, da când iese și merge la familia dumatăle, atunci îi bun! Di ce, ha? - nu așteaptă răspuns.

Ilarie a urmărit "dezbateră" cu interesul grăbitului să se ocupe de-ale sale - îi rămăsese ca un păr pe limbă ultimul vis: un buchet de cristale pe care îl știa ca fiind muzica.

Se poate, deci. Cu atât mai vârtos cu cât am citit sau mi-a spus Oscar, când nu dormea, că visul durează cât epica lui. Deci visul este nu o desfășurare de acțiune egală ca timp cu o aceeași acțiune la suprafață, ci un concentrat, o pastilă - un acord. Dar o stare - de panică, de satisfacție, de nelinște, de extaz, ce este, în vis: "desfășurare" sau concentrat?- răspunsul pe data viitoare. Așadar, întreaga succesiune, în timp, se comprimă (în timp), ori se afla comprimată, iar în secunda, în zcimea de secundă dinaintea trezirii, explodează, altfel cum să numești formidabila viteză cu care se derulează, explozie care anulează succesiunea, dar trezitul o repune la loc, pentru a o putea memoriza, povestii?

Se poate, deci. Simultaneizare. Dacă este posibilă în vis, în acest lanț de imagini, de ce n-ar fi posibilă în muzică, unde există deja un precedent: acordul?

Dacă Oscar ar fi avut timp - dar n-avea: trebuia să doarmă - i-aș fi povestit că, înainte de a cădea în somn, de obicei am *senzația* de creion galben în șase muchii. Poate de aceea nu i-am povestit lui Oscar: el e sensibilizat în artele vizuale, dar nu în muzică. Deci: creion galben în șase muchii, înainte de a mă prăbuși în somn, când începea balansul...Pe atunci simultaneizarea muzicii nu mă preocupa, nici n-o numeam, era ceva ca o coadă de parfum rămasă după întâmplarea din acea toamnă, în mansardă, cu Bach adunat în pianină. Pe Oscar nu-l interesează asta: pictura-sculptura lui este, prin natură, simultană, l-ar preocupa o eventuală succesiune a ei. Dacă Oscar n-ar dormi, i-aș vorbi despre... Aș începe prin a spune banalitatea: visul e mai epic decât muzica, succesiunea în timp fiindu-i mai proprie decât muzicii - am văzut într-un jurnal cinematografic un agregat uriaș, un fel de presă macara, undeva, într-un port, câteva sute de autocamioane cărora le expirase termenul de garanție așteptau să fie... comprimate: presa le lua între labe, una în față, alta în spate și strângea - în câteva secunde camionul se turtea - pe verticală - rămânând un bloc de fier turtit, o plăcintă ținută pe cant, păstrînd încă, scurtate, orizontelele.

Ceva asemănător se va fi petrecînd cu visul: ca să încapă în

depozitul limitat al memoriei, e comprimat, brichetat; (aproape) simultaneizat.

[...]

De ce n-am așeza între brațele-fălciile presei și melodia (camionul desfășurat)? Și, concentrându-l, am prefăce-o în acord - cum există deja atâtea exemple: partea mâinii drepte din Sonata Lunii:

este nu altceva decât desfășurarea acordului:

iar dacă un acord se poate prefăce în melodie, este posibilă și calea inversă - dar bineînțeles că spun banalități, inventez roți și ouă ale lui Columb, dar nu pot să nu le spun, fac, inventez...

Îmi imaginez - de pildă - un zid construit din blocuri nelegate cu mortar; coama lui spune o melodie, cum în manualele de muzică sunt reprezentate grafic intervalele, durata: o înșiruire de trepte. Blocurile nefiind legate între ele, să "comprimăm" zidul - desfășurat dinaintea noastră și să-l prefăcem în stâlp, de pildă albul și neutrul acord:

el creează dintr-o dată posibilitatea, virtualitatea unei infinități de melodii, terenul, scena pe care o vei putea popula cu orice fel de relief melodic dorești...

Și ce dac-am emis o teorică/ atâtică/ de mică? Eu sânt un om liber, domnule, îmi folosesc libertatea după cum mă taie (și mă taie!) capul.

La o adică, pot să și deraiez, derapez, delirez - atâta vreme cât aceste forme ale libertății rămân interioare (!) și nu îi deranjează pe colegii de celulă...

Iată, vreau de-un paregzamplu acordul conținut de cuvântul *violet*; și mai frumos: acordul *femeie*.

Vreau poeme de un vers, de un cuvânt - desfășurarea să fie treaba receptorului - oamenii nu au nevoie de contururi ferme, de garduri, de ziduri, de celule, ci de libertate, nu, domnilor? Ba da, ba da - domnilor!

Vreau teme, cum li se dădeau marilor pianiști-compozitori-impro-

vizatori din secolul trecut, vrem să participăm, să avem sentimentul coautoratului! - așa aș cere, sus și tare (dacă Oscar ar avea timp).

Un exemplu? Iată-l: îi propun lui Bach cel Bătrân tema:

pe care el o desfășoară și dă basul ostinato din Passacaglia în do minor:

Nu e bun exemplul? Ba e foarte bun - doar eu l-am dat!

[...]

În 11 august a fost... Tot în 11 august m-am predat, la Făgăraș; Instrucția a mers repede (spun eu, acum), în 5 noiembrie procesul, în 22 sentința: șapte ani pentru. Pentru.

În cele trei luni de zile am fost absent, din afară nu ajungeau nici măcar întrebările anchetatorilor, doar spusese eu, totul, de la un capăt la altul, cu atât mai puțin evenimentele... În 22 noiembrie(1956), după comunicarea sentinței, m-am scuturat, m-am trezit: ei, acum puteam sta de vorbă... Și de parcă aș fi menit, statul-de-vorbă a năvălit prin:

- Fă-ți bagaju!

Un fel de a vorbi, nu aveam nici un fel de bagaj, refuzasem să cer de-acasă (de-acasă...), în afara hainelor de august de pe mine nu mai aveam nici batistă, o pierduse cândva, undeva. Am fost dus în poartă. Acolo mă așteptau doi tipi - altfel făcuți decât cei cu care avusesem de a face până atunci și, deși civili, am știut că erau securiști. Nu mai văzusem securiști civili, dar erau: securiști. În costume ponosite, cu pantofi scâlțiați. Am știut, fulgerător: uniforme (civile) ponosite erau uniforme lor de... lucru. De la tata, de la mama aflasem că securiștii lor (!) erau tot timpul uniformăți, epoletați, încizmați - dar asta se petrecea în preistorie, în 1949 - acum ne, nu-i așa, modernizaserăm...

Am făcut cunoștință cu ochelarii de anchetă - nici o surpriză. Mi-au dus cu o mașină, încadrat, cu capul pe genunchi. Mi-au luat ochelarii într-un birou unde erau alți ponosiți.

Cei care mă așteptau în birou știau totul despre mine, știau de multă vreme, știau și ce nu știam eu (dar ascundeam, în mod dușmănos!), știau și ce aveam de gând să le ascund în viitor, erau niște adevărați știutoriști, ponositnicii, știau și când mă întrebau:

- Faci parte din rombuâl?

- Ați vrut să spuneți: romboidal?, am întrebat și rău am făcut, am fost prompt pocnit peste gură, peste ceafă, la țurloaie, prins de ceafă și dat cu capul de masa de anchetă.

După multe alte întrebări comice (chiar cu efecte ne-comice pentru mine), mi-au pus una cu adevărat serioasă - și logică pentru Știitoritatea Poporului:

- Unde te aflai în ziua de ziua de 5 noiembrie?

- La proces, bineînțeles, am răspuns pe dată.

- La care proces? Și de ce: bineînțeles? Al cui proces?

- Al meu.

Liniște. Ceva se stricase pe la mașinărie: un grăunte de nisip.

- Ce te râzi? Ai văzut ceva de râs în fața ta?

Nu râdeam. Nu aveam în fața mea nimic, pe nimeni - întorsesem capul spre stânga, să văd cine m-a lovit peste cap.

Știitoritatea Făgăraș m-a transmis - cu ochelari - Știitorității Brașov. După câteva zile de întrebări inteligente - și contondente - am fost translat la București, la Minister...

Ajuns în Capitala Patriei, am fost luminat: Rombuâl - din care făceam parte - era Rombul Alb, organizație dușmănoasă, antistatală, în legătură cu Vaticanul. E bine să știi cum se numește acel ceva din care faci parte - i-am mărturisit anchetatorului, unul Țîrlea, iar el m-a luat la bătaie, pentru că ironizasem un organ de anchetă.

Am cunoscut odiseea proceselor-verbale. Am făcut cunoștință și cu gândirea nemăsurat de logică a Știitorității - asta:

- Este adevărat că ai fost arestat în 11 august, judecat în 5 noiembrie - dar să ne spui: ce ai fi făcut dacă ai fi fost liber: este că ai fi participat la manifestația dușmănoasă, anticomunistă, proantirevoluționară din Piața Universității - din 4 noiembrie?

N-am știut să dau răspuns. Și am fost învățat - să dau răspuns la întrebări.

[...]

M-a prins gardianul vorbind le geamul de desupra ușii, m-a condus cu ghionți și lovituri de picioare - eu fiind cu ochelarii negri - întâi într-un dulap de beton, unde m-a ținut până după stingere, apoi într-o izolare ceva mai largă, în trapez neregulat, unde am stat trei zile în picioare. Deci asta era închisoarea politică! - îmi convenea.[...]

Întâi am crezut că am halucinații auditive: ronțăiala unor cari de beton sau răcirea încălzirea unei țevi de calorifer... Nu, zgomotele avea *căldura* omului; deși nu înțelegeam ce "se spune", eram sigur: era un dialog. Nu cunoșteam alfabetul Morse, dar știam principiul, nu era Morse. *A* comunica, *B* confirma după fiecare cuvânt (sau silabă? sau literă?). După un timp, am înțeles: "cheia" se afla în numărul de bătaie al emițătorului receptorul nu făcea decât să confirme primirea,

printr-un fel de “da”. Am început să număr bătăile - dar trecînd la altele, uitam numărul precedentelor. Atunci - firesc - am înlocuit numărătoarea 1, 2, 3, 4 prin spunerea alfabetului și oprirea și memorizarea ultimei litere - de pildă:

emițătorul: 0 0 0(c)
 receptorul: 00
 em. 0 0 0 0 0 0 0 0 0(i)
 rec. 00
 em. 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0(n)
 rec. 00
 em. 0 0 0 0 0(e) - rezultatul fiind: *c i n e*

Trecuse cam o jumătate de ceas de când, auzind zgomotele, crezusem că sunt provocate de carii betonului. Nu fiindcă aş fi fost deosebit de inteligent, ci pentru că acolo omul devine mult mai inteligent..., m-am băgat în vorbă și am învățat alt cod, (ceva) mai economic decât A-Z-ul: AFLR: acesta împarte litere alfabetului (suprimînd: k, q, ș, ț, w, y, ă și î - înlocuibile) în 5 grupe; emițătorul bate întai numărul grupului, apoi numărul de ordine al literei din acea grupă:

emițătorul bate 0 0 0 (III = grupa dintre l și p)
 receptorul zice: a, f, l
 emițătorul: 0 0 0 0 0
 receptorul: l, m, n, o, p - deci litera numită era *p*...

Deși mai “complicat”, AFLR-ul era mult mai rapid.

În curînd (curînd-ul din celulă), stabileam cu fiecare “corespondent un alt cod: de abrevieri. O “conversație” ar fi sunat:

- *db ad fi ah* și ar fi trebuit înțeleasă: Tu azi, ai fost la anchetă?
 - *b db* Nu. Tu?
 - *da bad* Da. Am fost bătut
 - *e er* Și eu, ieri
 - *b dec aha* Nu am spus anchetatorului
 (în sensul de: N-am mărturisit nimic)
 - *e dec aha ionescu* Eu am spus anchetatorului
 (despre Ionescu - numele proprii se bat în întregime)

Cu cei mai (foarte) mulți parteneri, conversația devenea extrem de rapidă, apoi, obișnuîți unul cu altul, abrevierile se făceau mai numeroase, mai... abreviate (când nu înțelegea, receptorul cerea repetarea cuvîntului). Însă cu alții... Iar neînțelegerea (necomunicarea) nu rezulta din lipsa de inteligență a unuia dintre parteneri, ci din pura inapetență pentru acest limbaj. Cu un avocat celebru avînd un spirit... ca spiritul - cu care mai apoi am devenit coleg de celulă - prin perete am angajat următorul “dialog”:

Eu (vrînd să aflu de unde este - în A-Z - am întrebat): *esti din buc*

După litera *c* din București, avocatul a confirmat recepția (și înțelegerea) - apoi s-a răzgîndit și mi-a cerut să repet. Ca să-i vină lui

mai ușor, am reluat ultimul cuvânt:

- *buc*

Avocatul s-a poticnit iar, cerîndu-mi iar să repet; eu, ascultător:

- *curesti*

Deși confirmase după fiecare literă, nu a confirmat și cuvântul întreg. După o pauză mi-a bătut:

- *tu esti cur magarule si buca esti*

Pentru că la celularul "Cosciuge" eram adeseori surprins bătînd în perete, am fost mutat la "Garsoniere", unde supravegherea era mult mai severă, făcîndu-se, nu prin ochiul-de-bou din ușă, ci prin geamul ocupînd întreaga lățime a fundului celulei. Nu mă mai puteam apropia de peretele din stînga (cum stăteam cu fața spre "fereastră"), să bat, dincolo de cel din dreapta era... cotul coridorului, garsoniera mea fiind ultima. Și m-a apucat o tristețe; și o disperare; și o milă de mine - cred că am lăcrimat - de singurătate, de părăsire...

În seara de 4 februarie (1957) au adus în celula din stînga o femeie - bătută: gema, chiar plîngea, înțelegeam că gardienii alternau cuvintele de alinare (sic) cu înjurăturile. Dormeam în patul lipit de peretele dinspre ea, dar nu aveam voie să mă lipesc de el - mă vedea Ochiul Dracului care trecea pe culoarul de dincolo de "fereastră". Am încercat să bat în metalul patului. Cu unghia. Încet, încetinel. Băteam, repetam, re-repetam *cine, cine, cine (?)*, până când ea a răspuns:

- *dina floru drept doi ungaria*

A-ha, erau și fete în loturile de studenți arestați în legătură cu Revoluția din Ungaria - cu câțiva luasem legătura la Cosciuge. Mi-am făcut ciocăniturile mîngâietoare și am întrebat-o:

- *doare*

- *da vreau acasă*

Și am știut că o iubesc foarte tare pe Dina Floru din anul II de la Drept, arestată pentru solidarizare cu Ungaria.

În preajma deșteptării știam ce avem de făcut - după liberare:

- *peste sapte ani ceas universitate foarte înalt foarte slab nas foarte mare*

- *peste sapte ani blondă ochi verzi la ce oră*

- *1 octombrie 1962*

- *da crizantemă albă tu*

- *figară*

Ne-a întrerupt deșteptarea.

Sufeream cumplit de frig, hainele de august nu mă protejau, dar căpătasem o rațiune a... suferinței - atât a celei pasive (ca frigul), cât și active, de aceea îi provocam pe gardienii de pe celular, ca să am prilejul să urlu în timp ce mă duceau în lovituri de picioare spre izolare... Noaptea era a noastră: dormeam în același pat, peretele dintre noi nefiind decât tăcerea sau șoaptele din patul unei femei și al unui bărbat. În schimb, ziua... În oricare parte a celulei am fi bătut -

ușurel, cu unghia, tot se auzea - la celălalt. În scurt timp am ajuns a sta rezemați în mâini de pervazul ferestrei - prin dreptul căreia trecea, cam la 30 secunde, caraliul supraveghetor - și, chiar în timp ce el se holba la noi - noi să... vorbim, cu unghia, sub nasul (și privirea) lui. La un moment dat Dina mi-a bătut jubilat, de astă dată fără abrevieri - cu supraveghetorul supraveghindu-ne:

- *la început a fost cuvântul cuvântul este eu cuvântul este tu
noi suntem cuvântul*

La un moment dat gardianul s-a oprit în dreptul meu. A deschis ferestruica din fereastră:

- Bă, tu ești în lot cu ăia? - printr-o zmucitură diagonală a capul mi-a indicat că are un profund dispreț pentru ăia. N-auzi ce te-ntreb?

- Sânt singur în lot, am răspuns.

- Bă, tu nu minți?, m-a scormonit cu privirea, apoi: De când ești arestat?

- Din august, anul trecut.

- Bă, tu să nu mă minți pe mine! - mi-a mai spus de vreo cinci ori să nu mint, apoi: Pe noi nu ne minte nime'! De ce ești închis?

- Crimă.

- Bă, nu minți?, vorbea vorbe, știa. Tu ești ăla cu... morfina. De ce, mă? De ce-ai ucis-o?

- Se chinuia, avea cancer, am vrut să...

- Să, ce? Păi, ce-ai crezut tu, că-ți merge cu noi? Cât ai încălțat?

- Șapte.

- Bon și șapte!, a dat să râdă, s-a oprit: S' te-nveți minte al'dat' să-ți mai ucizi mama! - și s-a îndepărtat - peste treizeci de secunde a revenit: Să vezi cât încălță ăștia! - a repetat gestul diagonalizat. Niște... pleava-societății! Drojdia! Că ce și-au zis: că noi dormim - noi nu dormim! Statu' le dă burse, le dă cantine, le dă tot ce doresc și ei să ne spânzure de felinare, ca-n Ungaria!

Așa se prefectează informația când ești închis, izolat, neinformați: reținînd firimiturile și încercînd să faci din ele, dacă nu o pâine, atunci un colț de coltuc. Mai ciugulisem câteva de la anchetatori (din întrebări...), apoi de la cei cu care comunicasem la Cosciuge.

- Ce fel de felinare?, am întrebat, sincer ignorant.

- Știm noi! Cea mai mare crimă de pe pământ e aia împotriva noastră!, s-a bătut peste piept, s-a îndepărtat, când s-a întors, a scos din buzunarul de la piept al tunicii o oglinjoară: Că uite cine-i tata nostru! - mi l-a arătat, între foile de sticlă, în culori, Stalin. Da' ce credeți voi Că... destindere, spiritul Genevii? Vă arătăm noi destindere, vă dăm noi Genevă! De-acu jos mânușile! Că noi ne-am purtat cu mânuși cu voi și voi, să ne spânzurați de felinare! De-aia ordin superior: Jos mânușile!

[...]

Eram într-a unsprezecea la Făgăraș când a crăpat Stalin. Mare-tristețe-mare, provocată, menținută, întreținută de difuzoarele care transmiteau de la radio numai muzică funebră. Cât trăise, mai spuneam bancuri - ca cel cu "salamul de Stalin" fabricat la fostul Sibiu, acum doar femeia de serviciu bombănea și-l blestema ("Călca-l-ar nevoia ai' mare!").

[...]

În ajunul înmormântării directorul însoțit de câțiva tovarăși triști, în civil, cu șapci de mușama veritabilă, ne-a explicat comportamentul din timpul ceremoniei:

- Vă îmbracați curat, vă cremuiți ghetetele, nu stați cu mâinile-n buzunare, vă coaseți toți nasturii, vă tăiați unghiile...
- Atitudine corăspunzătoare, măi tovarăși, a rezumat o șapcă.
- Tovarășul de la raion vrea să spună că mâine nu-i meci, nu-i întâlnire pe Corso, nici douăștrei august, de să mergeți în dezordine și hărmălaie și veselie. Mâine-l înmormântăm pe tovarășul Stalin! Să prind eu pe unul că se hlizește și nu-i trist : îl dau afară din internat!

[...]

În sfârșit, am ajuns în piață: drapele cernite, portete de-ale lui, îndoliate - însă alături și în ciuda: cerul proaspăt, de sticlă, de primăvară care se apropia. O mare de lume. Piața plină-plină - lângă noi, ultima clasă de la băieți, fetele din ultima clasă. Dar și ele făcuseră repetiții: erau triste, erau serioase, erau mortăcioase. Careva a vorbit de la un balcon negru, sirenele sirenăiau, clopotele clopotăiau, eu, printre alții abia îmi stăpâneam lacrimile (dragele noastre plâneau cu-adevărat), când, de lângă mine a țâșnit un prumbel. A fluierat dulce aerul bătut cu aripi de spumă - n-am mai auzit nici sirenele, nici clopotele, nici funebra difuzorizată, am simțit cu pielea că toți cei din piață se adunaseră de pe unde fuseseră împrăștiați - după ce fuseseră striviți bine-bine. Porumbelul, zăpăcit, a prins a se roti la joasă înălțime în craterul pieții, ridicându-se, coborînd acolo unde simțea el că dezghețul trebuia ajutat cu aripa lui albă. Capetele se înălțaseră, se roteau, urmărind semnul cel bun - până și directorul era iluminat. Și frumos.

Bineînțeles, imediat după miting, Chiose a fost exclus din UTM și eliminat din școală pentru porumbelul lui.

- Nu întâmplător tovarășul Chiose... - focul a fost deschis, ca de obicei de Pătru.

- Chiose, nu tovarășul Chiose!, la corectat Verni(căcă)ceanu, de la prezidiu. Să ne întrebăm: ce origine socială are? Ce e tatăl lui Chiose?

- Popă, a chicotit careva.
- Ați auzit tovarăși? Problema e clară!
- Dar nu tata..., s-a tânguit Chiose. Eu, din proprie inițiativă...

- Că popa l-a îndemnat ori nu - nu ne interesează. Dar prin educația burgheză, retrogradă, mistică primită în familie, Chiose nu avea altă cale decât să dea drumul porumbelului - eu cam atâta am avut de spus... - Pătru s-a așezat, sumbru, vigilent.

- Tovarăși!, a reluat cuvântul Verniceanu. Știți ce nume avea porumbelul? Iuliu!

- Nume frumos, și pe mine mă cheamă Iuliu, a spus Câmpeanu.

- Frumos? Știi dumneata cine mai purta numele Iuliu?

- Cezar! Și Fucik! Și eu...

- Și Iuliu Maniu!

- Păi, pe Maniu îl cheamă Virgil, nu Iuliu...

- Nu colegul nostru! Banditul țărănist! Deci nu putem decât să tragem concluzia...

- ...Că am bătut apa-n piuă două ceasuri, pentru fleacuri, am spus.

Dacă nu trăgeam această concluzie, n-aș fi primit un avertisment. Serios.

Și Marian Cusa, la un seminar de marxism-stalinism, cu Hoajă, s-a trezit trăgând concluzii - printre care aceasta:

- Potrivit descrierii războaielor de către materialismul istoric, războiul dus de URSS contra Finlandei, în 1939 a fost război de agresiune.

Hoajă a deschis gura, a rămas cu ea așa. În cele din urmă a zis că el se consultă cu tovarășii de la catedră și comunică răspunsul la seminarul următor.

Eu îl și vedeam pe Marian la pușcărie. M-a văzut el pe mine...

La seminarul următor, Hoajă ne-a citit de pe o hârtie bătută la mașină concluzia... catedrei (mâna lui Radu Florian...):

- În cazul unui conflict trebuie să ne întrebăm: care orânduire e mai superioară? Cea socialistă! Cea care nu e socialistă e mai inferioară, deci nu are dreptate. Concluzie: războiul dus de URSS în Finlanda a fost un război just...

... Și cu-un pai în cur, ar fi completat Guliman.

Într-o dimineață Marian s-a înființat la mine și mi-a citit Marele Inchizitor. Nu era chiar originalul (lui Dostoievski), dar trebuia să-l știi aproape pe de rost pe acela, ca să-l deosebești de varianta lui Marian. Suna - l-am învățat pe de rost - așa:

În nemărginita lui îndurare, voia să umble printre oameni cu chipul pe care-l purtase atunci. A descins deci la Sevilla unde, nu mai departe decât în ajun, Marele Inchizitor arsese pe rug, *ad maiorem gloriam Dei* o sută de eretici. Poporul îl recunoaște, poporul îl înconjoară, poporul se ține după el: «Osana, el este!», apoi: «Talifa Kumi!» - dar oamenii Marelui Inchizitor, trimiși, îl iau și-l duc în temniță. Spre seară ușa de fier se deschide, intră Marele Inchizitor:

Tu ești? Tu? De ce-ai venit să ne tulburi? Mi-ai încredințat totul

mie, eu am jurat la mormântul tău, nu mai ai ce căuta printre noi, nu trebuie să mai adaugi nimic din cele spuse odinioară, nici să le răpești oamenilor libertatea pentru care au luptat din răsuputeri. Noroc că, plecând dintre noi, ai avut grijă să lași totul pe seama mea. Fiindcă ai uitat că pentru oameni nu există ceva mai cumplit decât libertatea. În loc să le-o zălogești, tu le-ai sporit-o, ai vrut să ai parte de dragostea liber consimțită a omului, ai dorit ca el să te urmeze de bunăvoie. Dar nu știai că omul, această ființă vrednică de plâns, visează să găsească pe cineva căruia să i se închine până la pământ, cineva care să se ridice deasupra celorlalți, în care să creadă lumea întreagă și în fața căruia să se prosterneze toți, absolut toți? Știai, dar nu ai ținut seama. Am să-ți arăt ce ai făcut iarăși și iarăși în numele libertății: Adevăr zic ție, sufletul omenesc nu cunoaște grijă mai chinuitoare decât aceea de a găsi cui să-i încredințeze mai degrabă harul libertății cu care această faptură se naște pe lume. În loc să cauți a pune stăpânire asupra oamenilor, îngrădindu-le libertatea, tu te-ai străduit să-i desfășori cât mai larg fruntariile. Cum de nu te-ai gândit că, așezînd pe umerii omului o povară atât de grea ca libertatea de a alege, până la urmă va ajunge să pună la îndoială până și chipul tău, și să tăgăduiască adevărul propovăduit de tine? În felul acesta ai pus la cale surparea împărăției tale și n-ai nici un drept să arunci vina pe alții. Ai ridicat steagul libertății lor împotriva ta. Pe când eu... Eu îi vor convinge că vor fi cu adevărat liberi numai atunci când îmi vor depune libertatea lor la picioare, când mi se vor supune cu desăvârșire. Deplina independență, gândirea liberă și știința îi vor înfunda într-o junglă atât de încâlcită, încât unii dintre ei - cei răzvrățiți și aprigi - își vor face singuri seama, iar alții - și ei răzvrățiți, dar nevolnici - se vor nimici unii pe alții, restul - cei becnici și nefericiți - se vor târî la picioarele mele, mărturisind în gura mare: «Da, ai avut dreptate, tu singur stăpânești taina, de aceea ne-am întors, izbăvește-ne de noi înșine!» Cine a fărâmitat turma și a împrăștiat-o pe căi necunoscute? Turma se va aduna la loc și se va supune iarăși, de astă dată pentru totdeauna. Și atunci le voi hărăzi oamenilor o fericire tihnită și umilă, o fericire pe măsura unor fapte nevolnice, așa cum au fost plămădiți. O, ai să vezi că îi vor convinge să nu se mai țină mândri, fiindcă tu le-ai băgat asemenea fumuri în cap, când căutai să-i ridici atât de sus! Eu le voi dovedi că sunt slabi. Și atunci, cuprinși de sfială, cu ochii ațintiți la mine, se vor strânge în jurul meu, înfricoșai ca niște pui sub aripile cloștii. Privindu-mă cu admirație și în același timp cu spaimă, se vor simți mândri de mine, văzînd cât sânt de puternic și înțelept și cât de lesne am izbutit să domesticesc o turmă năbădăioasă de milioane și milioane de capete. Vor tremura zgribuliți în fața mâniei mele, gândurile le vor fi din ce în ce mai firave, ochii veșnic înrouați de lacrimi, ca, la un singur gest din partea mea, să treacă tot atât de ușor la veselie și răs, cu chipurile luminate de bucurie copilăroasă și cu cântece fericite pe buze. Nici vorbă,

o să-i pun să muncească, dar în orele libere voi căuta să le înjgheb o viață plăcută, cu coruri și recitări și dansuri. O, le voi da voie chiar să și păcătuiască, le voi spune că oricare din păcatele lor - pâra, minciuna, jaful, omorul - vor fi răscumpărate, din moment ce au fost săvârșite cu învoirea mea și în numele meu și că numai din dragoste le îngădui să păcătuiască, luând asupra mea pedeapsa ce li se cuvine. Li se vor ridica statui și închina poeme și cântece acelor care-și vor denunța părinții, își vor ucide frații, își vor vinde proietenii - în numele meu. Cei supuși vor avea permisiunea să se culce cu soțiile lor și să bea. Astfel vor fi fericiți milioane de muritori, toți, în afară de mine, cel care dețin secretul, eu voi fi cel mai nefericit. Află că nu mă tem de tine. Și eu am stat în pustie și eu m-am hrănit cu lăcuste și rădăcini, și eu am binecuvântat libertatea pe care le-ai hărăzit-o oamenilor. M-am dezmeticit însă și m-am apucat să îndrept lucrarea ta. Așa va fi cum ți-am spus și împărăția mea va lua ființă. Îți repet; chiar mâine ai să vezi cum, la un gest al meu, turma atât de blândă se va repezi să se îngrămădească la poalele rugului pe care îți vei ispăși osânda, fiindcă ai venit să ne tulburi. Căci nimeni pe lume nu cred să merite mai mult decât tine pedeapsa prin foc! Mâine, deci, am să te ard pe rug. *Dixi!*

[...]

Dina, tu erai în fața unei vitrine cu poșete

la ora șase după război, vorba filmului, la 1 octombrie 1962, acum sântem în 1967 și abia în august, încă mă mai doare carnea de întâlnirea umbrelor noastre de atunci, de la Garsoniere, la Interne, tu ai fost cu ideea ceasului-de-la-Universitate, am destrămat lână din pături și am făcut șnururi pe care le-am prins în ochii plaselor de la "vitrină" astfel încât pe peretele din față - pe care gardianul nu-l vedea, el se chiora la noi, dincoace - să se proiecteze umbra și, la un moment dat s-a întâmplat să ne atingem mâinile, să ne luăm de mână, apoi, urcând pe taburetele de beton, în cele sub-treizeci de secunde cât gardianul se afla în altă parte și să ne - ei da: sărutăm. La Ceas, la Universitate...

[...]

- Pst! Șase!
- Aduce pe cineva?
- După cum pufnește și geme,-i Moș Etcetera, zice Guliman.
- De-acu s' te ții poizii!
- Epigrame, Ghineo, nu poezii.
- Ce, epigramele nu-i tot poizii?
- Poezia-i de dragoste, cu tristețe, epigrama-i cu critică la adresa

cuiva, explică Mocanu.

Ușa se deschide, lăsînd să se strecoare un balot cu ciorapi roșii. Balotul se mișcă, apoi coboară pe banca de lemn. Ciorapii nu sunt ai balotului, ci ai unei perechi de lentile rotunde care, nefiind în același plan, licăresc în lumină pe rînd.

- Să trăiești, nea Bazile!

- Ura și la gară!

- Bine-ai venit și să pleci cât mai iute, afar'!

Bătrînul înalță mîna stîngă, ca un orator cerînd liniște. Apoi ridicînd mîna dreaptă, declamă:

- *Leul, la grilă-ncuiat*

Și de maimuțe e scuipat!

Dar oare cam ce va urma

Cînd grilele se va sfărma?

- Ecetera, ecetera, e-ce-te-raaa!..., urlă deținuții în cor.

Bătrînul se lasă pupat, îmbrățișat, felicitat. Se descotorosește - și:

- *Cînd privighetoarea din cauza atmosferei sau a altor condiții
nu mai poate cînta,*

*Cioara-ngîmfată caută să-ngîne triluri, crezînd că-și poate
bate joc și înfrunta...*

- Ecetera, ecetera, ecetera! - oamenii sunt îmbujorați de bucuria participării, bătrînul gustă rapid succesul.

- Zi-o p-aia cu-atavismu', nea Bazile!

- Ce? Cu ce?, facă bătrînul pe niznaiul - ca să și-o amintească:

*Prin maxime și cugetări am demonstrat unor preinși oameni de
cultură,*

*Că moștenind defecte foarte mari, nevindecabile de la natură,
Oricât ar încerca*

A nu se demasca

Cenzurîndu-și manifestările și chiar refulaaaa,

A-ta-vis-mul la infinit nu se poate camufla!

- Ecetera, ecetera - corul.

- Da-aia cu Talentu'?

- Mai bine aia cu Simionescu!

Cu toții cunoaștem întregul repertoriu, participăm la zicerea lui.

[...]

Ei, acum știi, Langa Ilarie, dracu să te ia, știi că mâine, pe vremea asta, peste douăzeci-și - hai, douăzeci și patru de ore, un prînz, o cină, o cafea, te liberezi - și ce dacă știi că te liberezi?, ești sigur că te chiar liberezei - dacă știi?

[...]

Nota: Autorul nu a reușit să culeagă la ordinator textul integral (cca 444 pagini), a fost silit să se oprească aici, la Prima parte, nici aceea întreagă.